

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ

Ἡ μεγάλη ἀμαρτία
εἶναι ὅταν σκοτώνης
μέσα σ' ἓναν ἄνθρωπο
τὴν ἀγάπη...

Ἐρ. Ἴψεν

ΕΤΟΣ 24ον

ΤΕΥΧΟΣ 131

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1979

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

Τηλέφ. 3246-837

H. P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	200
»	Ἡ φωνὴ τῆς σιγῆς. — Τὰ πρῶτα δῆματα στὸν Ἀποκρυφισμὸ	100
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους τοὺ πειθοῦν	20
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	200
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	40
»	Αἱ βαθύτεραι ὁψεις τῆς Ζωῆς	40
»	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	80
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	80
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσαρκῶσις	100
An. Besant:	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα — Γιόγκα	100
J.J. van der Leeuw	Θεοὶ σὲ ἐξορία	40
Βενετοῦ — Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	40
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	40
»	Στοχοσμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Α' σειρά)	220
»	Στοχοσμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β' σειρά)	220
»	Ἐκπαίδευσις καὶ σημασία ζωῆς ἀδ. 120 δεμ.	170
»	Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ	180
'Αντ. Ἀδριανοπούλου	Ἀρχαῖοι Ἑλληνες φιλόσοφοι	250
»	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	200
»	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	150
'Ιω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριο ἑνὸς Μύστου	250
»	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	100
Γεώρ. Μαλτέζου	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	60
K. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἀδ. 50, δεμ.	100
»	Μελετήματα ἀδ. 130, δεμ.	180
»	Εἰσαγωγή στὴ Θεοσοφία ἀδ. 130, δεμ.	180
»	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	180
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Α'	120
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β'!	120
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμοῦρτι	100
»	Ὁ Ἰησοῦς	100
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	50
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	20
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὁμιλίαι εἰς Α'	40
Πίναξ	Αἰώνιος Δεῖπνος	30

«ΙΛΙΣΟΣ» Ἐπιλογὴ 1956 - 58, 1959 - 61, 1962 - 65, ἑκάστη χρυσ. 250

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» 200

Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι χαρτόδετοι 1971 - 78, ἕκαστος 150

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

(Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμὰς 40)

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 40

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 200 Ἐξωτερ. 300 Ἀεροπ. 500

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΙΛΙΣΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

◆
1979

ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ
ΕΤΟΣ

◆
ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ ★ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ
ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ
ΑΝΕΥ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΣ ΦΥΛΗΣ
ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΑΞΕΩΣ ΓΕΝΟΥΣ
ΧΡΩΜΑΤΟΣ ★ ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗ-
ΣΚΕΙΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗ-
ΘΕΙΑΣ ★ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΕΩΣ
ΑΝΤΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΣ
◆

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητής ὅλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 24ον ♦ Ἰανουάριος — Φεβρουάριος 1979 ♦ ΤΕΥΧΟΣ 131

ἸΕΛΛΗΝΕΨΙΣ
ΧΩΡΟΥ

Ἐὰν τὸν ἑαυτὸ σου ἄδειαζες ἀπὸ τὸν ἑαυτό,
σὰν ἓνα κέλυφος ἀκατοίχητο πιά,
Ἐκεῖνος, τότε, θὰ μποροῦσε νὰ σέ συναντήσῃ
στὸν ἀπέραντο τῆς ζωῆς Ὠκεανό.

Θάλεγε πὼς αὐτὸ «δὲν εἶναι πιά νεκρὸ» —
καὶ θὰ σέ γέμιζε μὲ τὸν δικό του Ἐαυτό.

Μὰ εἶσαι τέλεια γεμάτος ἀπὸ σένα
καὶ ἡ δράση σου ἔχει τέτοια πανουργία,
ποὺ λέγει βλέποντάς σε, ὅταν Ἐκεῖνος ἔρχεται:
«Εἶναι τόσο αὐτάρκης ἀπὸ τὸν ἑαυτό του — καλύτερα
ἂς μείνῃ ἔτσι. Εἶναι τόσο γεμάτος καὶ μικρὸς,
διόλου χῶρος δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ γιὰ Μένα».

Thomas E. Brown
(1778 — 1820)

Ο ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

κατὰ τῆς ἐξόδου τῶν ἀρχαιοτήτων μας

Ο ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ Ὁμιλος Ἐκδρομῶν, ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς του, (1927) ἐπραγματοποίησε μέχρι σήμερα 1.534 ἐκδρομὲς σὲ ἀρχαιολογικούς χώρους καὶ ἐπισκέψεις σὲ Μουσεία, ὅπου, μὲ κατὰλληλους ὁμιλητές, ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ τόπου ἡ ἱστορία, ἡ τέχνη καὶ τὸ βαθύτερο νόημα τῆς λατρείας σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἀρχαία Ἑλληνική Μυθολογία.

Εἰδικώτερα, τὸ ἄρθρο 2 τοῦ Καταστατικοῦ του προβλέπει στὶς παραγράφους 4, 5 καὶ 6, τὰ ἐξῆς ὡς σκοποὺς του:

- 4.—Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς ἱστορικῆς καὶ μυστηριακῆς αὐτῶν σημασίας.
- 5.—Ἡ καλλιέργεια τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐκτιμήσεως πρὸς τὰ μνημεῖα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐξ οὗ ἐξεπήγασε ἡ ἔννοια τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ.
- 6.—Ἡ μελέτη τῶν ἀρχαίων συγγραφέων πρὸς κατανόησιν καὶ ἀναβίωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὅπερ συνέλαβε τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς φυσιολατρείας.

Ἡ πιστὴ τήρησις τῶν σκοπῶν αὐτῶν καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ προσήλωσις πρὸς τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς κάνει νὰ διαμαρτυρηθοῦμε ἐντόνως γιὰ τὴν ἀπόφαση ν' ἀποσταλεῖ μέρος τοῦ ἀνεκτιμήτου καλλιτεχνικοῦ θησαυροῦ τῆς πατρίδος μας στὸ ἐξωτερικό.

Σύσσωμα τὰ μέλη μας ἀποδοκιμάζουν τὴν ἀπόφαση αὐτὴ καὶ ὑψώνουν τὴ φωνή τους γιὰ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τίς ἄλλες φωνές ποὺ ἀκούονται ἀπὸ παντοῦ μέσα στὸν Ἑλληνικὸν χώρον γιὰ τὸ ἐτοιμαζόμενον ἔγκλημα, κατὰ τῆς ἀρχαίας μας κληρονομιάς.

Μὲ τιμὴ

Ὁ Πρόεδρος
Ἰωάννης Μπρούμης

Ὁ Γραμματεὺς
Ἀστέριος Κουϊμτζής

Ἡ πρόκλησις τοῦ ἔτους 2.000 γιὰ τὸν κόσμον

* πρέπει νὰ φέρη τὴν ἀποφυγὴ
δογμάτων — βίας — συμφερόντων

Τοῦ MICHEL JOBERT
Ἐπιπροσώπου Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας

Ἡ ΟΥΝΕΣΚΟ (Μορφωτικὸς καὶ Ἐπιστημονικὸς Ὄργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν), ἔθεσε στὸ Παρίσι ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς διάσκεψης «στρογγύλης τραπέζης» μὲ θέμα τὴν «Πρόκληση τοῦ ἔτους 2000», ὀργανωμένη ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Συμβούλιο Φιλοσοφίας καὶ Ἀνθρωπιστικῶν Σπουδῶν.

Προσωπικότητες ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον στὴν πολιτικὴν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν οἰκονομολογίαν καὶ τὴν τέχνην, ἔλαβαν μέρος στὴν συζήτησιν.

Ὁ κ. Μισέλ Ζομπέρ (Jobert), πρῶτον Ἐπιπροσώπου Ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, μίλησε γιὰ τὴν σχέση τῆς ἀτόμου καὶ κοινότητος. Ἀκολουθεῖ τὸ κείμενον τῆς ἐμιλίης του:

ΕΙΜΑΙ ΣΚΕΠΤΙΚΟΣ ὅταν ἀκούω τὸν κόσμον νὰ μιλάη γιὰ τὴν πρόκληση τοῦ ἔτους 2000. Γιὰ μένα, τὸ ἔτος αὐτὸ θὰ φέρη μόνον μίαν πρόκληση: τὴν πρόκληση τῆς θελήσεως. Ὁ Γάλλος ποιητὴς Πῶλ Βαλερὺ ἔγραψε: «Ὁ ἄνεμος δυναμώνει, πρέπει νὰ προσπαθήσουμε νὰ ἐπιδιώσουμε». Τὸ ἀκριβὲς πρόβλημα τοῦ σήμε-

ρα εἶναι ἀκριβῶς αὐτό. Πρέπει νὰ ὑπάρχη καθημερινὴ ἀποφασιστικότης γιὰ ζωὴ, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν κυβερνήσεις — στὴν ὁποίαν εἶναι εὐκόλως νὰ ἐπιρρίπτομαί τις εὐθύνες — ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἄτομα, ὡς μέλη τῆς κοινότητος, μικρῆς ἢ μεγάλης, περιφερειακῆς ἢ ἐθνικῆς. Τὰ ἄτομα πρέπει νὰ ἀναλαμβάνουν δράση καὶ νὰ προχωροῦν ἐμπρός, χωρὶς νὰ περιμένουν οἱ κυβερνήσεις νὰ καθορίσουν τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς των καὶ νὰ καταρτίσουν τὰ προγράμματά των.

Ἀνάμεσα στὴν ἐκδηλώσει δράσεως ποὺ εἶναι ἀνοιχτὴς στοὺς δικαιουμένους καὶ τοὺς πολιτικούς, ὑπάρχει μία ποὺ γιὰ μένα εἶναι θεμελιώδης: εἶναι ἡ ἀόριστη τῆς ἡγεμονίας καὶ τῶν παρταλιντικῶν δογμάτων ὁποιασδήποτε μορφῆς. Διότι, τὸ μέλλον τοῦ κόσμου ἐγκεῖται, ὅχι στὴν ἱμπεριαλιστικὴ κατανομὴ δυνάμεως, ἀλλὰ στὴν εὐρύτερη δυνατὴ συμμετοχὴ τῆς δυνάμεως. Χρειάζεται ἓνας κόσμος περισσότερο ἴσος ἐπὶ τεχνολογικῷ, νομισματικῷ καὶ ἐμπορικῷ ἐπιπέδῳ.

Εἶναι ἀμφίβολον, ἂν συνθήκες

και διεθνείς διασκέψεις μπορούν πράγματι να συντελέσουν στην ελάττωση των τρομακτικῶν στρατιωτικῶν πιέσεων πάνω στον πλανήτη μας. Τότε, πῶς θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπιτύχωμε; Ἀνέφερα τὴν συλλογικὴ θέληση τῶν ἀτόμων. Θέλω τώρα νὰ μιλήσω γιὰ τὴν ὑπευθυνότητα τῶν πολιτῶν.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ υπάρξῃ κόσμος ἄξιος τοῦ ὀνόματος, χωρὶς τὴν ἀτομικὴ συνειδηση: ὄχι τὴν συνειδηση τοῦ ἐμποτισμένου ἀπὸ τὸν ἐγωϊσμὸ ἀτόμου, ἀλλὰ τοῦ ὄντος, τοῦ σχεπτομένου ἑαυτοῦ, ὡς μέλος τῆς κοινότητος. Ἡ καλύτερη προοπτικὴ γιὰ τὸν κόσμο ὀλόκληρο, τὸν ὑποανεπτυγμένον ἢ τὸν ἡμιανεπτυγμένον, κατὰ τὰ ἐπόμενα εἴκοσι χρόνια, εἶναι ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ ἀτόμου, ὡς ἐλεύθερου ὄργανου τῆς κοινότητος, θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν κοινότητα.

Πιστεύω σὲ καθημερινὴ δραστηριότητα τῶν ἀτόμων, διευθυνομένη πρὸς εἰδικούς στόχους. Γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ, πρέπει νὰ εἶναι ὀργανωμένη καὶ νὰ ἀποφεύγῃ δόγματα πού ὀδηγοῦν πάντοτε στὴ θία, εἴτε ὑπαγερευόμενη ἀπὸ κράτη ἢ ἀπὸ ἐπενδυμένα συμφέροντα. Καθὲνας μας ἔχει τὸ δικαίωμα γιὰ ἐλεύθερη δράση στὸν χώρο του καὶ ἀπὸ τὸν χώρο αὐτὸν ὀφείλομε νὰ ἀντιμετωπίσωμε τὶς εὐθύνες μας καὶ νὰ ἔλθωμε σ' ἐπαφὴ μὲ τὴν δημοκρατία τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀντίτυπο τῆς δημοκρατίας τοῦ 19οῦ αἰῶνος, σὰν ἐπιβίσις ἢ γελοιογραφία τοῦ παρελθόντος, μὲ πολῖτες πού ἐκδηλώνουν τὴ δύναμή τους ἀπὸ τὴ μία διεξαγωγὴ ἐκλογῶν ὡς

τὴν ἄλλη, καὶ περιορίζουν τὴν δραστηριότητά τους σὲ καθαρῶς παθητικὴς χειρονομίες.

Ἡ ἀγγλικὴ τύπου δημοκρατία ἀπέτυχε στὸ πλεῖστον τῶν χωρῶν τοῦ κόσμου, διότι δὲν ἀνταποκρίνεται στὶς προσδοκίες τοῦ «συλλογικοῦ ἀτόμου», πού ἀναδύεται καὶ ἀφυπνίζεται στὶς εὐθύνες του.

Θὰ ἤθελα νὰ πῶ καὶ μιὰ λέξη γιὰ τὴν κουλτούρα. Ὅχι τὴν προκατασκευασμένη κουλτούρα πού προσφέρεται κάθε μέρα ἀπὸ τεράστια καὶ μᾶλλον συντηρητικὰ κατασκευάσματα τῶν μαζικῶν μέσων διασπορᾶς ἰδεῶν. Κουλτούρα γιὰ μένα εἶναι ἡ ἀγωνία τοῦ ἀτόμου, πού δέρνεται μέσα σ' ἕναν ἄρρωστο κόσμο καὶ θέτει ἐρωτήσεις γιὰ ὅ,τι ἀκούει καὶ γιὰ ὅ,τι βλέπει. Δὲν εἶναι ἡ κουλτούρα μέσα στὴν κάψουλα μιᾶς μαγνητοφωνημένης κασέτας ἢ ἐνὸς βιβλίου. Φυτρώνει ἀπὸ τὴν ἀγωνία ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸ μὲ δόγματα, μὲ δοτὴ διδασκαλία, μὲ κατεστημένα συστήματα, ἢ καὶ μὲ κοινωνικὲς συμβάσεις ἀκόμη.

Ἡ ὀμοιομορφία πού ὀ τεχνολογικὸς πολιτισμὸς ἐπιβάλλει στοὺς λαοὺς τῶν Εὐρωπαίων, τῶν Ἀσιατῶν, τῶν Ἀφρικανῶν καὶ τῶν Λατινοαμερικανῶν ἐξ ἴσου, εἶναι προσβολὴ πού μᾶς ἀποκόπτει ἀπὸ τὶς παραδόσεις μας. Μᾶς ἀξιώνουν νὰ ξεχάσωμε τὴν ἱστορία μας καὶ νὰ συμπεριφερώμεθα κατὰ τρόπον πού νὰ προσαρμῶζεται στὶς πολτώδεις διεθνεῖς ὀικονομικὲς σχέσεις. Σήμερα, σὲ κάθε χώρα, οἱ λαοὶ νιώθουν τὴν ἀνάγκη ἐπιστροφῆς στὶς πηγές των, καὶ δὲν θέλουν νὰ κατακλυσθοῦν ἀπὸ τὸν ὕλικὸν ὀμοιομορφισμό.

Τὰ κινήματα τῆς οἰκολογίας καὶ τῆς αὐτοδιαχειρίσεως ἔχουν καὶ μιὰ ἠθικὴ διάσταση — ὅπως τώρα δοκιμάζεται σ' ἕναν ἀριθμὸ χωρῶν. Στὴν οἰκολογία, ὁ σεβασμὸς γιὰ τὴ φύση, συνδέεται μὲ τὸν σεβασμὸ πρὸς τὴν ἀτομικότητα ἐκάστου, ἐν σχέσει πρὸς τὴ φύση καὶ μὲ τὸν σεβασμὸ τῆς ἀτομικότητος τῶν ἄλλων. Ἐνῶ στὸ κίνημα τῆς αὐτοδιαχειρίσεως περιλαμβάνεται καὶ τὸ βασικὸ αἶτημα τοῦ ἀτόμου γιὰ ὑπευθυνότητα, ὅσονδήποτε μικρὴ καὶ ἀσήμαντη.

Ἡ ἀγωνία πού ἐκδηλώνεται γιὰ τὸν πολιτισμὸ μας, εἶναι γιὰ μὲνα σημάδι αἰσιοδοξίας. Μοῦ ἀρέσει ἢ ἐποχὴ μας. Δὲν λέγω,

ὅτι τὰ σημερινὰ παιδιὰ φέρονται κακῶς, ἢ ὅτι ἡ νεώτερη γενιὰ δὲν πιστεύει σὲ τίποτα καὶ ὅτι ἡ αὐριανὴ θὰ εἶναι καταστροφικὴ. Πιστεύω, ὅτι ὅλα εἶναι δυνατὰ, ἀρκεῖ νὰ ἐννοήσωμε τὴν ἐκλογὴ πού τίθεται ἐνώπιόν μας: ἢ θ' ἀφήσωμε τὴ φύση νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀδυσώπητη πορεία της, ἄλλους ἀλέθοντας στὴν καταφρόνια καὶ ἄλλους ὑψώνοντας στὴν εὐδαιμονία, ἢ θὰ πάρωμε τὸν ἔλεγχο τῆς καταστάσεως, μοιράζοντας τίς εὐθύνες, στήνοντας μιὰ νέα παγκόσμια οἰκονομικὴ τάξη, μὲ βάση τὴν σαφὴ ἀντίληψη ὅτι, πρὸς τὸ ἴδιο τὸ συμφέρον μας, πρέπει νὰ βλέπουμε τοὺς ἄλλους σὰν τοὺς ἑαυτοὺς μας.

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ

Ξέρεις ποῦ εἶναι ὁ Θεός;

Ἄφησε πιά τοὺς ψαλμοὺς καὶ τίς δοξολογίες καὶ τίς προσευχές σου! Ποῖόν λατρεύεις σ' αὐτὴν τὴν ἐρημικὴ, σκοτεινὴ γωνία τοῦ ναοῦ μὲ τίς κλειστὲς πύλες; Ἄνοιξε τὰ μάτια σου καὶ κοίταξε, ὁ Θεὸς δὲν εἶναι κατὰ σου.

Εἶναι ἐκεῖ ὅπου ὁ ζευγὰς ὀργάνει τὴν ξερὴ γῆ καὶ ἐκεῖ ὅπου ὁ πετροκόπος σπάξει τίς πέτρες. Εἶναι κοντὰ τους μὲ τὸν ἥλιο καὶ τὴ θραχὴ, καὶ τὰ ἱμάτιά σου εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ σκόνη. Βγάλε τὸν ἱερὸ μανδύα σου καὶ κατέβα, ὅπως ἔκανε καὶ ἐκεῖνος, στὴ σκονισμένη γῆς.

Λύτρωση; Ποῦ μπορεῖς νὰ βρῆς τὴ λύτρωση; Ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας ἐκράτησε μὲ χερὰ στὰ χέρια του τὰ δεσμὰ τῆς δημιουργίας· εἶναι δεμένος μαζί μας γιὰ πάντα.

Παράτησε αὐτοὺς τοὺς ὑπερκόσμιους λογιισμοὺς σου καὶ ἄσε τὰ λουλούδια καὶ τὰ λιβάνια! Τί πειράζει ἂν σκιστοῦν καὶ λερωθοῦν τὰ ρούχα σου; Πήγαινε νὰ τὸν ἀνταμάσεις καὶ στάσου κοντὰ του, μὲ τὸν μόχθο καὶ τῶν ἰδρώτα τοῦ προσώπου σου.

(Ἐκ τῆς «Λυρικῆς προσφορῆς»)

Μετάφρ. Ρ. Καρθαίου

Μιά ΝΕΑ Έπιλογή

ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

των ετών 1962 - 1965

Κυκλοφορεί **ΤΩΡΑ!**

- ◆ Τα πιο ενδιαφέροντα
- ◆ Τα πιο διατηρήσιμα
- ◆ Τα πιο έκλεκτα

ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ 1962 - 1965
περιλαμβάνονται στη Νέα ΕΠΙΛΟΓΗ

Μιά έκλεκτή έκδοση 376 σελίδων

- ΕΝΑ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΠΟΚΤΗΜΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΑΣ
- ΕΝΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΙΛΟ ΣΑΣ

Τιμή χρυσόδεντου τόμου Δρχ. 250

Γιὰ τοὺς συνδρομητὰς

τοῦ ΙΛΙΣΟΥ μόνον Δρχ. 200

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ, ή σύζυγος μου κι' εγώ ακούγαμε τόν «Μαγικό Αύλο» από τή σειρά τριών δίσκων. Όπως ξέρετε, ήταν ή τελευταία όπερα του Μότσαρτ, που πρωτοπαίχθηκε τó 1791 και ξεκίνησε μιá πορεία θριάμβου σ' όλον τόν κόσμο, με τήν πλούσια φαντασμαγορία και τήν μυσταγωγικότητα τής υπόθεσεως.

Στή δεύτερη πράξη, όπου, με τήν τέλεση των υψήσεων θριαμβεύουν οι δυνάμεις του φωτός επί των δυνάμεων του σκότους, και ή μουσική είναι περισσότερο από γοητευτική, διαμεμβεται ένας βραχύς διάλογος:

— Είναι πρίγκιπας!

— Πρίγκιπας; Είναι κάτι άνωτερο—είναι άνθρωπος!

Τήν απάντηση - παρατήρηση δίνει ό Σαράστρο, ό Μέγας Ίερείς. Για λίγο στάθηκε άδύνατο νά φαντασθώ, γιατί οι λέξεις εκείνες μου έκαμαν τόσο βαθειά εντύπωση. Έπειτα όμως έγινε σαφές. Τό θ α υ μ α του νά

είναι κανείς ά ν θ ρ ω π ο ς. Υπάρχει στον έξωτερικό και ύλικό κόσμο τίποτα που νά μορφή νά συγκριθῆ μ' αυτό τό θαύμα; Παρ' όλες τīs άτέλειες, Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ έχει άπεριόριστες δυνατότητες.

Στήν εποχή μας γίνεται τόση συζήτηση από τά μέσα επικοινωνίας για προβλήματα και εντάσεις. Οι πολλοί εκφράζουν τρομερό φόβο, ότι ό κόσμος βαδίζει προς τόν όλεθρο, αλλά υπάρχουν πάντοτε όλίγοι, οι όποιοι πιστεύουν ότι τό ήθικό και πνευματικό δυναμικό του ανθρώπου μπορεί νά θριαμβεύσει. Είναι αυτό που έννοει ό Σαράστρο. Δέν χωρίζομαστε σε πρίγκιπες και φτωχούς. Είμαστε άνθρωπινα όντα και τίθενται ενώπιόν μας απαιτήσεις όχι έξωτερικές, αλλά έσωτερικές. Με τήν αναγνώριση αυτής τής πραγματικότητας, πολλά γίνονται κατανοητά, τουλάχιστον θεωρητικώς. Στήν πράξη, βέβαια, δέν είναι τόσο άπλό νά

ἐφαρμοσθῆ κάθε ἐσωτερικῆ μας προτροπῆ. Στὸν καθένα αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ συναίσθηση τοῦ χρέους. Ἀλλὰ τὰ λόγια τοῦ Σαράστρο ὑποδεικνύουν ἓνα σημεῖον ἀφετηρίας.

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ λίκνου στὸ μνήμα ὑπόκειται σ' ἓνα κυκλικὸ σχέδιο καὶ ὑπὸ ὁμαλὲς συνθήκες, εἶναι εὐκόλο νὰ συγκριθῆ μὲ τὴν ἀνάπτυξη ἀπὸ τὴν παιδικὴ κατάσταση πρὸς τὴν πλήρη φυσικὴ ὠριμότητα καὶ μὲ τὴν διανοητικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάπτυξή του, ὡς ὑπευθύνου μέλους τῆς ἀνθρώπινης φυλῆς. Τὸ παιδί εἶναι ἐξαρτημένο καὶ δεκτικό. Λαμβάνει τροφὴ καὶ φροντίδες, ἐνῶ διδάσκεται καὶ ἀνοπτύσσεται. Ἀλλὰ, καθὼς ὠριμάζει, περνᾶει ἀπὸ μεταβατικὴ περιοδο μὲ πολλὰ προβλήματα. Ὁ ἱφθίμος πρέπει νὰ προετοιμασθῆ νὰ ἀφήσῃ τὴν ἀσφαλῆ οἰκογενειακὴ ἔσθια μὲ τὴν ἀδιατάρακτὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ εὐθύνες. Ὅφειλε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὶς πραγματικότητες τῆς ζωῆς, νὰ μάθῃ νὰ προσαρμώξῃ τὸν ἑαυτό του στὶς ἀνάγκες τῶν ἄλλων, καὶ τουτόχρονα νὰ χτίξῃ τὴν ἀτομικὴ του ἰσχύ.

Κατὰ τὴν δεκτικὴν του περίοδο ἀποκτᾶ γνώση. Τώρα ὀφείλει νὰ μάθῃ νὰ δίδῃ τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ μεταβάλῃ τὸν σπόρο τῆς γνώσεως σὲ ὠριμὸ καρπὸ σοφίας. Ὁ νέος τοποθετεῖ τὸν ἑαυτό του στὸ κέντρον τῆς κατανοήσεως. Ἔχει ἰδανικά, ἀλλὰ πάνω στὸν ἐνθουσιασμό του τείνει νὰ λατρεύῃ περισσότερο μιὰ ἡγετικὴ προσωπικότητα, πρὸς μιὰ ἀπρόσωπὴ ὑπόθεση. Στὶς

σχέσεις του μὲ τοὺς ἄλλους περιμένει τόσα πολλὰ ἀπὸ αὐτοὺς, ὅσα φαντάζεται πὼς καὶ αὐτὸς εἶναι προετοιμασμένος νὰ προσφέρῃ. Τὸ γεγονός ὅτι κατατάσσει τὶς προσδοκίες ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὄχι μόνον τόσο ψηλά, ἀλλὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὸ δικό του μὲντίλο, ἐπιφέρει πολλές διαψεύσεις.

Ἡ καθαρῶς ἀκαδημαϊκὴ γνώση ἔφερε μικρὴ κατανόηση, διότι τὰ ἀνεπαρκῆ καὶ ρηχὰ διανοητικὰ ἐπιτεύγματα κρατοῦν τὸν νέον αἰχμάλωτο. Ἡ ζωὴ προχωρεῖ καὶ μὲ ἄχρονια ἐπιτελεῖται βαθύτερη καὶ σημαντικώτερη διαδικασία ὠριμότητος. Μὲ τὶς δυσκολίες καὶ τὰ πάθη ποὺ συμπορεύονται μὲ τὴν ἀνάπτυξη, ἡ ὠριμάζουσα ψυχὴ περνᾶει ἀπὸ τὸ Εἶναι πρὸς τὸ Εἶναι. Καὶ ἔρχεται, τέλος, ἡ ἐκτίμηση καὶ ἡ συμπάθεια γιὰ τοὺς ἄλλους. Τὰ ἰδανικά γίνονται λιγώτερο ὄνειροπλάκα καὶ περισσότερο ἀντικειμενικά. Ἀρχίζει κανεὶς νὰ βλέπῃ τὴν ἑαυτὸν ὅπως εἶναι.

Στὸν ἀληθινὸ ὠριμὸ ἄνδρα, τὸ ἐγὼ ἔπαιξε τὸν κεντρικὸ ρόλο του καὶ τώρα ἡ συνείδησις ὑποχωρεῖ στὸ παρασκήνιο. Τὰ ἐνδιαφέροντα τοῦ ἀνθρώπου ἀφοροῦν τὸν κόσμον, τοὺς συνανθρώπους. Ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα γίνεταί μιὰ ἀνεπιφύλακτὴ τάσις πρὸς τὸ δίδειν, χωρὶς ἰδιωτέλεια ἢ σκέψη ἀποδόσεως.

Ἀλλὰ, ποῖος ἀνάμεσά μας εἶναι ἀληθινὰ ὠριμος;

Φυσικά, αὐτὴ ἡ ἀναλογία δὲν ἐφαρμόζεται σὲ κάθε λεπτομέρεια. Σήμερα, ὁ αἰώνας τῶν ἀτομικῶν πείσεων μᾶς ἐξαναγκάζει νὰ πετάξωμε τὶς φαντασίες

της νεότητας και ν' αναδεχθούμε τις εθιμότητες της εφηβείας. Στους προηγούμενους αιώνες, ή ανθρωπότητας έζησε σ' ένα είδος παιδικότητας και συγκρινόμενος με τὸ παρὸν ὁ θηματισμὸς ἦταν βραδύς, με τὸς πολέμους και τὴ φρικὴ τὸς κάτου μακρυνά, ὄχι κοντά μας, ὄχι σὰν μέρος τῆς ζωῆς μας. Τώρα ὅμως, ὁ πόλεμος, θερμὸς ἢ ψυχρὸς, μακρινὸς ἢ κοντινός, ἀφορᾷ τὸν καθένα.

Πρέπει νὰ ἀναπτυχθοῦμε τελειῶς και νὰ ἔχωμε σαφῆ και καθαρὴ αἴσθησι τῆς πραγματικότητος, διότι ἡ ἀποφυγὴ τῆς μᾶς ἀπομακρύνει πὺδ πολὺ ἀπὸ τὸς σινανθρώπους μας. Με τὴν Ἀτομικὴ προκλήσι, ἄρχισε ἡ μεταλατικὴ μας περίοδος. Σὰν τὸ ημιανεπτυγμένο παιδί, ὀφείλομε νὰ ξεμαθῶμε πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀκαδημαϊκὴ μας γνώσι, γιὰ τὴν ὁποίαν εἴμαστε πρὶν τόσο ὑπερήφανοι.

Ἡ λύσι τῶν προβλημάτων τοῦ αἰῶνος μας δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῆ με τὴν τυφλὴ ἀκολουθισι τῶν λεγομένων ἀπὸ τὸς ἄλλους, ἢ τὴν κατὰ λέξι ἀποδοχῆ των, ἀσχετῶς τῆς πηγῆς προελεύσεως των, χωρὶς προσπάθεια ἀνευρεσεως τοῦ βαθύτερου νοήματος ἀπὸ κάθε ἕναν μας, με τὴν ἀτομικὴ χρῆσι τῶν δώρων τῆς νοήσεως, διωλογῆς και ἐσωτέρας σκέψεως. Οἱ αὐταπάτες μας, ἰδιαιτέρη ὅσον ἀφορᾷ τὸς ἑαυτὸς μας και τὴ σημασία μας, συντριβήθησαν, και ἀρχίζομε νὰ

αἰσθανόμεθα λογικά, διότι τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ἀπαιτεῖ περισσάιρο βαθειὰ και ἀποφασιστικὴ ὀριμέτητα, πὺδ νὰ ὀδηγῆ μακρυνά ὑπὸ τὴν ἰδιοτέλεια, ὑποῖα και νᾶται ἡ μεταμφεσίς τῆς.

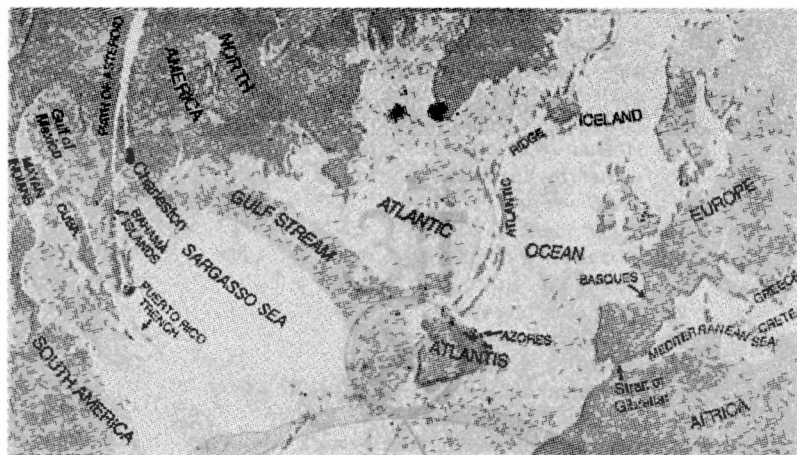
Ἡ παγκόσμια συνείδησι κινεῖται ταχέως και ἀπαιτεῖ πολλὰ ἀπὸ ἐκείνους πὺδ θέλοιν νὰ εἶναι στὴν πρώτη γραμμῆ. Πρέπει ν' ἀντιληφθοῦμε ὅτι δὲν εἴμαστε πιά στὴν μεταβατικὴ περίοδος και ὅτι ἡ χώρα τῆς διανοήσεως εἶναι σὰν τὸν παράδεισο με πειρασμὸ πρὸς τὸ ἐγὼ, νὰ γλεντήσι τὸν ἑαυτὸ του και νὰ λησιμονήσι τὸ οὐσιῶδες καθῆκον ἐνώπιόν του—πὺδ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις και ἡ ὀριμότης τῆς καρδιάς, γιὰ νὰ καταστῆ ὁ ἄνθρωπος συνολικός.

Ὅπως ἕνα βιολί Στραντιβαριους ἀποδίδει τόνους θερμότερους και τελειότερους ὅσο περισσότερο παῖζεται, ἔτσι και ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸν δυναμισμὸ και τὴν ἰκανότητα νὰ ἐκφράσι, με κάλλος και ἰσχύ, τὸν τόνο τῆς ψυχῆς του. Βαθειὰ μέσα στὴν καρδιά μας αἰσθανόμεθα, παρ' ὅλες τὶς δυσκολίες μας, ὅτι εἰσερχόμεθα σὲ μιὰ θαυμάσια ἐποχῆ, ἐποχῆ, ὅπου τὸ θαῦμα τοῦ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ὀὰ ἐκπληρωθῆ κυριαρχικά.

ΤΟΜ VAN ERT
(Theosophy in Australia)

Σεπτέμβριος 1978)

Ἐπιπέδον ἠὲ πλάτος ἔχει νῆσον πρὸ τοῦ στόματος, ὃ καλεῖται ὑμεῖς Ἑρακλέους στήλας· ἡ δὲ νῆσος ἅμα Λιβύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων... ἐν δὲ τῇ Ἀτλαντίδι νήσῳ ταύτῃ μεγάλη συνέστη καὶ θαυμαστὴ δύναμις βασιλεῶν, κρατοῦσα μὲν ἀπάσης τῆς νήσου, πολλῶν δὲ ἄλλων νήσων καὶ μερῶν τῆς ἠπείρου... ΠΛΑΤΩΝ, Τίμαιος, 25 Α.

Τ Ο Μ Υ Σ Τ Ι Κ Ο Τ Η Σ Α Τ Λ Α Ν Τ Ι Δ Ο Σ

Ἡ καταστροφή ἐπῆλθε ἀπὸ ἐκτροχιασμό ἑνὸς Ἀστεροειδοῦς ἀπὸ τὴν ομάδα τοῦ Ἀδώνιδος;

ΕΝΑ - ΑΚΟΜΗ - ΒΙΒΑΙΟ

Ο ΠΛΑΤΩΝ περιγράφει τὸν Τίμαιο καὶ τὸν Κριτία τὴν θεωρούμενη μυθικὴ Ἀτλαντίδα. Ἦταν μία ἡμιστροπικὴ νῆσος ἐκτάσεως περίπου 154.000 τετρ. μιλίων, μὲ πληθυσμὸ γύρω τῶν 20 ἑκατομμυρίων. Πρὸς βορρᾶν ἐπροστατεύετο ἀπὸ θουνά, στὸ ὑψηλότερο τῶν ὄποιων ἐπι-

στεύετο ἀπὸ τοὺς Ἀτλαντεῖους, ὅτι κατοικοῦσε ὁ Θεὸς τῶν σὲ τρομερῇ ἀπομόνωσῃ. Ἐλέφαντες καὶ ἄλλα ἀφρικανικὰ ζῶα ἐπλανῶντο στὰ δάση καὶ ἀφθονοῦσαν οἱ θερμοπηγές. Ἡ εὐφορὴ γῆ διεσταυρώνετο ἀπὸ κανάλια, ποὺ μετέφεραν τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἄρδευαν τὰ χωράφια γιὰ δύο ἄ-

φθονες έσοδετες τον χρόνο. Η πρωτεύουσα, όπου υπήρχε ναός του Ποσειδώνος, ήταν τριγυρισμένη από πελώριοι τείχος επικαλυμμένο με μπρούτζο. Οι ναοί και κά παλάτια ακτινοβολούσαν από το άσπρι και το χρυσάφι.

Έπι αιώνες (12.000 — 9.000 π.Χ.) λέγει ο Πλάτων, οί 'Ατλάντειοι, με τον πολιτισμό τους, έδέσποζαν στο ήμισυ του κόσμου και κυβερνούσαν ένα Μεσογειακό κράτος εκτεινόμενο έως τα όρια της Ιταλίας και της Αιγύπτου. Είχαν άγωνισθη για να δημιουργήσουν ένα έθνος όπου επικρατούσες αξίες ήσαν ή αδελφσύνη και ήθική. 'Αλλά, ξαφνικά προσπάθησαν να κυριεύσουν όλον τον Μεσογειακό κόσμο, όπως λέγει ο Πλάτων, «πλεονεξίας άδίκου και δυνάμειος έμπιπλάμειοι». Ηττήθησαν από τους προγόνους των Ελλήνων. Τότε, «σεισμών έξαισίων και κατακλυσμών γενομένων, μιās ήμέρας και νυκτός χαλεπής έλθούσης», ή 'Ατλαντίς θυθίστηκε στη θάλασσα...

Μετά τον θάνατο του Πλάτωνος, ή 'Ατλαντίς άπορρίφθηκε ως μύθος. 'Ωστόσο έξακολούθησε να έρεθίζη τους έραστές της ιστορίας και του μυστηρίου. Τήν έτοποθέτησαν στη Σουηδία, τη Νότιο 'Αφρική, Κρήτη, στις Μπαχάμες, την Κευλάνη. Γράφηκαν κάπου 10.000 ό.όλια και άρθρα για το θέμα—κανένα όμως πλέον γοητευτικό από: «Τό μυστικό της 'Ατλαντίδος» του Όττο Χάινριχ Μούκ (Otto Heinrich Muck: The secret of Atlantis).

Ο Μούκ, ένας μηχανικός γεννημένος στη Βιέννη, με 2.000 εύρεσιτεχνίες στ' όνομά του, συ-

νέτεινε στην τελειοποίηση του Σνόρκελ, που επαναστατικοποίησε τον υποβρύχιο πόλεμο, κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, επιτρέποντας στα υποβρύχια να μένουν επί εβδομάδες εν καταδύσει. Ήταν επίσης μέλος του έρευνητικού συνεργείου που ανέπτυξε τις Ιπτάμες όόμους 1 και 2. Οι γεωφυσικές και ιστορικές μελέτες του τον παρεκίνησαν να λύση τον γρίφο της 'Ατλαντίδος. Συνεδύασε την ίκανότητά του ως μαθηματικού πάνω στη νεώτερη επιστήμη. Τό αποτέλεσμα ήταν ένα ό.όλιο κορυφαίας κυκλοφορίας, που έξεδόθη στη Γερμανία τό 1976, 20 χρόνια μετά τον θάνατό του, και που γνώρισε σχεδόν άμέσως δεύτερη έκδοση. Πολλές από τις προβαλλόμενες από τον Μούκ θεωρίες άμφισβητούνται από τους έμπειρογνώμονες, αλλά οί χρονικογράφοι του ό.όλιου συμφωνούν στο ό,τι προσέφερε μια έλκυστική υπόθεση για τό σίωνόδιο μυστήριο της χαμένης ήπειρου.

Ο Μούκ ξεκίνησε με μιάν τολμηρή άποψη: Η περιγραφή του Πλάτωνος θα έπρεπε να θεωρηθί ρεαλιστική από πάσης πλευράς. Διερεύνησε μιάν δωδεκάδα επιστήμες για να ίδη αν θα εύρισκε τεκμήρια που να ενισχύουν ή τούλάχιστον να μην άντικρούουν την άποψη του Πλάτωνος.

Ο Πλάτων είπε ότι ή 'Ατλαντίς εύρίσκετο πέραν των Ηρακλειών στηλών, τις όποιες ο Μούκ ταυτίζει με τό στενό του Γιβραλτάρ. Θα πρέπει λοιπόν να ήταν κοντά στις 'Αζόρες, ένα σύμπλεγμα νήσων 750 μίλια δυτικά της Εύρώπης. Οί άρχαιο-

λόγοι υποστηρίζουν ότι θα ύπηρξε προηγμένος πολιτισμός εκείνη την εποχή στην Ευρώπη, όπου ή 'Ατλαντίς υποτίθεται ότι είχε άποικίες. 'Αλλά ή άγγειοπλαστική και ό όπλισμός του 'Ανθρώπου του Νεάντερταλ εκείνης τής εποχής, δείχνουν πολιτισμό λιθίνης εποχής. 'Ο Μούκ άναφέρει άνθρωπο του Κρό-Μανιόν, ό όποιος ήταν ψηλότερος και περισσότερο πνευματικά ανεπτυγμένος από τον 'Ανθρωπο του Νεάντερταλ. Οι ζωγραφίες που βρέθηκαν σε σπήλαια τής Ισπανίας και Γαλλίας αποδίδονται σε άνθρώπους Κρό-Μανιόν. Τά κοσμήματά τους, τά όπλα και άλλα χειροτεχνήματα είναι πολύ άνωτερα των άνθρώπων Νεάντερταλ. 'Ο Μούκ διετύπωσε τήν εικασία σχετικά με ταφικά τοπία των Κρό-Μανιόν ότι προήρχοντο από τά δυτικά, πέραν των ποταμών του 'Ατλαντικού. 'Ήταν πεπεισμένος ότι οι Κρό-Μανιόν ήσαν 'Ατλαντειοι, και έγραψε ότι οι άρχαιολόγοι δέν άνεκάλυψαν τήν καταγωγή του προηγμένου πολιτισμού των, ό όποιος δείχνει χτυπητή αντίθεση με τήν πρωτόγονη ζωή των Νεάντερταλ.

Πρέπει νά θυμηθούμε ότι τό πλείστον τής Ευρώπης έκαλύπτετο κατά τήν 'Ατλαντειο εποχή από χιόνι και πάγο. Οι παγετώνες άρχισαν ν' άποσύρωνται τό 11.000 π.Χ. Τό Ρεύμα του Κόλπου που τώρα θερμαίνει τήν άκτή τής Ευρώπης, ήταν τότε μπλοκαρισμένο από τήν 'Ατλαντίδα. 'Ο Μούκ υποθέτει ότι ό μεγάλος αυτός ώκεάνιος ποταμός έξασφάλιζε στήν 'Ατλαντίδα ήπιο κλίμα, που επέτρεψε τήν εύδαιμο-

νία ένός ύψηλου πολιτισμού. 'Εξ άλλου, ό Μούκ ύπεστήριξε ότι ή σχέσις μεταξύ 'Ατλαντίδος και Ρεύματος του Κόλπου είναι ή άπάντηση στίς περίεργες συνήθειες των χελιών τής Ευρώπης. Γεννημένα στή θάλασσα των Σαργασσών, νοτιοδυτικά των 'Αζορών, άκολουθούν τό Ρεύμα σ' ένα τριετές ταξίδι στήν Ευρώπη —λεία σε κάθε ώκεάνιο άρπαγα— και φθάνουν στα γλυκά νερά των ποταμών και χειμάρρων. 'Επειτα από 10 έως 15 έτη επιστρέφουν στίς Σαργάσσες για άναπαραγωγή.

Γιατί άκολουθούν μιá τέτοια επικίνδυνη διαδρομή; Διότι, λέγει ό Μούκ, όταν έσχηματίσθηκαν τά ένστικτά τους, τά ποτάμια τής 'Ατλαντίδος ήσαν σε μικρή άπόσταση και προσέφεραν στα χέλια τής Ευρώπης προστασία από τους ώκεάνιους έχθρούς. Με τήν τυφλότητα του ένστίκτου, έξακολουθούν νά ταξιδεύουν στο Ρεύμα του Κόλπου και μετά τήν άπώλεια τής 'Ατλαντίδος.

'Ο Μούκ επίσης διαδίδει δεσμούς, τους όπολους ή 'Ατλαντίς, με τήν μεσαία θέση της, θα είχε δημιουργήσει μεταξύ 'Αμερικης και Παλαιού Κόσμου. 'Εκπληκτική είναι ή όμοιότης μεταξύ των πυραμίδων τής Αιγύπτου και εκείνων τής κεντρικής και νοτίου 'Αμερικης. 'Εξ ίσου γοητευτικές είναι οι συσχετίσεις μεταξύ των Βάσων τής Ισπανίας και των 'Ινδών Μάγιας που έχτισαν τις πιο πολλές από τις πυραμίδες του Νέου Κόσμου. Βάσκοι και Μάγιας έχουν γρυπή μύτη. Καίτοι ή διάλεκτος των Μάγιας θεωρείται μοναδική, ό Μούκ γράφει ότι

Ένας Βάσκος Ιεραπόστολος εξέπληγη ανακαλύπτοντας ότι μια ξεμοναχιασμένη φυλή Μάγιας στη Γουατεμάλα τον έννοουσε. Αμφότεροι οι λαοί χειρίζοντο παρόμοια σκαπτικά εργαλεία για να μαλακώσουν το έδαφος πρὸ τῆς σποράς. Τὸ Πελότα, τὸ ἐθνικὸ παιχνίδι τῶν Βάσκων, ποὺ παίζεται ἀπὸ δύο ομάδες μὲ μιὰ μικρὴ σκληρὴ μπάλα, πρακτικὰ εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ εὐνοούμενο σπὸρ τῶν Ἰνδῶν τοῦ Μεξικοῦ, ὅπως τὸ ἔχουν περιγράψει οἱ Ἴσπανοὶ κατακτηταί.

Ὁ Μοῦκ ἔρχεται καὶ στὸ ζήτημα τοῦ κατακλισμοῦ τῆς Ἀτλαντίδος. "Ἄν ἡ θάλασσα κατὰ πῖε τὴν Ἀτλαντίδα, ὅπως ἔγραψε ὁ Πλάτων, ἀναζητήθηκε ἡ χαμένη ἡπειρος κάτω ἀπὸ τὰ κύματα; Χάρις στὴν ὠκεανογραφία, λέγει ὁ Μοῦκ, ἔχομε τώρα μιὰ σαφῆ εἰκόνα τοῦ θυθοῦ τοῦ ὠκεανοῦ. Ὁ Ἀτλαντικὸς εἶναι χωρισμένος σὲ δύο μέρη ἀπὸ μιὰ ὄρσειρὰ ὕψους 9000 ποδῶν (2745 μέτρων), ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τὴν Ἰσλανδία πρὸς βορρᾶν καὶ φθάνει ἐγγύτατα τῆς Ἀνταρκτικῆς πρὸς νότον. Κοντὰ στὶς Ἀζόρες αὐτὴ ἡ ὄρσειρὰ παρουσιάζει ἓνα μαζικὸ ἐξόγκωμα πλάτους σχεδὸν 250 μιλίων ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ μήκους 678 μιλίων, μὲ ὑποβρύχια ἠφαιστειακὰ θουνὰ στὸν βορρᾶ. Μερικὲς κορυφές των ἀναδύονται ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ εἶναι οἱ Ἀζόρες. Οἱ διαστάσεις τῶν ὑπὸ τὴν θάλασσα Ἀζορῶν μοιάζουν σὲ μεγάλο βαθμὸ μὲ τὴν Πλατωνικὴ περιγραφὴ τῆς Ἀτλαντίδος.

Ὁ Μοῦκ μετακινεῖται τώρα στὴ θόρειο Ἀμερικὴ, κοντὰ στὸ

Τσάρλεστον Νοτίου Καρολίνας. Τὸ 1930 μιὰ ἀπὸ ἀέρος ἐπισκόπηση ἀποκάλυψε μιὰ τοπογραφικὴ εἰκόνα σὰν πεδίο μάχης. Σχεδὸν 3000 κυκλικοὶ καὶ ὠοειδεῖς κρατήρες ἦσαν διάσπαρτοι στὸ ἔδαφος. Τὸ πῖθ σημαντικό ἦταν ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ λάκκοι παρουσίαζαν ἀναχώματα στὴν νοτιοανατολικὴ τους πλευρά, πρᾶγμα ποὺ, κατὰ τὴν γνώμη τοῦ Μοῦκ ὡς εἰδικοῦ στὶς ρουκέτες, σημαίνει ὅτι οἱ λίθοι ποὺ προκάλεσαν τὶς τρύπες ἦλθαν ἀπὸ τὸν βορειοδυτικὸ οὐρανὸ.

Οἱ τρύπες αὐτὲς εἶναι ἀσήμαντες, ἐν σχέσει πρὸς δύο πελώριες μακρὰ ἀπὸ τὴν ἀκτὴ, ποὺ ἔχουν βάθος 30.000 ποδῶν (9.150 μ.) καὶ ἔκταση 277.000 τετρ. μιλίων (περίπου 85 χιλ. τ.μ.). Τί προκάλεσε αὐτὲς τὶς κοιλότητες καὶ τὶς χιλιάδες ἄλλες πληγὲς στὸν θυθὸ τῆς θαλάσσης; Ὁ Πλάτων ἀναφέρεται σὲ κάποιον ἐκτροχιασμὸ ἀστέρων καὶ μεγάλην πυρκαϊὰ στὴν ξηρά. Ὁ Μοῦκ φρονεῖ ὅτι ὁ ἐκτροχιασθεὶς ἀστὴρας ἦταν ἓνας ἀστεροειδής, πιθανῶς ἀπὸ τὴν ομάδα τοῦ Ἀδώνιδος, ὁ ὁποῖος περιτριγυρίζει τὸν Ἥλιο σὲ ἐπικίνδυνα ἐκκεντρικὲς τροχιές. Τὸν ἀποκαλεῖ Ἀστεροειδῆ Α. Προσέκρουσε στὴ Γῆ ἀπὸ τὸν βορειοδυτικὸ οὐρανὸ. Βασίζομενος στὶς διαστάσεις τῶν ὑποβρυχίων κρατήρων, ὁ Μοῦκ ὑπολογίζει ὅτι τὸ διαστημικὸ τέρας θὰ εἶχε ἕξι μίλια διάμετρο. Ἀπὸ ὕψος 250 μιλίων ὁ Ἀστεροειδῆς Α. ἔρχισε νὰ ἐκπέμπῃ τὴν κόκκινη λάμψη τοῦ καιομένου ὕδρογόνου. Πίσω, μιὰ χειμαρρῶδης οὐρὰ καιομένων ἀερίων μήκους 20 ἢ 30 μιλίων. Μέσα σὲ δυὸ

λεπτά εισήλθε στο πυκνότερο μέρος της ατμοσφαιράς μας και έξερράγη. Δύο γιγάντια τμήματα, που τὸ καθένα τους έξύγιζε δισεκατομμύρια τόνους, θυθίστηκαν στη θάλασσα, δημιουργώντας τήν λεγόμενη Τάφρο του Πουέρτο Ρίκο. Μικρότερα κομμάτια έσχιζαν τὸ έδαφος τῆς Καρολίνας.

Τὸ «Μεγάλο Πλήγμα», ὅπως τὸ αποκαλεῖ ὁ Μούκ, έπυροδότησε μιὰ έκρηξη εὐρυτάτου μεγέθους. Τὰ ἄλλα δύο τεράστια τεμάχια τοῦ Ἀστεροειδοῦς Α, ἄνοιξαν τὸν φλοιὸ τῆς Γῆς σ' ἓνα ἀπὸ τὰ εὐαίσθητα σημεία του, τήν Ἀτλαντική Τάφρο, καὶ ἄναψαν ὅλα τὰ ἠφαίστεια τῆς ἁλυσίδας ἐκείνης.

Τί ὄραμα ἀγωνίας καὶ τρόμου ἀνακαλεῖ ὁ Μούκ! Φοβεροὶ σεισμοὶ έρείπωσαν τήν Ἀτλαντίδα, ἰσπεδώνοντας κατοικίες καὶ ναοὺς σέ χαλίγια. Ὅλο τὸ νησί συνελήφθη σέ παγίδα φωτιάς. Φλόγες ὑψώνοντο ἀπὸ τὰ θάθη τοῦ Ἀτλαντικοῦ, προκαλώντας ὑπερθερμασμένο ἀτμὸ. Μανιτάρια νεφῶν ἐσχόρπιζαν μακρὰ τήν τέφρα. Ὅλα ἔγιναν στάχτη.

Ἀνεξερεύνητα, ἡ Ἀτλαντίς ἄρχισε νὰ βουλιάζη. Ὁ Μούκ λογαριάζει ὅτι ἡ διαδικασία αὐτὴ βάστηξε 24 ὥρες. Ἔμειναν μερικοὶ κῶνοι τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν σχεσπασμένοι μὲ λάθα. Ὅπως τὸ ἔγραψε ὁ Πλάτων, «μῖας ἡμέρας καὶ νυκτὸς χαλεπῆς ἐλθούσης», ἡ Ἀτλαντίς ἐχάθηκε. . .

Κατὰ τὸν Μούκ, ὁ Ἀστεροειδῆς Α. προκάλεσε καὶ ἄλλες καταστροφές. Σεισμοὶ συνετάραξαν σχεδὸν κάθε ἥπειρο. Ὁ Μούκ ὑποθέτει ὅτι ἡ βορειοανατολικὴ γωνία τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἔγει-

ρε στὸν Ἀτλαντικὸ, ἐνῶ ἡ βορειοδυτικὴ γωνία ἀνέθηκε πάνω ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸ, ἀνυψώνοντας ναοὺς καὶ πόλεις ἀπὸ τήν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης πρὸς τὰ ὑψίπεδα τῶν σημερινῶν Ἄνδεων. Ἐνα μαῦρο νέφος γεμάτο ἀπὸ δηλητηριώδη ἀέρια ὀδηγούμενο ἀπὸ τὸν ἐπικρατέστερο ἄνεμο, ὅπου κατέβαινε, προκαλοῦσε ἀσφυξία σέ ζῶα καὶ ἀνθρώπους.

Ὁ Μούκ ἀναφέρεται καὶ στήν καταστροφὴ τῶν μαμουθ τῆς Σιβηρίας. Ὑφίσταντο κατὰ δεκάδες χιλιάδων στήν ἐλευθερὴ ἀπὸ πάγους Σιβηρία. Τὸ θανατηφόρο νέφος τὰ ἐσχότωσε στὴ θέση ὅπου τὰ συναντοῦσε, μὲ τὸ φαγητὸ στὶς κοιλιές τους. Σήμερα ἡ διλάστηση ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐτρέφοντο δὲν ὑπάρχει στὴ Σιβηρία. Κανεὶς δὲν ἐξήγγησε ἱκανοποιητικὰ, γράφει ὁ Μούκ, πῶς ἐφανίσθηκε τόσο ξαφνικὰ τὸ κρῦο πού ἐπάγωσε τοὺς ἐξαδέλφους τῶν ἐλεφάντων καὶ μετέτρεψε τὴ Σιβηρία σέ παγαποθήκη. Ὁ Μούκ ὑποστηρίζει ὅτι ἡ σύγκρουσις τοῦ ἀστεροειδοῦς ἐταλάντευσε τὴ Γῆ κατὰ τὴν περιστροφὴ της καὶ ἔγειρε τὸν Βόρειο Πόλο ἀρκετὰ ὥστε νὰ προκληθῇ ἀπότομη ἀλλαγὴ κλίματος.

Τὸ πελώριο μαῦρο σύννεφο τέφρας καὶ ἀτμοῦ, γράφει ὁ Μούκ, ἦταν τὰ κυβικὰ μίλια νεροῦ πού προκάλεσαν, κατὰ τὴν Βίβλο, τὸν Κατακλυσμὸ. Ὁ Πλάτων ἀναφέρει ἀκόμη μιὰ «θάλασσα λάσσης» πού κατέστησε ἀδύνατη τὴ ναυσιπλοία πέραν τοῦ στενοῦ τοῦ Γιβραλτάρ γιὰ πολὺν καιρὸ. Τὸ 1922, ὁ ἀρχαιολόγος σερ Λέοναρντ Γούλεϋ, ἄρχισε ἀνασκαφές στήν Οὐρ, πρωτεύουσα τῆς ἀρ-

χάϊας Σουμερίας. Και κάτω από τους τάφους των πρώτων βασιλέων, βρήκε ένα στρώμα λάσπης πάχους δυόμισι μέτρων τελείως κενό. Ούτε ένα άγγείο, ούτε ένα νόμισμα. Είχε χαθῆ πᾶν ὅ,τι ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸ. Αὐτὴ εἶναι ἴσως ἡ καλύτερη ἐξήγησης γιὰ τὴν ἀπώλεια τῆς μνήμης τῆς Ἀτλαντίδος.

Ὁ Μουκ ὑπολογίζει ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἐχρειάσθηκε 3000 ἔτη γιὰ ν' ἀναλάβῃ ἀπὸ τὴν καταστροφή τοῦ Ἀστεροειδοῦς Α. Κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ διαστήματος αὐτοῦ ἓνα πελώριο νέφος ἠφαιστειακῆς τέφρας ἐσκέπαζε τὴ θόρυο Εὐρώπῃ. Γιὰ τοὺς ἐπιζῶντες τοῦ Κατακλυσμοῦ χαμηλότερα ἀπὸ τὸ νέφος αὐτὸ ἡ ζωὴ θὰ ἦταν μιὰ σύνομη καὶ τραχεῖά πάλη γιὰ ἐπιβίωση. Ἐπλανῶντο

κάτω ἀπὸ ἓνα οὐρανὸ γκριζόμαυρο, μέσῳ τοῦ ὁποῖου ὁ ἥλιος δὲν ἐφαίνετο παρὰ σὰν μιὰ χλωμὴ λάμψη. Μὲ τὸν καιρὸ τὸ ἀνθρώπινο γένος ἀπέκτησε ξανά τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ. Γύρω στὶς 4000 χρόνια π.Χ. ἡ Ἀτλαντίς ἦταν ἓνα ὄνομα μόνον. Ὅλα τὰ σημάδια τῆς ἐπιστήμης, τῆς τέχνης καὶ τῆς γλώσσης τῆς ἀκόμη εἶχαν χαθῆ. Τὸ ἀνθρώπινο γένος θὰ χρειάζεταν ἀκόμη 6000 ἰσπιδῆ χρόνια γιὰ νὰ συσσωρευθῆ τὴ γνώση πού θὰ χρησιμοποιῶσε ὁ Κούκ γιὰ νὰ ἐρευνηθῆ τοὺς ὠκεάνιους βυθοὺς καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ ὅτι τὰ ἐκτροχιασθέντα ἄστρα κατέστρεψαν, ὅπως συμπεραίνει, τὴν Ἀτλαντίδα.

(The Reader's Digest,
Αὔγουστος 1978)

**Η ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ
ΓΙΑ ΤΟΝ "ΙΛΙΣΟ",
ΤΟΥ 1979
ΔΡΧ. 200**

ΕΛΠΙΖΟΜΕ ΝΑ ΕΧΗ ΣΤΑΛΗ

(μὲ ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ — ὄχι μὲ ἐντολὴ—

Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6,

Ἀθῆναι - 122)

ΚΑΙ

Σ Α Σ Ε Υ Χ Α Ρ Ι Σ Τ Ο Υ Μ Ε

WALT WHITMAN

Ἄκούω πῶς μ' ἔχουνε μνηύσει...

Ἄκούω πῶς μ' ἔχουνε μνηύσει ὅτι γυρεύω ν' ἀνατρέψω τοὺς
θεσμούς,

Μὰ στὴν πραγματικότητα, δὲν εἶμαι ἰμῆτε ὑπὲρ ἰμῆτε κατὰ
τῶν θεσμῶν,

(Κι ἀληθινά, τί κοινὸν ἔχω μαζί τους, ἢ τί συμφέρο στὴν ἀνα-
τροπή τους;)

Μονάχα πού ζητάω νὰ θεμελιώσω στὸ Μανχάπταν καὶ σὲ κάθε
πάλη τῶν Πολιτειῶν αὐτῶν, μεσόγεια καὶ παρὰλεια,

Καὶ στὰ χωράφια καὶ στὰ δόση καὶ στὴν κάθε, μεγάλη εἶτε
μικρή, καρίνα πού αὐλακώνει τὰ νερά,

Μὲ δίχως κτίρια καὶ κανόνες καὶ θεματοφύλακες, μὲ δίχως
συζητήσεις,

Τὸ θεσμὸ τῆς ἀκριβῆς ἀγάπης τῶν συντρόφων.

(«Φύλλα Χλόης»)

Μετάφρ. Ν. Προεστοπούλου

Ζητιάνος ταπεινὸς ἐνώπιόν Σου, Κύριε,
θὰ Σοῦ ζητήσω πιὸ πολλὰ ἀπὸ χίλιους βασιληάδες,
πού ὅλοι κάτι θέλουν καὶ ζητοῦνε:

Δώσε μου, Κύριε, τὸν Ἐαυτὸ μου.

Ansari of Herat

न त्वहं कामये राज्यं न स्वर्गं नऽपुनर्भवम्
कामये दुःखतप्तानानाम् प्राणिनाम् आर्तिनाशनम्

Δὲν ἀποβλέπω σὲ βασιλείο ἢ σὲ οὐράνια εὐλογία,
οὔτε στὴ λύτρωση ἀπὸ τῶν γεννήσεων τὸ τροχό.

Εὔχομαι ἰμόνον τὸ τέλος τοῦ πόνου ὄσων πονοῦν.

Raja Arantideva

(Ἀπὸ τὴν Μαχαμπαράτα)

«Εκείνου πού γεννιέται είναι βέβαιος ὁ θάνατος, καθὼς καὶ ἐκεῖνου πού πεθαίνει, ἢ γέννηση». Ἔτσι γράφει ἡ Μπαγκαβάντ - Γκιτά, τὸ ἱερό βιβλίο τῶν Βραχμάνων. Καὶ συνεχίζει: «Ὅπως ὁ ἄνθρωπος πετάει τὰ παλιὰ του ρούχα γιὰ νὰ φορέσῃ ἄλλα καινούργια, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τὰ παλιὰ σώματα, γιὰ νὰ πάσῃ ἄλλα νεώτερα».

Αὐτὰ λέγει ἡ ἀρχαιότατη σοφία τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ τώρα, ἄς ἔλθωμε στὸ θέμα μας.

Τὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου ταλανίζει τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ἄδυσώπητος καταλυτὴς τῆς ἀνθρώπινης εὐτυχίας, ὁ θάνατος παραμονεύει τὸν ἄνθρωπο, ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς γεννήσεώς του, σὲ κάθε του βῆμα. Καὶ εἶναι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς καὶ ἀδύναμος μπροστὰ στὴν ἀκατάλυτη παντοδυναμία τοῦ θανάτου, στέκει κατάπληκτος καὶ φοβισμένος μπροστὰ στὸ ἀβυσσαλέο του μυστήριο.

Στὸν φόβο τοῦ θανάτου, στὸν φόβο τῆς ὀλικῆς καὶ ὀριστικῆς ἐκμηδενίσεως, ὁ Ἀποκρυφισμὸς ἀντιτάσσει τὴν παρηγόρη ἀποψη τῆς Μετενσαρκώσεως, τὴν ἀποψη τῶν διαδοχικῶν ἐπιβιώσεων, τῶν διαδοχικῶν ἑνσαρκώσεων ἐπάνω στὴ γῆ.

Θὰ ἐπιχειρήσωμε νὰ ἀναπτύξωμε τὸν τρόπο λειτουργίας τοῦ Νόμου τῆς Μετενσαρκώσεως. Καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ δεχθῆ, ἢ νὰ ἀπορρίψη τὴ Μετενσάρκωση, ὅπως καὶ κάθε ἄλλη ἀποψη. Ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἀπεριόριστη.

Κατὰ τὸν Ἀποκρυφισμὸ, κάθε ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ὑλικό του σῶμα, μὲ τὸ ὁποῖο δρᾷ στὸν φυσικὸ κόσμον, ἀπὸ τὸ ἀστρικό ἢ θυμικὸ του σῶμα, μὲ τὸ ὁποῖο συναισθάνεται καὶ ἐπιθυμεῖ, καὶ ἀπὸ τὸ νοητικὸ του σῶμα, μὲ τὸ ὁποῖο διανοεῖται. Τὰ τρία αὐτὰ στοιχεῖα ἀποτελοῦν τὴν θνητὴ προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου, μὲ τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ τῆς, τὴν ἐξωτερικὴ τῆς μορφή, τὸν συναισθηματικὸ τῆς κόσμον καὶ τὴ νοοτροπία τῆς. Πίσω ὅμως ἀπὸ τὴν προσωπικότητα, ὑπάρχει ἡ ἀθάνατη ψυχὴ, τὸ ἀνώτερον Ἐγώ, ἡ ἀθάνατη ψυχοπνευματικὴ ὄντοτης.

Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος διαγράφη τῆς ἐπίγειας ζωῆς του τὴν τροχίαν, θὰ φθάσῃ στὸ μοιραῖο τέρμα τῆς ζωῆς τοῦ φυσικοῦ του σώματος. Αὐτὸ εἶναι ποῦ ὀνομάζουσι οἱ ἄνθρωποι «θάνατον». Τὸ φυσικὸ σῶμα ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὰ ἄλλα λεπτότερα σώματα τῆς ἀθάνατης ψυχῆς καὶ διαλύεται. Ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ πλέον νὰ δράσῃ στὸν φυσικὸ κόσμον, διότι δὲν ἔχει πιά τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖο ἐνεργοῦσε, δηλαδὴ τὸ φυσικὸ σῶμα του. Ἐξακολουθεῖ ὅμως νὰ συναισθάνεται, νὰ ἐπιθυμῆ καὶ νὰ συγκινήται, διότι ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὸ ἀστρικό σῶμα του. Ἐπίσης μπορεῖ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ θυμᾶται, διότι ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχῃ τὸ νοητικὸ σῶμα του.

Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ ἕνα κάποιο χρονικὸ διάστημα, τὸ ἀστρικό σῶμα ἀποχωρίζεται καὶ αὐτὸ — ὅπως ἀποχωρίστηκε τὸ φυσικὸ — καὶ διαλύεται. Τότε τὰ συναισθήματα, οἱ ἐπιθυμίαι καὶ οἱ συγκινήσεις σταματοῦν, διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει πιά τὸ ὄργανον, τὸ ὁποῖο τὶς προκαλοῦσε, δηλαδὴ τὸ ἀστρικό σῶμα. Ἐξακολουθεῖ ὅμως ἡ λειτουργία τῆς σκέψεως, διότι ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ δρᾷ τὸ νοητικὸ σῶμα.

Ἀργότερα ὅμως, θὰ ἀποχωρισθῆ καὶ αὐτὸ μὲ τὴ σειρά του ἀπὸ τὴν ἀθάνατη ψυχὴ καὶ ἔτσι ὀλοκληρώνεται ἡ διάλυση τῆς προσωπικότητος. Ἡ δράση τῆς στὸν φυσικὸ κόσμον τελείωσε μὲ τὴ φθορὰ τοῦ φυσικοῦ σώματος. Ἡ συναισθηματικὴ τῆς ζωῆς τελείωσε μὲ τὴ φθορὰ τοῦ ἀστρικοῦ σώματος. Ἡ διανοητικὴ τῆς ζωῆς τελείωσε μὲ τὴ φθορὰ τοῦ νοητικοῦ σώματος. Τὸ κάθε τι, ποῦ ἀποτελοῦσε τὴν προσωπικότητα καταστράφηκε καὶ ἐξαφανίστηκε γιὰ πάντα.

Πίσω ὅμως ἀπὸ τὴν προσωπικότητα ὑπάρχει ἡ ψυχοπνευματικὴ ὄντοτης, τῆς ὁποίας προβολὴ στοὺς τρεῖς πυκνότερους κόσμους ἦταν ἡ προσωπικότης. Ἡ ψυχοπνευματικὴ ὄντοτης, ἡ ἀθάνατη ψυχὴ, εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ αἰτία τῶν ἀφηρημένων σκέψεων,

τῆς ἐναρατικῆς σοφίας, τῆς ἀπρόσωπης, ἀγνῆς καὶ καθαρῆς Ἀγάπης, τῆς αἰσθήσεως τῆς παγκοσμίου ἐνότητος. Ὅλες οὐτέες εἶναι λειτουργίαι τῆς ψυχοπνευματικῆς Ὀντότητος.

Στὴν ἀθάνατη ψυχῇ συγκεντρώνεται ἡ πείρα ποῦ ἀπέκτησε ἡ προσωπικότης, ζώντας στὰ πυκνότερα πεδία τῆς ζωῆς, καὶ αὐτὴ ἡ πείρα σχηματίζει τὶς τάσεις, δηλαδὴ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνθρώπου στὶς προσεχεῖς του νέες ἐνσαρκώσεις. Προσδιορίζει, δηλαδή, τὸν σχηματισμὸ τῆς νέας προσωπικότητος, μετὴν ὅποια θὰ προβάλλῃ καὶ πάλιν ἡ ἀθάνατη ψυχὴ στὰ πυκνότερα πεδία τῆς φύσεως.

Κάθε πείρα ζωῆς, ποῦ ἀπέκτησε ἡ προσωπικότης στοὺς πυκνότερους κόσμους, συγκεντρώθηκε στὴν ἀθάνατη ψυχῇ καὶ τὴν πλούτισε μετὴν ἕναν ἰδιαίτερο τόνο, τὸν τόνο τῆς συνολικῆς δράσεως τῆς προσωπικότητος, ἡ ὁποία, ἀφοῦ διέγραψε τὸν κύκλο τῆς ζωῆς τῆς, τερμάτισε τώρα τὴν ὑπαρξὴ τῆς.

Ἔτσι ἡ ἀθάνατη ψυχῇ κέρδισε τὶς ἐντυπώσεις καὶ τὰ διδάγματα μιᾶς ἡμέρας δράσεως, ποῦ ἡ ἡμέρα ἀντιπροσωπεύει τὴν προσωπικότητα μετὴν ὅποια ἡ ψυχοπνευματικὴ Ὀντότης ἐκδηλώθηκε στοὺς πυκνότερους κόσμους. Καὶ τώρα, ποῦ ἡ προσωπικότης τερμάτισε τὴν ὑπαρξὴ τῆς, ἡ ἡμέρα πέρασε, καὶ ἡ ἀθάνατη ψυχῇ ἀναπαύεται κατὰ τὴ νύχτα τοῦ θανάτου, πλουτισμένη μετὴν πείρα τῆς ἡμέρας ποῦ πέρασε.

Ἄλλ' ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. Μιὰ καινούργια ἡμέρα γλυκοχαράζει. Ἡ ψυχῇ φορεῖ τὸ ἔνδυμα μιᾶς καινούργιας προσωπικότητος, ποῦ δὲν εἶναι ἡ ἴδια μετὴν προηγούμενη, ἀλλὰ εἶναι συνέχεια τῆς καὶ ἡ συνέχεια αὐτὴ προσδιορίζει τὶς φυσιολογικὰς ἰκανότητες τῆς νέας προσωπικότητος ποῦ γεννιέται. Τὴν ποιότητα καὶ δύναμη τῆς νοήσεως, τὴ λεπτότητα καὶ ἔνταση τοῦ συναισθηματικοῦ κόσμου, τὴ φυσιολογικὴ κατάσταση τοῦ φυσικοῦ σώματος.

Ἔτσι ἔχομε μιὰ νέα προσωπικότητα ποῦ ἔρχεται στὸν κόσμο, ἀλλὰ πίσω ἀπὸ τὴ νέα αὐτὴ προσωπικότητα ὑπάρχει πάντοτε ἡ ἴδια ἀθάνατη ψυχῇ, ποῦ ζῆ μιὰ καινούργια ἡμέρα τῆς ζωῆς τῆς, γιὰ νὰ πλουτισθῇ μετὴν καινούργια πείρα, γιὰ νὰ προσθέσῃ ἕναν νέο τόνο στὴν ὑπαρξὴ τῆς.

Αὕτῃ εἶναι ἡ Μετενσάρκωση, καὶ γιὰ νὰ τὴ συνοψίσωμε ἀπλούστερα:

Ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἕλικὸ σῶμα, ποῦ ὅλοι ξέρομε πὼς εἶναι φθαρτό, καὶ ἀπὸ τὴν ψυχῇ ἢ τὸ πνευματικὸν ὄν, ποῦ ἐμψυχώνει τὸ ἕλικὸ σῶμα καὶ τοῦ δίνει ζωὴ. Τὸ πνευματικὸν ὄν, ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, δὲν πεθαίνει μετὴν θάνατον, ἀλλ' ἀπλῶς χωρίζεται ἀπὸ τὸ ἕλικὸ σῶμα καὶ ἐξακολουθεῖ τὴ ζωὴ του χωρὶς ἐκδηλώσεις στὸν ἕλικὸν κόσμο. Τὸ πνευματικὸν ὄν ἀκολουθεῖ μιὰ μακρὰ διαδρομὴ ἐξελιξέως. Κατὰ τὴ διαδρομὴ αὕτῃ ἄλλοτε ζῆ στὸν πνευματικὸν κόσμο χωρὶς ἕλικὸν σῶμα, καὶ ἄλλοτε προσκολλάται σὲ ἕνα ἕλικὸν σῶμα κατὰ τὴ στιγμή τῆς γεννήσεως ἢ τῆς συλλήψεως καὶ ζῆ μέχρι τοῦ θανάτου ἕναν ἐπίγειον βίον. Ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ζωῆς

τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ἄλλοτε στὸν ὑλικὸ κόσμον μὲ ἓνα ἀνθρώπινο σῶμα, καὶ ἄλλοτε στὸν λεγόμενον πνευματικὸν κόσμον χωρὶς ὑλικὸ σῶμα, ἀποτελεῖ τὴ Μετενσάρκωση.

Ἡ Μετενσάρκωση συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον τῆς περιοδικότητος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἡμέρα διαδέχεται τὴ νύχτα καὶ ἡ νύχτα τὴν ἡμέρα. Χειμῶνας, ἀνοιξη, καλοκαίρι, φθινόπωρον, καὶ πάλι χειμῶνας. Τὰ δένδρα ἀνθοφοροῦν, καρποφοροῦν, καὶ πέφτουν τὰ φύλλα τους, γιὰ νὰ ἐπαναλάβουν τὴν ἴδια ἱστορίαν τὸν ἄλλο χρόνον. Τὸ ἴδιον τὰ πουλιά, τὰ ἔντομα, τὰ ζῶα. Ἀκολουθοῦν νόμους περιοδικότητος. Οἱ κηλίδες τοῦ Ἡλίου, οἱ κομήτες, πολλὰ βιολογικὰ φαινόμενα, ἀκολουθοῦν ὅλα τὸν περιοδικὸν νόμον. Τὸν ἴδιον νόμον ἀκολουθεῖ καὶ ἡ ζωὴ. Τὴ διαδέχεται θάνατος καὶ τὸν θάνατον καὶ πάλιν ζωὴ. Τὸ φυτό προβάλλει νέα λουλουδία. Τὸ ἴδιον σὲ μικρογραφίαν ἐπαναλαμβάνεται καθημερινὰ μὲ τὸν ὕπνον καὶ μὲ τὸ ξύπνημα.

Γεννιέται σὲ πολλοὺς τὸ ἐρώτημα: Καὶ ἡ μνήμη; Πῶς δὲν ὑπάρχει ἡ μνήμη τῶν προηγουμένων ἐνσαρκώσεων;

Ἄλλὰ ἡ μνήμη εἶναι λειτουργία τοῦ νοητικοῦ σώματος, ποῦ σὲ κάθε νέα ἐνσάρκωση εἶναι καὶ αὐτὸ νέο, καὶ αὐτὸ ὄργανον ἐκδηλώσεως τῆς ἀθάνατης ψυχῆς, ὅπως καὶ τὸ φυσικὸ σῶμα, ἀλλὰ στὸ νοητικὸν πεδίον. Μόνον ἡ ψυχοπνευματικὴ ὄντοτης εἶναι ἀθάνατη, καὶ μόνον αὐτὴ μπορεῖ νὰ θυμᾶται τὰ γεγονότα τῶν διαφόρων ἐνσαρκώσεών της. Ἄλλὰ, ὅπως ἡ φυσικὴ μνήμη δὲν συγκρατεῖ τις ἀσήμαντες λεπτομέρειες τοῦ φυσικοῦ βίου, ἔτσι καὶ ἡ ἀθάνατη ψυχὴ εἶναι πιθανὸν νὰ μὴν ἀσχολῆται μὲ τις ἀσήμαντες λεπτομέρειες, ποῦ ἡ προσωπικότης μπορεῖ νὰ τις νομίσῃ γιὰ οὐσιώδη προβλήματα τῆς περιορισμένης ζωῆς της. Ἡ προσωπικότης δὲν θυμᾶται τίποτε ἀπὸ τις περασμένες ἐνσαρκώσεις, διότι αὐτὴ γιὰ πρώτη φορὰ ἔρχεται στὸν κόσμον, καὶ ἐπομένως δὲν ἔχει παρελθὸν γιὰ νὰ ἔχη μνήμη αὐτοῦ τοῦ παρελθόντος. Ζῆ μιὰ καινούργια ζωὴ στοὺς τρεῖς πυκνότερους κόσμους καὶ τερματίζει τὴν ὑπαρξὴν της. Ἐτσι ἡ λειτουργία τῆς μνήμης τῆς προσωπικότητος διαρκεῖ ὅσο καὶ ἡ ζωὴ τοῦ νοητικοῦ σώματος, καὶ τελειώνει μὲ τὴ διάλυση τοῦ νοητικοῦ σώματος στὸ τέλος τῆς ἐνσαρκώσεως.

Ἄλλὰ ἡ πείρα τῆς ἐνσαρκώσεως πλουτίζει τὴν ἀθάνατην ψυχὴν, ἡ ὁποία συγκεντρώνει καὶ ἐπεξεργάζεται τὴν οὐσίαν τῶν γεγονότων, καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἐξελίσσεται. Ὁ βαθμὸς τῆς ἐξελίξεως της ἀντανανκλᾶται στὴ βαθύτερη ἐσωτερικὴ ψυχοσύνθεση καὶ ἰδιοσυγκρασίαν τῆς προσωπικότητος, στὶς βαθιὰς ρίζας τοῦ χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ εἶναι ἀνεπηρέαστες ἀπὸ τὴ μόρφωση καὶ τις συνθήκες τῆς ἀνατροφῆς του. Ἐτσι ἔχομε τοὺς διαμαντένιους ἐκείνους χαρακτήρες, ποῦ τόσο θαυμάζομε, καὶ ἄλλους ποῦ εἶναι τόσο ἐλαστικοί, ἀπλουστάτα, διότι δὲν ἔχουν ἀκόμη τὴν ἀρκετὴ πείρα ποῦ χρειάζεται γιὰ νὰ σφρηλατηθοῦν.

Ἐτσι ὁ ἀνθρώπος, ξαναγυρίζοντας στὴ Γῆ μὲ μιὰ νέα ἐνσάρκωση, μὲ μιὰ καινούργια προσωπικότητα, εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ

φορτίο τῆς μνήμης τοῦ παρελθόντος, πού συγκρατιέται μόνο στήν ἀθάνατη ψυχή. Ὅπως ὅμως ἡ κατάσταση τῆς υγείας τοῦ σώματος του ἐπηρεάζεται —σύμφωνα μέ τόν νόμο τῆς κληρονομικότητας— ἀπό τήν κατάσταση τῆς υγείας τῶν σωμάτων τῶν γονέων του καί γενικά τῶν προγόνων του, ἔτσι καί ἡ κατάσταση τῆς συνθέσεως τοῦ ἀστρικοῦ καί νοητικοῦ σώματος ἐξαρτᾶται ἀπό τήν κατάσταση τῆς συνθέσεως τοῦ ἀστρικοῦ καί νοητικοῦ σώματος τῆς προηγούμενης ἐνσαρκώσεως καί γενικά τῶν ἐνσαρκώσεων τοῦ παρελθόντος.

Ὅποτε ὁ ἄνθρωπος, ξαναγυρίζοντας στή Γῆ μέ μιὰ νέα ἐνσάρκωση, φέρνει ἔμφυτα ἕναν χαρακτήρα, μιὰ ψυχοσύνθεση, πού εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πείρας πού μάζεψε στίς προηγούμενες ἐνσαρκώσεις του, χωρίς νά ἔχη ἀντίληψη τῶν γεγονότων πού προκάλεσαν αὐτή τήν πείρα, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά ἔχη καμμιά μνήμη τῶν γεγονότων, καί αὐτό διότι τὸ νοητικό σῶμα, στό ὁποῖο ὀφείλεται ἡ μνήμη, εἶναι νέο στή νέα ἐνσάρκωση. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως πού μπορεῖ, ἐνῶ ζῆ στό φυσικό πεδίο, νά μεταφέρει τή συνείδησή του στό ἀνώτερο τμήμα τοῦ νοητικοῦ πεδίου —ὅπου ζῆ ἡ ἀθάνατη ψυχή— μπορεῖ νά ἔχη τή μνήμη τῶν προηγούμενων ἐνσαρκώσεων τῆς, τῶν περασμένων τῆς βίων, πού εἶναι ὅλοι ἀποτυπωμένοι ἐκεῖ. Ἄλλ' αὐτή εἶναι μιὰ πολύ σπάνια περίπτωση.

Μέ τή Μετενσάρκωση ἔχομε μιὰ ἱκανοποιητική ἐξήγηση γιά τή μεγάλη διαφορά χαρακτήρος πού παρατηροῦμε συχνά μέσα σέ ἄτομα τῆς ἴδιας οἰκογενείας, μέ τήν ἴδια κληρονομικότητα, πού ἀνατρέφονται κάτω ἀπό τίς ἴδιες περίπου συνθήκες ζωῆς. Γνωρίζομε τίς ἐξηγήσεις πού δίνει ἡ Ψυχολογία γιά τήν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος κατά τήν πρώτην νηπιακή ἡλικία καί τίς ἐκτιμοῦμε κατά τήν ἀξία τους. Παραδεχόμαστε, δηλαδή, τή δύναμη τῆς ἐπίδρασεως τοῦ περιβάλλοντος —καί μάλιστα στήν πρώτη ἡλικία— πάνω στή διαμόρφωση τοῦ χαρακτήρα καί τῆς ψυχοσυνθέσεως. Ἄλλ' ἀρνοῦμεθα τή μονοκρατορία τῆς.

Κάθε ἄνθρωπος πού γεννιέται ἔχει ἤδη ἕναν ἰδιαίτερο χαρακτήρα, μιὰ δική του ψυχοσύνθεση καί ἰδιοσυγκρασία, ἕναν βαθμό ἐξελίξεως, πού ὀφείλεται στό παρελθόν του, στίς προηγούμενες ἐνσαρκώσεις του καί στήν πείρα πού ἀπέκτησε ἀπ' αὐτές. Ὅταν ὁ βαθμός τῆς ἐξελίξεως τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου —τῆς ἀθάνατης ψυχῆς— εἶναι μικρός, τότε ὁ χαρακτήρας του δέν εἶναι δυνατῶς διαμορφωμένος, καί τότε ἡ ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος ἢ τῶν πρώτων ἐντυπώσεων τῆς φυσικῆς ζωῆς ἔχει ἀποτελεσματική σημασία, σύμφωνα μέ τίς ἀπόψεις τῆς Ψυχολογίας. Ὅταν ὅμως πρόκειται γιά ἕνα ἐξελιγμένο πνευματικόν ὄν, τότε τὸ ἄτομο γεννιέται μ' ἕναν δυνατὸ χαρακτήρα, πού δέν διαφεύγει βέβαια ἀπὸ τήν ἐπίδραση τοῦ περιβάλλοντος, ἀλλά δέν ἐξαρτᾶται πιὰ παθητικῶς ἀπὸ τὸ περιβάλλον καί τίς πρώτες ἐντυπώσεις τῆς ζωῆς στόν φυσικό κόσμο. Ἄλλο ζήτημα ἂν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι ἔχουν ἀκόμη μικρὸ βαθμὸ ἐξελίξεως καί συνεπῶς οἱ ἀπόψεις τῆς Ψυχολογίας στίς

περισσότερες περιπτώσεις έπαληθεύονται.

Έτσι ή Μετενσάρκωση έξηγει με έναν λογικό τρόπο τις τεραστίες διαφορές που παρουσιάζουν οι άνθρωποι στην ήθική και πνευματική ανάπτυξή τους, ενώ βιολογικώς λειτουργούν ομοίτυπα. Ποιά άβυσσος χωρίζει έναν πρωτόγονο άνθρωπο, με ζωώδη αισθήματα και ασθενική διάνοια, ή έναν συνειδητό κακούργο, από έναν εξελιγμένο άνθρωπο με ανεπτυγμένη ήθική συνείδηση και άγνό χαρακτήρα, που έμφυτα αποστρέφεται το κακό! Πώς άλλωως μπορεί να εξηγηθή αυτή ή κολοσσιαία διαφορά, παρά στη διαφορετική ήλικία των ψυχών; Οι θεωρίες της κληρονομικότητας και της επιδράσεως του περιβάλλοντος δεν άρκουν για να εξηγήσουν τις ψυχικές και πνευματικές διαφορές, όταν παρουσιάζονται τόσο μεγάλες και μάλιστα όταν παρουσιάζονται μεταξύ άδελφών που ανετράφησαν μαζί. Και πώς άλλωως μπορούν να εξηγηθούν μερικές καταπληκτικές κλίσεις και ικανότητες μερικών ανθρώπων, καλλιτεχνικές ιδιοσυγκρασίες και παιδιά - θαύματα, αν όχι με τη Μετενσάρκωση; Δεν είναι, λοιπόν, ή κληρονομικότης και το περιβάλλον που διαμορφώνουν τον ένα σε κακούργο και τον άλλο σε Άγιο. Είναι διαφορά πνευματικής ήλικίας, διαφορά βαθμού εξέλιξεως, διαφορά αριθμού ένσαρκώσεων.

Δεν έννοούμε ότι ο βαθμός της εξέλιξεως εξαρτάται αποκλειστικά από τον αριθμό των ένσαρκώσεων, ακριβώς όπως για έναν σπουδαστή ή έκταση και το βάθος των γνώσεών του δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τα έτη φοιτήσεώς του. Μπορεί οι ένσαρκώσεις να χρησιμοποιηθούν έπωφελώς σε πρόοδο και εξέλιξη της άθάνατης ψυχής ή να σπαταληθούν άσκοπα σε άναζήτηση επιγείων αγαθών του φυσικού σώματος ή σε έκπληρωση φαντασιοπληξιών. Η πρόδος είναι ανάλογη με την έπιμέλεια. Και όπου δεν αναπτύσσεται αυθόρμητα ή Άγάπη, έρχεται σαν αυστηρός δάσκαλος ο Πόνος, να διορθώσει τα σφάλματα και να δείξη τον σωστό δρόμο.

Για να κλείσωμε το θέμα της επιδράσεως του περιβάλλοντος, ως χρησιμοποιήσωμε μιá παραβολή. Το περιβάλλον είναι το έδαφος όπου καλλιεργείται ένα φυτό. Μπορεί το έδαφος να είναι άγονο και να μη βοηθήση το φυτό να αναπτυχθή ή μπορεί να είναι εύφορο και να το βοηθήση να μεγαλώση γρήγορα και να δώσει ώριμους καρπούς. Άλλά το είδος του φυτού εξαρτάται από το είδος του σπόρου. Δεν μπορεί από σπόρο σιταριού να φυτρώση σίκαλη, ούτε από σπόρο σίκαλης να ξεφυτρώση σιτάρι. Σχετικά με τον άνθρωπο, ή ανάπτυξή του προσδιορίζεται από τον βαθμό της εξέλιξεως της ψυχής που ένσαρκώνεται σ' αυτόν. Όστε οι πνευματικές και ήθικές διαφορές δεν πρέπει να μās έκπλησουν. Ο τρόπος της άνατροφής, το περιβάλλον και ή μόρφωση άποτελούν τη λίπανση του έδάφους, και είναι άπαραίτητη ή κατάλληλη λίπανση. Άλλά κάθε σπόρος θα βγάλη το φυτό του δικού του αποκλειστικώς είδους.

Ἄς δοῦμε τώρα, μὲ τὸ φῶς τῆς Μετενσαρκώσεως, τὸ φοβερὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου. Μὲ τὴ γνώση τῆς λειτουργίας τοῦ νόμου τῆς Μετενσαρκώσεως, δὲν ὑπάρχει πιά θάνατος, δὲν ὑπάρχει τέλος τῆς ζωῆς, ἀλλὰ μιά αἰώνια ἀνανέωσή της πάνω στὴ Γῆ, μιά συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς. Ὅχι πιά φόβος τοῦ θανάτου, ἀλλὰ χαρωπὴ ἐνατένιση τοῦ αἰωνίου μέλλοντος, χαρωπὴ καὶ γόνιμη ἀντιμετώπιση τῆς ζωῆς, πού εἶναι τὸ σχολεῖο τῆς ψυχῆς. Καμμιά προσπάθεια γιὰ τὴν Ἀλήθεια, γιὰ τὴ Δικαιοσύνη καὶ τὸν Ἀνθρωπισμὸ δὲν πάει χαμένη, διότι θὰ μετουσιωθῇ σὲ ἐξευγενισμό τῆς ψυχῆς. Καμμιά θυσία δὲν εἶναι μάταιη καὶ ἄσκοπη, διότι δικαιώνεται στὸν κόσμο τῆς πραγματικότητας. Ὁ ἄνθρωπος ἐλευθερώνεται, διότι ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ θανάτου, ἀπὸ τὸν φόβο τοῦ ἐκμηδενισμοῦ καὶ τῆς ἀνυπαρξίας. Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος, τότε μόνον μπορεῖ νὰ γίνῃ εὐτυχισμένος, ἀρκεῖ νὰ μὴν τιφλώνεται ἀπὸ τὸν ἐγωισμό.

Ἡ Μετενσάρκωση ἐξηγεῖ τὸ φαινόμενο τῆς ἀκηϋς καὶ πτώσεως τῶν πολιτισμῶν. Ὅταν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἐνσαρκώνονταν ἐξελιγμένες ψυχές, μὲ τὶς προσωπικότητες τῶν Ὀρφικῶν, τῶν Πυθαγορείων, τῶν Στωικῶν, ἔδωσαν τὸ ἑλληνικὸ θαῦμα, πὺν ὅμοιο μ' αὐτὸ δὲν ξαναφάνηκε στὸν κόσμο. Οἱ ψυχές αὐτές δὲν χάθηκαν, δὲν ἔφυγαν — οἱ περισσότερες — ἀπὸ τὴ Γῆ. Ἀλλὰ δὲν ἐνσαρκώνονται πάντοτε ὅλες μαζί στὸν ἴδιο τόπο, ὥστε νὰ δημιουργήσουν μιά ἀκηϋ πολιτισμοῦ. Ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τὴ Γῆ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι, πὺν δίδαξαν μὲ τὰ λόγια τους, καὶ πρὸ παντός μὲ τὴ ζωὴ τους, τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν Ἀγάπη, πὺν ἀγωνίσθηκαν γιὰ τὴν ἐλευθερία, τὴν πρόοδο καὶ τὴν εὐδαιμονία τῆς ἀνθρωπότητας.

Ὅλες οἱ ἀνθρώπινες ψυχές, βαδίζουν πρὸς τὴν τελειότητα, ἀκολουθώντας μιά ἀνοδικὴ ἐξέλιξη. Ἀλλὰ δὲν βρίσκονται ὅλες μαζί στὸ ἴδιο σκαλοπάτι τῆς ἀτέλειωτης σκάλας τῆς ἐξελίξεως.

Οἱ ψυχές πὺν βρίσκονται στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξελίξεώς τους ἐνσαρκώνονται σὲ σώματα ἀγρίων ἢ σὲ καθυστερημένα ἄτομα τῶν πολιτισμένων κοινωνιῶν. Οἱ νοητικὲς τους λειτουργίες εἶναι ὑποτυπώδεις, τὰ ἀστρικά τους σώματα ἀκατέργαστα, οἱ ἐπιθυμίες τους βίαιες καὶ πρωτόγονες. Χρειαζονται πολλὲς ἐνσαρκώσεις γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ μιά μικρὴ πρόοδος στὴν ἐξέλιξη τῆς ψυχῆς.

Οἱ κάπως περισσότεροι ἐξελιγμένες ψυχές εἶναι γι' αὐτές μὲ μικρὴ ἠθικὴ ἀνάπτυξη, μὲ κατώτερη νοητικὴ ἱκανότητα, δὲν ἔχουν φαντασία καὶ πρωτοβουλία. Χρειαζονται πολλὲς ἀκόμη ἐνσαρκώσεις γιὰ νὰ σημειωθῇ μιά αἰσθητὴ ἐξέλιξή τους.

Σ' αὐτές τὶς χαμηλὲς βαθμίδες τῆς ἐξελίξεως βρίσκονται τὰ ἐννέα δέκατα τῶν ἀνθρώπων. Δὲν εἶναι, λοιπόν, καθόλου περίεργο ἂν ἐξακολουθοῦν νὰ γίνονται πόλεμοι καὶ ἂν ἐπικρατῇ ἡ κατάσταση τῆς ἀγριότητος καὶ βαρβαρότητος πὺν ὑπάρχει τριγῦρω μας. Ἄν χωρίζονται οἱ ἄνθρωποι σὲ ἀλληλομαχόμενες μερίδες καὶ στηρίζουν τὴν ἐλπίδα τῆς εὐδαιμονίας τους στὴν ἐξόντωση τῶν ἀντιπα-

λων τους. "Αν είναι σκληροὶ καὶ ἀνάληθοι γιὰ τὸν πόνο τῶν συν-
ανθρώπων τους. "Αν συγκεντρῶνουν τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὴ
συσσώρευση ἀγαθῶν, πὺ δὲν μποροῦν νὰ διαρκέσουν περισσότερο
ἀπὸ μιὰ ἐνσάρκωση, καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὰ ἀγαθὰ πὺ διακοῦν
γιὰ πολλὲς ἐνσαρκώσεις καὶ πὺ εἶναι ἐκεῖνα πὺ χρησιμεύουν
στὴν ἀθάνατη ψυχὴ καὶ ὄχι στὴν προσωπικότητα πὺ εἶναι θνητὴ.

Οἱ περισσότερον ἐξελεγμένους ψυχὲς ἀποτελοῦν τὴ μικρὴ μειο-
νότητα τῶν ἀνθρώπων, πὺ ἡ ἠθικὴ τους συνείδηση εἶναι ἀνεπτυ-
γμένη καὶ ὁ διανοητικὸς τους ὀρίζοντας ἀπλώνεται μακρυνά. Πὺ
δὲν ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικὰ μὲ τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τὴν οἰκογέ-
νειά τους. Πὺ τὸ ἐνδιαφέρον τους ἀγκαλιάζει γενικὰ ζητήματα καὶ
μεγάλους ὁμάδες ἀνθρώπων. Πὺ δὲν εἶναι σὲ καμμιά περιπτώση
σκληροὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Πὺ συμμετέχουν αὐθόρμητα στὸν πόνο
τῶν συνανθρώπων τους. Πὺ ἀποβλέπουν σὲ μιὰ ἰδανικὴ τελειό-
τητα καὶ προσπαθοῦν νὰ τὴν πραγματοποιήσουν. Οἱ ψυχὲς αὐτὲς
ἐνσαρκώνονται σὲ μεγάλους ἐπιστήμονες ἢ φιλοσόφους ἢ καλλιτέ-
χνες ἢ καὶ σὲ ἀπλοὺς ἀνθρώπους μὲ ἀλτρουστικὲς τάσεις καὶ μὲ
καθαρὴ ζωὴ. Χρησιμοποιοῦν ἐπιφελῶς κάθε ἐνσάρκωση, ἀποκομί-
ζοντας ἀπ' αὐτὴν πολὺτιμη πείρα, πὺ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ πραγμα-
τοποιήσουν αἰσθητὴ πρόοδο στὴν ἐξέλιξή τους.

Τέλος, οἱ ψυχὲς πὺ πλησιάζουν στὸ τέρας τῆς ἀνθρώπινης
ἐξελιξεῶς τους, εἶναι ἐκεῖνες πὺ ἀντελήφθησαν βαθιὰ ὅτι σκοπὸς
τῆς ἐπίγειας ζωῆς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ μάταιη συσσώρευση πρόσ-
καιρων ἀγαθῶν, ἀλλὰ ὁ ἀγῶνας καὶ ἡ αὐτοθυσία γιὰ τοὺς ἄλλους.
Ἡ ἀπόσπηση καὶ ἀνιδιοτελὴς ἀγάπη πρὸς ὄλους. Ἡ ἀφιέρωση στὴν
ἀναζήτηση τῆς Ἀληθείας καὶ στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἀνθρωπότητος.

Ἐνσαρκώνονται σὲ ἐξαιρετικὰ ἄτομα, πὺ ξεχωρίζουν ὄχι ἀπὸ
τὴ φανταχτερὴ προσωπικότητά τους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ εὐγέν-
ειά τους, ἀπὸ τὰ μεγάλα τους ἔργα, ἀπὸ τὴν ἀτέραντη ἀγάπη τους,
ἀπὸ τὶς αὐθόρμητες πράξεις αὐτοθυσίας πὺ πρόθυμα ἐτελοῦν.
Ἔτσι, φθάνουν στὸ τέρας τῆς ἀνθρώπινης ἐξελιξεῶς τους καὶ τότε
ἡ ἀναγκαιότης τῶν ἐνσαρκώσεων σταματᾷ. Ἡ προσωπικότης δὲν
χρειάζεται πλέον γιὰ τὴν τελειωθεῖσα ψυχὴ. Ὁ ἀνθρώπος συνειδη-
τοποιεῖ τὴν θεϊότητά του. Διότι «Θεοὶ ἐσμὲν καὶ Υἱοὶ Υψίστου
πάντες».

Ἄλλὰ ἐμεῖς ἐδῶ ὄλοι εἴμεθα ἀκόμη πολὺ μακρυνά ἀπὸ τὴν
ὑπέροχη αὐτὴ βαθμίδα τῆς ἐξελιξεῶς καὶ πρέπει πολὺ ἀκόμη νὰ
ἐργασθοῦμε γιὰ νὰ φθάσωμε ἐκεῖ. Θὰ ξαναζήσωμε, λοιπόν, πολ-
λὲς φορὲς ἀκόμη ἐπὶ τὴν Γῆ. Ὅπως ὁ θάνατος εἶναι βέβαιος
γιὰ κείνον πὺ γεννιέται, ἔτσι καὶ ἡ γέννηση εἶναι βεβαία γιὰ
κείνον πὺ πεθαίνει, ὅπως τόσο χαρακτηριστικὰ ἀναγράφει ἡ
Μπαγκαβάντ—Γκιτά.

Μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς Μετενσαρκώσεως πλαταίνουν ἀπεριό-
ριστα οἱ ὀρίζοντες τῆς δράσεως καὶ ἐξαφανίζεται ὁ φόβος τοῦ
θανάτου. Κάθε ἀνθρώπος ἔχει μιὰ μακρὰ σειρὰ προϋπάρξεων, ὅπως

έχει και μιὰ μακρὰ σειρά μελλοντικῶν ἐπιβιώσεων. Ὁλόκληρη ἡ ἐπίγεια ζωὴ του δὲν εἶναι, παρὰ μιὰ ἡμέρα, πὺν θα τὴν διαδεχθῆ ἡ νύχτα τοῦ θανάτου, γιὰ νὰ ξημερώσει μιὰ νέα ἡμέρα, μιὰ νέα ἐπίγεια ζωὴ, σὲ καινούργιη χώρα, μὲ νέα μορφὴ, ἀνδρική ἢ γυναικεία, μὲ καινούργιες γνωριμιές, μὲ καινούργιες σχέσεις, μὲ καινούργιες εὐκαιρίες ἐξελίξεως τῆς ἀθάνατης ψυχῆς. Τὶς πολὺτιμες αὐτὲς εὐκαιρίες, πὺν ἀφθονοῦν σὲ κάθε ἐπίγεια ζωὴ, δὲν πρέπει νὰ τὶς ἀφήνωμε νὰ χάνονται. Πρέπει νὰ ζοῦμε συνεχῶς ἔντονα, ζυπνητὰ καὶ μὲ μεγάλη ἐπίγνωση τῆς ἀξίας καὶ θε στιγμῆς τῆς ζωῆς. Ἀλλοίμονο ἂν παρεξηγήσωμε τὴ σημασία τῆς Μετενσαρκώσεως, ἀναβάλλοντες «γιὰ μιὰ ἄλλη ἐνσάρκωση» τὴν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων τοῦ παρόντος. Δὲν μπορούμε νὰ ἀναβάλωμε γιὰ ἓνα μακρινὸ καὶ ἄγνωστο μέλλον ὅ,τι ἔχουμε νὰ ἐκτελέσωμε ἔδῳ καὶ τῶρα. Πρέπει νὰ ζοῦμε συνεχῶς μὲ ὀρθάνοικτα μάτια, μὲ ἐνδιαφέρον, μὲ ζωντάνια. Ἐδῶ καὶ τώρα. Ὁ δύσκολος, ἀλλὰ ὠραῖος δρόμος τῆς προοδευτικῆς ἐξελίξεως πρὸς τὴ Σοφία καὶ τὴν Ἀγάπη ἀπλώνεται κάθε στιγμή μπροστά μας. Δὲν πρέπει νὰ χάνωμε τὴν εὐκαιρία νὰ τὸν ἀκολουθήσωμε μὲ ὀλη μας τὴν προθυμία καὶ τὴ χαρὰ.

Εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἀναφέρωμε, τελειώνοντας, μερικὲς γνώμες, σχετικὰ μὲ τὴ Μετενσάρκωση, ἐνὸς σύγχρονου φιλοσόφου, τοῦ Κρισναμουῦρτι, πὺν τὶς ἔχει ἐκφράσει πρὸ 45 καὶ πλέον ἐτῶν.

Δελτίον Ἀστέρους, Ἰούλιος 1930: «Γιὰ τί θέλετε νὰ ξέρετε τί γίνεται μετὰ θάνατον; Ὅσο περισσότερο ἐνδιαφέρεσθε γιὰ τὰ μετὰ θάνατον, τόσο λιγώτερο ἐνδιαφέρεσθε γιὰ τὸ παρὸν. Ὅταν κατανοήσετε τὴ ζωὴ, θὰ ἔχετε νικήσει τὸν θάνατο. Τὸ γεγονός τῆς μετενσαρκώσεως μπορεῖ νὰ εἶναι πραγματικὸ μόνον γιὰ τὸν ἄνθρωπο πὺν ἔχει ἀποκτήσει γι' αὐτὸ συνειδητὴ πείρα. Διαφορετικὰ ἀπομένει μιὰ θεωρία. Ἐκεῖνο πὺν ἔχει σημασία εἶναι τὸ τί κάνετε τώρα, καὶ ὄχι ἂν πιστεύετε στὴ Μετενσάρκωση.

Δελτίον Ἀστέρους, Μάρτιος 1931: «Ὅπως τὸ ἄνθος μαραίνεται, ἔτσι μαραίνεται καὶ τὸ σῶμα. Δὲν ὑπάρχει τίποτα φοβερὸ σ' αὐτό. Ὁ θάνατος εἶναι φοβερὸς μόνον ὅταν προσκολλᾶσθε στὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ, πὺν δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐκφραση τῆς ζωῆς. Ἀλλ' ἂν ἀγαπᾶτε τὴν ἴδια τὴ ζωὴ, τότε ἡ ἐκφραση τῆς δὲν σὰς δεσμεύει».

Δελτίον Ἀστέρους, Ἰούλιος 1933: «Ἐκεῖνος πὺν διαρκῶς ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἰδέα τοῦ θανάτου, εἶναι ὁ ἴδιος μισοπεθαμένος. Ἐκεῖνος πὺν διαρκῶς ρωτᾶει τί εἶναι πῶς τέρα ἀπὸ τὸν θάνατο, ἔχει ἦδη τὸ ἔνα του πῶς στὸν τάφο. Μόνον μὲ τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς μέσα στὸ παρὸν, θὰ βρῆτε τὴν Ἀθανασία. Ἐκεῖνο πὺν ἔχει σημασία δὲν εἶναι νὰ θεβαιωθῆτε ἂν ὑπάρχει ἢ δὲν ὑπάρχει Μετενσάρκωση, ἀλλὰ νὰ πραγματοποιήσετε τὴν ἐξισταση τῆς Ἀθανασίας μέσα στὸ παρὸν.

Θέλεις και Ἐπιθυμία

Τῆς Ε. Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

Θέλεις είναι ἡ ἀποκλειστικὴ κατοχὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸ παρὸν μας στάδιο συνειδητότητος. Τὸν ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ κτῆνος στὸ ὁποῖον ἐνεργὸς εἶναι μόνο ἡ ἐνστικτώδης ἐπιθυμία.

Ἐπιθυμία, στὴν πλατύτερη ἐφαρμογὴ της, εἶναι ἡ μία στὸ Σύμπαν δημιουργικὴ δύναμη. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ εἶναι δυσδιάκριτη ἀπὸ τὴν Θέληση. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι οὐδέποτε γνωρίζομε τὴν ἐπιθυμία ὑπὸ τὴν μορφή αὐτὴ ὅσο μένομε μόνον ἄνθρωποι. Ἐπομένως, Θέλεις και Ἐπιθυμία ἐδῶ θεωροῦνται ἀντίθετες.

Θέλεις εἶναι γέννημα τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ Θεοῦ. Ἐπιθυμία εἶναι κίνητρο τῆς ζωώδους ζωῆς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ζοῦν στὴν ἐπιθυμία και γι' αὐτὴν, θεωρώντας τὴν λαθασμένα σὰν θέληση. Ἀλλὰ ὁ ἐνδιαφερόμενος γιὰ πνευματικὰ ἐπιτεύγματα ὀφείλει νὰ ξεχωρίσῃ τὴν θέληση ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία, και νὰ κάνῃ τὴν θέ-

ληση κυβερνήτη του, διότι ἡ ἐπιθυμία εἶναι ἀσταθῆς και μεταβλητὴ, ἐνῶ ἡ θέλεις εἶναι σταθερὴ και διαρκῆς.

Ἀμφότερες, ἡ θέληση και ἡ ἐπιθυμία εἶναι ἀπόλυτοι δημιουργοί, διαμορφώνοντας τὸν ἄνθρωπο και τὸ περιβάλλον του. Ἀλλὰ ἡ μὲν θέλεις δημιουργεῖ συνετὰ — ἐνῶ ἡ ἐπιθυμία, τυφλὰ και ἀσυνείδητα. Ὁ ἄνθρωπος, ἐπομένως, πλάθει τὸν ἑαυτό του κατὰ τὴν εἰκόνα τῶν ἐπιθυμιῶν του ἢ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, μέσῳ τῆς θελήσεώς του, ὡς τέκνου τοῦ φωτός.

Τὸ χρέος του εἶναι διπλό: Νὰ ἀφυπνίσῃ τὴν θέληση, νὰ τὴν ἰσχυροποιήσῃ διὰ τῆς χρησιμοποίησεως και κατακτήσεως, νὰ τὴν κάμῃ ἀπόλυτη κυβερνήτρια μέσα του, και, παράλληλα, νὰ ἐξαγνίσῃ τὴν ἐπιθυμία.

Γνώσις και θέλεις εἶναι τὰ ἐργαλεῖα γιὰ τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ τοῦ καθαροῦ.

(Lucifer, Ὀκτώβριος 1887)

Η 17η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Ἡ 17η Φεβρουαρίου εἶναι ἡ μέρα μεγάλης σημασίας γιὰ τὰ μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας. Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου τοῦ συνταγματάρχου *Ολκοττ (17 Φεβρουαρίου 1907), τὴν ἡμέρα αὐτὴ ὅλοι οἱ θεόσοφοι στὸν κόσμον καλεῖνται νὰ διαθέσῃν τὴ σκέψη τους ἢ τὴν χρηματικὴ εἰσφορά τους ὑπὲρ τοῦ *Ἄντιαρ, τοῦ παγκοσμίου κέντρου τῆς Θεοσοφικῆς κινήσεως. Ταυτόχρονα, ἡ 17η Φεβρουαρίου εἶναι ἡ γενέθλιος ἡμέρα ἑνὸς ἄλλου ἀφοσιωμένου καὶ εὐγενοῦς θεοσοφιστοῦ, τοῦ Καρόλου Λεντμπήτερ (1847). Ἔτσι, ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἔχει τριπλῆ σημασία. Ἐνθουσιάζομεθα μὲ σεβασμὸν τὸν ἰδρυτὴ τῆς Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας, τιμοῦμε τὴ μνήμη τοῦ Ἄδ. Λεντμπήτερ καὶ συγκεντρώνοιμε τὴ σκέψη μας πρὸς τὸ *Ἄντιαρ καὶ τὰ ἰδεώδη ποὺ ἐκφράζει.

Ἐνθουσιάζομεθα μὲ σεβασμό,

ἀλλὰ καὶ μ' εὐγνωμοσύνη, τὸν Χένρυ Στήλ *Ολκοττ. Γεννήθηκε στὴν Ἀμερικὴ, τὸ 1832, ἀπὸ παλῆν ἀποικιακὴ οἰκογένεια *Ἀγγλων πορριτανῶν. Ἦταν ἓνα πνεῦμα πολὺπλευρο. Ἀπέκτησε παγκόσμια φήμη ὡς γεωπόνος. Ἀπὸ τὴ γεωργία εἰσήλθε στὴ δημοσιογραφία, ὅπου ἐπίσης ἔφησε τὸ σημάδι του. Κατὰ τὴν ἔκρηξη τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ 1861 κατετάγη στὸ στρατὸ καὶ ἀνεφέρθη εὐφώνως γιὰ τὴν πίστη καὶ τὸ θάρρος του. Ἀπεστρατεύθη μὲ τὸν βαθμὸ τοῦ συνταγματάρχου. Ἐστραδιόδησε ἐν συνεχείᾳ ὡς δικηγόρος καὶ εἶχε κάποια ἐπαφή μὲ τὴν πολιτικὴ. Ἀλλὰ τὸ λαμπρότερο στάδιο τῆς ζωῆς του δὲν εἶχε ἀκόμη ἀνατελεῖ. Ὁ συνταγματάρχης *Ολκοττ ἐτρόνευτο νὰ συναντήσῃ, στὸ 42ο ἔτος τῆς ζωῆς του, στὴν ἀγροικία *Ἐντυ, τὸν Μαντὰι Μπλαβάτσικ, μὲ τὴν

ἑποία θὰ ἴδρνε τὴν Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία καὶ θὰ τῆς ἀφιέρωνε τὴν ὑπόλοιπὴ ζωὴ του. Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία, ὅπως ὑφίσταται σήμερα, εἶναι κατὰ μέγα μέρος δημιούργημα τοῦ Ὁλκοττ. Ἦταν ἓνας ἄνδρας μεγάλου δυναμισμοῦ καὶ πνεύματος καὶ ἡ Ἑταιρεία εἶναι τὸ ζωντανὸ πάντοτε μνημεῖο τῶν μεγάλων ὀργανωτικῶν καὶ διοικητικῶν του ἀρετῶν.

Πρὸς τὸ τέλος τοῦ 1878 οἱ Ἰνδουταὶ μετακινήθηκαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ εἰς τὴν Ἰνδία καὶ ἔφθασαν τὸν Φεβρουάριο 1879 εἰς τὴν Κομβάη. Τὸ ἐπόμενο σημαντικό γεγονός ἦταν τὸ 1882, ὅταν τὸ ἀρχηγεῖον τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἄντυαρ, ὅπου καὶ παραμένει. Ὁ συνταγματάρχης ἔζησεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ θανάτου του. Ὅταν ἀγοράσθηκε τὸ Ἄντυαρ ἦταν μιὰ ἐξοχικὴ διαμοιχὴ ἐκτάσεως 27 στρεμμάτων. Τώρα ἔχει ἔκτασιν 266 στρεμμάτων καὶ περιλαμβάνει πολλὰ ἀξιόλογα κτίρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Βιβλιοθήκη μεθυσανδροῦς ἀρχαίων Σανσκριτικῶν χειρογράφων, ἀρχαίας ἀνατολικῆς φιλολογίας καὶ σπα-

νίων ἐν γένει· βιβλίων. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ναοὶ καὶ ἱερὰ ὄλων τῶν μεγάλων θρησκειῶν τοῦ κόσμου.

Τὸ Ἄντυαρ συνδέεται ἐπίσης μὲ τὴ μνήμη τοῦ Λεντιμπήτερ. Ἐζησε πολλὰ χρόνια ἐκεῖ. Κατὰ τὴν πρώτη του ἀφιξή, τὸ 1881, ἔλεγε ὅτι τοῦ φάνηκε σὰν τὸ πῶ ἀληθινὸ σπῆτι του παρὰ ὁποῦδήποτε ἄλλο στὸν κόσμον.

Ὁ τελευταῖος διεθνῆς πρόεδρος Ν. Σρί Ράμ εἶπε γιὰ τὸ Ἄντυαρ: «Ἐντυπωσιάζει τοὺς ἐπισκέπτες, θεοσόφους καὶ μὴ — θεοσόφους ἐξ ἴσου, σὰν θέσις εἰδικοῦ κάλλους καὶ κέντρον εἰρηγῆς. Πῶς δημιουργεῖται καὶ πῶς διατηρεῖται ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτή; Ὅχι μονάχα μὲ τὰ ὠραῖα δένδρα, τὰ ἄνθη καὶ τὰ καθαρὰ περάσματα. Ὑπάρχει, ἐπὶ πλεόν ὄλων αὐτῶν, μιὰ ἐπίδρασις εἰς τὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ δίνει τὴν αἴσθησιν τῆς γαλήνης καὶ τῆς ἀνατάσεως, καὶ ποὺ ἐξυψώνει σὲ ἀνώτερα ἐπίπεδα σκέψεων καὶ συναισθημάτων». Εἶναι τὸ ἄρωμα τῶν θεοσοφικῶν ἰδεωδῶν τῆς παγκοσμίου ἀδελφότητος ὄλων τῶν ἀνθρώπων, τῆς ἀγάπης, τοῦ ἀλτροῦσμοῦ καὶ τῆς ἐλευθέρως σκέψεως.

R. K. Banerji

ΠΡΟΣΕΤΥΧΗ

Δῶσε μου μιὰ καρδιά σὰν τὰ θραδυνὰ νερὰ
 ποὺ νὰ αἰσθάνομαι τοῦ πῶ ἐλαφροῦ στεναγμοῦ τὸ θρόϊσμα.
 Δῶσε μου μιὰ ματιὰ σὰν τὸν ἄσπιλο οὐρανὸ
 χωρὶς νὰ τὸν περνᾷ οὔτε τὸ πῶ ἀχνὸ συννεφάκι.
 Δῶσε μου ἓνα χέρι ποὺ νὰ ἐξισώνει τὴν εὐλογία
 σὰν τὴν ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους θεϊκὴ βροχή.
 Στὸ πέρασμά μου ἀπ' τὴ ζωὴ, οἱ πράξεις μου, λουλοῦδια
 καὶ οἱ σκέψεις μου ἀρώματα γύρω μου νὰ σκορπίζουν.
 Μεγάλε τοῦ Ἐλέους Κύριε, ὦ δίδαξέ με,
 τὸν ἄπειρα ἐλάχιστον, Ἐσένα νὰ ὁμοιάσω.

E. A. Wodehouse

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΘΕΟΣΟΦΙΑ

Ὁμιλία στὸ συνέδριο τοῦ Ἰταλικοῦ Ἐθνικοῦ
Τμήματος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας

Τοῦ διεθνοῦς Προέδρου JOHN COATS

Ἡ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ εἶναι ὀργάνωσις ἀσυνήθιστη. Ἴσως δὲν ὑπάρχει ἄλλη τέτοια στὸν κόσμον. Γιὰ ἓνα λόγο: Δὲν ἔχει δόγματα. Κάθε μέλος εἶν' ἐλευθεροὸν νὰ σκέπτεται γιὰ λογαριασμό του. Αὐτὴ ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία ἐπιβάλλεται νὰ προστατεύεται, γιὰτὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ δυναμικὰ συστατικὰ τῆς κινήσεώς μας. Μᾶς ἐδόθηκε ἡ διαβεβαίωσις ὅτι ἡ Ἑταιρία δὲν ἔχει πίστεις, διότι αἱ πίστεις εἶναι κελύφη περὶ πνευματικῆς γνώσεως, ἐνῶ ἡ Ἑταιρία εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ γνώσις. Καὶ ἀφοῦ εἶναι ἔτσι, ἡ Ἑταιρία μας εἶναι ἐτοιμὴ νὰ δίδῃ καὶ νὰ λαμβάνῃ, νὰ μαθαίνῃ καὶ νὰ διδάσκῃ μὲ πρακτικὸ πειραματισμὸν καὶ ὄχι μὲ παθητικὴ ἀποδοχὴ ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας.

Ὁ μεγάλος κίνδυνος γιὰ κάθε

διδασκτικὸ σῶμα εἶναι νὰ καταστῇ δογματικόν. Ἐγὼ ἔχω μιὰ ἰδιαιτέρη ἰδέα τῆς Θεοσοφίας καὶ σεῖς ἔχετε μιὰ ἄλλη. Ἀμφοτέρους μπορεῖ νὰ εἶναι σωστὲς, ἀλλὰ δὲν ἀποτελοῦν τὴν Ἀλήθειαν οὔτε ξεχωριστά, οὔτε καὶ ὁμοῦ. Εἴμεθα ὅλοι μελετηταὶ τῆς ἀλήθειας καὶ προσπαθοῦμε νὰ τὴν κατανοήσωμε, ἀλλὰ κανεὶς μας δὲν ἔχει τὴν ἀλήθειαν, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι τὴν κατέχει, διότι ἡ Ἀλήθεια ξεφεύγει πάντα ἀπὸ τὴν κατοχὴν καὶ τρέχει πρὸς ἄνω ἀπὸ τὸν ἐπιδιώκτη της. Μᾶς ἐλέχθη ὅτι ἡ ἐπίτευξις τῶν σκοπῶν της μπορεῖ καλύτερα νὰ ἐξασφαλισθῇ μὲ τὴν πειθῶν, τὴν λογικὴν, τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν φρεσκάδα τοῦ νοῦ, ὁ ὁποῖος προχωρεῖ στὴν ὠριμότητα καὶ λαμβάνει τὴν θέσιν τῶν προκατελημμένων συντηρητικῶν πατέρων.

Και μᾶς ἔχει γίνει ἡ παραίνεσις (στὸν καθένα μας, μεγάλο ἢ μικρόν, γιατί ὅλοι μας εἴμεθα θηματισταὶ στὴν βασιλικὸ δρόμο τῆς γνώσεως), νὰ ἀκροώμεθα τοὺς πάντες καὶ νὰ δεχώμεθα τόσο τὸν μεγάλον ὅσο καὶ τὸν μικρόν στὴ συντροφία μας. Ἐφόσον δὲν μπορούμε νὰ πούμε ὅτι μόνον ἐμεῖς ἔχομε τὴν ἀλήθεια, πρέπει νὰ ἐνθαρρύνωμε τὸν καθένα στὴν ἀναζήτησιν τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὸν δρόμο πού ἔκείνος θά διαλέξῃ. Ἀποτελεῖ εὐθύνη γιὰ κάθε μέλος τῆς Ἐταιρίας μας νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐλευθερίας γιὰ τὸν καθέναν. Οὐδέποτε ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβάλλωμε τίς ἀπόψεις μας σὲ κανέναν, ἀλλὰ νὰ ἐκθέτωμε τίς ἀπόψεις μας μέ τὴν πλήρη παραδοχὴ τοῦ ἴσου δικαιώματος τῶν ἄλλων νὰ ἔχουν διαφορετικὰ ἀπόψεις.

ΣΚΕΨΕΙΣ «ΝΕΕΣ» Ἡ «ΔΕΥΤΕΡΟ ΧΕΡΙ»

Δυσκολίες ἀναπηδοῦν ὅταν προσπαθοῦμε νὰ ἐξηγήσωμε προσωπικὰς ἐμπειρίες ἀπὸ τὴν ἐσώτερη ζωὴ. Πιθανὸν πολλοὶ ἀπὸ μᾶς νὰ ἔχουν τέτοιες ἐμπειρίες τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου εἶδους καὶ νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ μιλήσουν γι' αὐτές. Ἀλλὰ ἡ ἐσώτερη ζωὴ δὲν συνίσταται σὲ σειρὰ ἀπὸ ἐμπειρίες, ἀλλὰ στὴν ἴδια τὴν Ἐμπειρία καὶ αὐτὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκφρασθῇ ἱκανοποιητικὰ σὲ ἄλλον, πέραν τοῦ ὅτι οἱ ἐσώτερες ἐμπειρίες εἶναι ἱερὰς γιὰ μᾶς καὶ χάνουν αὐτὴ τὴν ιδιότητα ὅταν μιλήσωμε περὶ αὐτῶν. Βεβαίως, μαθαί-

νομε ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ ἡ ἀληθινώτερη μάθησις ἐρχεται, ὄχι μὲ τίς λέξεις, ἀλλὰ μὲ τὴ σὼπῃ. Ἡ ἐσώτερη ἐμπειρία πρέπει νὰ εἶναι δική σας, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν δανεισθῆτε ἀπὸ κάποιον ἄλλον. Ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ ἀνάμεσα στὸ νὰ ἐπαναλάβῃ κανεὶς τί εἶπε ἓνας ἄλλος καὶ στὸ νὰ τὸ γνωρίζῃ ὁ ἴδιος. Σὲ μιὰ ἐνδιαφέρουσα διατριβὴ του γιὰ τὴν Ὑπατία, ὁ Ἀμερικανὸς φιλόσοφος Ἑμπερτ Χάμπαρτ (Hubbard), μιλάει γιὰ τὴ «νέα σκέψη» καὶ τὴ «σκέψη ἀπὸ δεύτερο χέρι». Αὐτὸς πού ἔχει μιὰ «νέα σκέψη», εἶναι ἐλεύθερος, ἐνῶ αὐτὸς πού ἔχει μόνο «μιὰ σκέψη δεύτερο - χέρι» εἶναι αἰχμάλωτος. Τὸ πρόσωπο πού χρησιμοποιοῖ σκέψη «ἀπὸ δεύτερο χέρι» (καὶ συμβαίνει αὐτὸ συχνὰ σὲ ὅλους μας) θά πῇ: «Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ καμμία ἄλλη». Ἀλλὰ τὸ πρόσωπο πού ἔχει μιὰ «νέα σκέψη» λέγει: «Ἄν αὐτὴ ἡ ἰδέα σὲ ἐλκύει, πάρε την, ἂν δὲν σὲ ἐλκύει, ἄφησέ την καὶ μὴ σὲ νοιάζει. Πάντως ὅ,τι καὶ νὰ πράξῃς, μὴν πιστέψῃς αὐτὸ πού λέγω, ἐπειδὴ ἐγὼ τὸ εἶπα». Ἡ «νέα σκέψη» βασίζεται στοὺς νόμους τῆς φύσεώς μας καὶ στὸ «γνώθι σαυτόν». Ἡ σκέψις «ἀπὸ δεύτερο χέρι» βασίζεται στὴν ἀθηντία καὶ στὸ ἔμβλημα «αὐτὸ εἶναι καὶ ὑπάκουσε!»

Ὁ Χάμπαρτ ἐξηγεῖ, ἀρκετὰ σοφά, πὼς ξεκινáει κανεὶς ἀπὸ μιὰ νέα σκέψη καὶ καταντáει σὲ προσπάθεια νὰ τὴν ἐπιβάλλῃ στοὺς ἄλλους. Τότε χάνει κανεὶς τὴν ἐλευθερία του, δὲν εἶναι πιά πρόσωπο μὲ νέα σκέψη, ἀλλὰ σὲ σκέψη «ἀπὸ δεύτερο χέρι». Καὶ συμ-

περαίνει: «Μιά εὐλογία πού γίνεται καταναγκαστική δὲν εἶναι ἐντελῶς καλή, καὶ κάθε σύστημα ἠθικῆς πού μᾶς ἐπιβάλλεται καταναγκαστικά, εἶναι ἀνηθικο. Ἡ νέα σκέψις εἶναι ἐλευθερη σκέψις. Ἡ θὰ τὴν ζήσης ἢ θὰ τὴν χάσης. Ἡ ἀνταμοιβή της εἶναι ἐλευθερία».

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ Η «ΑΤΡΑΠΟΣ»

Ἵποθέτω ὅτι σχεδόν ὁ καθένας ἀπὸ τα μέλη τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας πού ἔχει σκεφθῆ γιὰ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ ὑπάρχουν οἱ Διδασκαλοὶ, θὰ εἶπε στὸν ἑαυτό του ὅτι «θα ἤθελε κάποια ἡμέρα νὰ τοὺς πλησιάσῃ καὶ θὰ ἤθελε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ἀτραπὸ τῆς μαθητείας».

Οἱ Πρεσβύτεροὶ Ἀδελφοὶ εἶπαν κάπου ὅτι γνωρίζουν γιὰ κά-θε ἕναν πού ἔρχεται στὴν Ἑταιρία καὶ πὼς πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔχουν «δικαίωμα» νὰ εἶναι μέλη. Προκειται γιὰ ἐνδιαφέρουσα διαπίστωση. Γιατὶ ἂν κάποιος ἔχη δικαίωμα σὲ κάτι, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἔχει ἀποκτήσει ἢ κερδίσει αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ὡστε, μπορῶ νὰ διερωτηθῶ, καὶ αὐτὸ μπορεῖτε νὰ τὸ κάμετε καὶ σεῖς: Πὼς τὸ ἐκέρδισα αὐτὸ τὸ δικαίωμα; Δὲν θυμᾶμαι. Σὲ κάποια προηγούμενη ζωῆ; Ἵποθέτω. Δὲν νιώθω νὰ τὸ ἔχω κερδίσει σ' αὐτὴ τῆ ζωῆ. Ὅταν ἀνατρέξῃ κανεὶς στὶς πρώτες ἡμέρες τῆς Ἑταιρίας μας καὶ μελετᾷ τὶς πολλὰς ἐπιστολὰς πού ἐστάλησαν ἀπὸ τοὺς Πρεσβυτέρους Ἀδελφούς, αἰσθάνεται σαφῶς ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τους ἐστρέφετο

πρὸς τὸν κόσμο ὅλον —σ' αὐτὴ τὴν «ὄρφανη» ἀνθρωπότητα— καὶ ὅτι δὲν ἔστασαν τῆ σωτῆ αἰῶνων γιὰ χάρι λόγων ὄνειρο-πόλων, οὔτε γιὰ τὴ διδαχὴ καὶ τὴν ἀνεση μερικῶν Θεοσοφιστῶν. Ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐκπαίδευση μᾶς ἀφοσιωμένης ομάδας βοηθῶν στὴν ὑπηρεσία τοῦ κόσμου. Ὡστε, ἂν σεῖς ἢ ἐγὼ ἀποκτήσαμε δικαίωμα μέλους στὴν Ἑταιρία, αὐτὸ πρέτει νὰ ὀφείλεται σὲ προ-υπηρεσία ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότη-τος. Ἄν θέλουμε καὶ προσεχῶς τὸ ἴδιο δικαίωμα, θα πρέτει νὰ ἀναπτύξουμε καὶ πάλι δράση. Δὲν ἀρκεῖ νὰ περιγράψῃ κανεὶς τὴ Θεοσοφία σὰν μιὰ θανασία φιλοσοφία. Νὰ μελετοῦμε μὲ ὅλα τὰ μέσα (καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ τρατίψωμε), ἀλλὰ πρέτει καὶ νὰ βγαίνουμε ἔξω στὸν κόσμο καὶ νὰ ἐνδιαφερώμεθα γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο. Σὲ μιὰ ἐπιστολῆ του ὁ Μαχα Τσοχάν λέγει ὅτι τὸ νὰ ἐπιδιώκῃ κανεὶς τὴ δική του Νιρβάνα «εἶναι μιὰ ἐνδοξὴ καὶ ἐξάλ-λη ἰδιότητα καὶ ἰόνον».

Ἵπῃρχε στὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία μιὰ ἰδέα, πού τὴν ἐξέφρασαν πολλὰ καλὰ μέλη, ὅτι «ὄταν ἕνα πρόσωπο εἶναι ἐτοιμο, ὁ Διδασκαλὸς θα τὸ ἐπισκεφθῆ». Δὲν λέγω ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθινό, ἀλλὰ συχνὰ καθιστοῦμε τὸ ἔργον τοῦ Διδασκαλοῦ δύσκολο χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη. Ξέρω κάποιον πού ἔζησε 25 χρόνια ὡς μιὰ πολὴ, χωρὶς νὰ μάθῃ ὅτι ὑπῆρχε Στωα ἐκεῖ. Ἡ Στωα ἦταν τόσο κλεισμένη στὸν ἑαυτό της, στὸν μικρὸ της κλειστὸ κύκλο, σὰν τὸ τοντίκι στὴν παγίδα, καὶ ἦταν πραγματι πολὺ δραστήρια ἐσω-τερικῶς, ὥστε δὲν εἶχε καμμία

ε-παρή με τούς ἔξω. Ἄν ἀληθι-
νὰ αισθανόμαστε ἀγάπη πρὸς
τούς ἄλλους ἀνθρώπους, πρέπει
νὰ τὸ δείξουμε ἔμπρακτα.

Πῶς μπορούμε νὰ τούς βοή-
θήσουμε; Πρωτίστως μὲ τὴν εὐ-
καμψία, τὴν προθυμία σὲ ἀλλα-
γή. Πρέπει νὰ εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ
ποῦμε: «Εἶμαι ἐδῶ, στείλε με.
Θὰ πάω ὅπου χρειασθῆ, σὲ ὅποια
πόλη ἢ χώρα. Θὰ πράξω ὅ,τι
χρειασθῆ, ἀσχέτως ἂν εἶναι ὅ-
μοιο μ' αὐτὸ πὸν πράττω τώρα
ἢ διαφορετικό. Θὰ ζῆσω ζωὴ δη-
μόσια ἢ ἰδιωτική. Θὰ γίνω γνω-
στός ἢ θὰ μείνω στὴν ἀφάνεια».
Κάποια ἡμέρα, πὸν θὰ εἴμεθα
ἐπαρκῶς ἀγνοί, θὰ μπορέσωμε
νὰ τὸ ποῦμε μ' ὅλη τὴν καρδιά
μας. Ἄλλὰ μπορούμε νὰ κάμω-
με ἀμέσως ἓνα ξεκίνημα.

Δεύτερον, πρέπει νὰ εἴμεθα
δημιουργικοί. Νὰ μπορούμε νὰ
σκεπτώμεθα νέες ἐπαφές, νὰ
βλέπουμε τὶς κατεστημένες ιδέες
μὲ νέο τρόπο καὶ ἔτσι νὰ ἐπι-
τυγχάνουμε μιὰ ἀνάμιξη θεμε-
λιωδῶν ἀρχῶν, πὸν πρέπει νὰ
διατηρηθοῦν μὲ τὶς ἀπόψεις τοῦ
νεωτέρου κόσμου, πὸν εἶναι τε-
λειῶς διάφορες ἀπὸ ἐκεῖνες πρὶν
ἀπὸ αἰῶνες ἢ καὶ μόνον πρὶν
ἀπὸ πενήντα χρόνια.

Τρίτον, εἶναι σημαντικὴ ἡ ἐ-
χεγγυότης. Εἶναι σπουδαῖο νὰ
μπορεῖς νὰ βασίξεις σὲ κάποιον.
Ἄν πῆ «θὰ τὸ κάμω αὐτό», νὰ
ξέρης ὅτι θὰ τὸ κάμῃ. Δὲν θὰ
ἐπιστρέψῃ μὲ τὴ δικαιολογία ὅτι
«δυστυχῶς» δὲν μπόρεσε, διότι
ἔβρεχε ἢ διότι εἶχε νὰ πάῃ σὲ
κάποιο γεῦμα.

Ἄλλος σημαντικὸς παράγων
εἶναι ἡ ἐμμονή. Πρέπει νὰ προσ-

παθῆ κανεὶς καὶ ὄχι νὰ παραιτῆ-
ται.

Τέλος, εἶναι σημαντικό τὸ σὲ
κάποιο βαθμὸ ἀπόσωπο. Νὰ μὴν
ἐνδιαφέρῃ ποὺς ἐπετέλεσε τὸ
ἔργον, ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸ ἔργον ἐπε-
τελέσθη.

Ἄλλὰ τὸ μέγιστον ὅλων τῶν
στοιχείων εἶναι ἡ ἀνιδιοτέλεια.
Νὰ μὴν μᾶς προσφέρῃ τὸ ἔργον
κανένα κέρδος. Νὰ μᾶς ἀρκεῖ
ὅτι δὲν θὰ μᾶς ζητηθῆ κάτι ὑπέρ-
τερο τῶν ἐντίμων δυνατοτήτων
μας. Νὰ δεχώμεθα τὸ ἔργον
πρόσχαρα, χωρὶς νὰ ποῦμε ὅτι
«εἶναι δύσκολο». Τὸ ἔργον γίνε-
ται δύσκολο ἀπὸ τὴ στιγμή πὸν
θὰ μείνωμε δεμένοι σὲ παλαιὰ
πράγματα — ἀποκτήματα, θέσεις,
ιδέες. Πρέπει νὰ μπορούμε νὰ
πηγαίνωμε στὸ καθῆκον μὲ ἀπλό-
τητα.

Μιὰ φορά, ἓνας Διδάσκαλος Ζὲν
περπατοῦσε σὲ μιὰ ἐξοχικὴ πε-
ριοχὴ μ' ἓναν μαθητὴ του, πὸν
ἔθετε διαρκῶς ἐρωτήσεις. Ἐ-
φθασαν σ' ἓνα πέρασμα πνιγμένο
σὲ παχειὰ λάσπη, γιατί τὴ νύ-
χτα εἶχε βρέξει πολὺ. Παράμε-
ρα ἔσπεκε ἓνα ὄμορφο κορίτσι
πὸν ἀναζητοῦσε κάποια στεγνὴ
λωρίδα δρόμου καὶ δὲν εὔρισκε.
Ὁ Διδάσκαλος Ζὲν τῆς προσέ-
φερε τὴ βοήθειά του πὸν ἐκείνη
τὴν ἐδέχθηκε μ' εὐγνωμοσύνη.
Τὴν ἐπῆρε στὰ χέρια του καὶ
πατώντας μέσα στὸ βουρκο, τὴν
πέρασε στὸ ἄλλο μέρος, ὅπου καὶ
τὴν ἀπέθεσε. Ὁ μαθητὴς ἦταν
σιωπηλὸς ὅλο τὸ πρῶτ καὶ ὅλο
τὸ ἀπόγευμα. Τὸ θράδυ δὲν κρα-
τήθηκε καὶ ρώτησε: «Διδάσκα-
λε, εἶπε, εἴμεθα μοναχοὶ καὶ ὑπο-
τίθεται ὅτι δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται
ν' ἀγγίξωμε γυναῖκα. Ἐσὺ ἐκρά-

τησες εκείνο τὸ ὄμορφο κορίτσι στην ἀγκαλιά σου. Πῶς το ἔκαμες αὐτό; Δὲν μποροῦ νὰ τὸ καταλαβῶ». Ὁ Διδάσκαλος ἐμειδίασε καὶ εἶπε: «Εἶναι τὸσες ὥρες πὺν ἄφηκα ἐκεῖνο τὸ κορίτσι στην ἄλλη πλευρὰ τοῦ δρόμου. Ἐσὺ τὸ κρατᾶς ὄλη τὴν ἡμέρα στὸ νοῦ σου;». Ὁ Διδάσκαλος ἔκαμε μιὰ πράξη πὺν τὴν ἐπέβαλλε τὸ καθῆκον του, τελείωσε, καὶ προχώρησε σὲ κάτι ἄλλο. Ὅμοια πρέπει νὰ ἐνεργοῦμε. Ὅταν ἔχωμε νὰ κάμωμε κάτι, νὰ τὸ κάνωμε ὅσο καλύτερα μᾶς εἶναι δυνατόν καὶ νὰ μὴν ἐνδιαφερόμεθα γιὰ τὰ ἀποτελέσματα. Θὰ ἐνδιαφεροῦν ἄλλοι γιὰ τὰ περαιοτέρω καὶ ἄς ἐμπιστευόμεθα ὅτι καὶ αὐτοὶ θὰ κάμουν τὸ καλύτερό τους.

ΕΝΑ «ΑΝΟΙΓΜΑ» ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΙΔΕΕΣ

Πρέπει νὰ ζοῦμε σὲ κάποια ἐνταση, μὲ τὴν κατανόηση ὅτι τὰ πράγματα δὲν προχωροῦν πάντα σὲ εὐθεῖες γραμμές, ἀλλὰ καὶ σὲ καμπύλες, ἢ κύματα. Ὑπάρχουν στὴ ζωὴ κορυφές καὶ βυθοί. Συχνὰ βλέπομε τὸν ἑαυτό μας νὰ πηγαίνει πρὸς ἕνα βυ-

θὸ καὶ νιώθουμε κατάπτωση, σὰν νὰ μὴν τιγαίνει τίποτε σωστά. Καὶ ὁμως ἀπὸ τὸν βυθὸ ὁ δρόμος εἶναι πρὸς τὸ ἄνω. Ἄν αὐτὸ τὸ κατανοῦμε, θὰ διατηρήσωμε τὴν ἰσορροπία μας. Ἀκομὴ καὶ μιὰ ἀποτυχία, πολλές φορές ὀδηγεῖ σὲ κάτι καλύτερο. Οἱ Γάλλοι ἔχουν μιὰ παροιμία: «Ὅπισθοχώρησε, γιὰ νὰ πηδήσης καλύτερα». Ἡ ὀπισθοχώρησις, θεωρουμένη τμηματικά, φαίνεται σὰν ἀποτυχία.

Πρέπει νὰ εἴμεθα σὲ διαρκῆ κίνηση. Δὲν ζητοῦμε τὴν ἀλλαγὴ γιὰ τὴν ἀλλαγὴ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπάρχη πάντοτε ἕνα ἀνοίγμα πρὸς τὶς νέες ιδέες πὺν ἔρχονται στὸν κόσμον. Ἴσως ἀπὸ τοὺς ἴδιους ἐκείνους Διδασκάλους πὺν ἦσαν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἰδρυσι τῆς Ἐταιρίας. Πρέπει νὰ ἀσκοῦμε τὴν ἐπιλογὴ, νὰ χρησιμοποιοῦμε τὴν διαίσθηση. Νὰ διατηροῦμε τὴν ἐτοιμότητα κατὰ τὸν δευτερο αἰῶνα τῆς ὑπάρξεώς της. Ἐχομε ἕνα θαυμασιὸν μητρῶον μελῶν. Καὶ ὑπάρχουν σοβαροὶ λόγοι νὰ πιστεῖωμε ὅτι ἡ Ἐταιρία μας θὰ γίνῃ πολὺ εὐρύτερα γνωστὴ καὶ θ' ἀποθῆ πηγὴ ἐμπνεύσεως γιὰ πολλές χιλιάδες ἀνθρώπων, πὺν ἀναζητοῦν τὸ νόημα τῆς ζωῆς.

Ὁ ἄνθρωπος κάτι μαθαίνει κάθε ἡμέρα, καὶ συχνὰ ἐκεῖνο πὺν μαθαίνει εἶναι, ὅτι εἶναι λάθος ἡκείνο πὺν εἶχε μάθει τὴν προηγούμενη.

Bill Vaughan

Ἐὰν στὰ τελευταῖα χρόνια δὲν πέταξες καμμὶα σοβαρὴ γνώμη, ἢ δὲν ἀπέκτησες καμμὶα καινούργια, ἐξέτασε τὸν σφυγμὸ σου. Μπορεῖ νὰ εἶσαι νεκρός.

Gelett Burgess

‘Η «έξυπνάδα» μας

Του αιδεσ. Ζ. ΓΟΥΓΟΥΤΑ

“Ολοι όμιλοϋμε με θαυμασμό για τή δόξα και τὸ μεγαλείον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, και θεωροϋμεθα ἄξιοι ἐπαίμου, διότι ἔχομε τὴν ικανότητα νὰ ἐκτιμοϋμε τοὺς ἀνωτέρους μας.

Τί ντροπή, ὅμως, για τὴν ἑλληνική μας ἐξυπνάδα, ὅταν διαβάζομε για τὴν στενοκεφαλιά, κακία, βαρβαρότητα και κοινωνική ἀδικία, πού ὑπῆρχε μέσα σὲ πολλοὺς «ἐπισήμους», ὥστε κατεδίκασαν τὸν σοφὸ Σωκράτη εἰς θάνατον, και μάλιστα με ἔξη ψήφους, ἐπὶ συνόλου 557 ψήφων!

Και δὲν κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ και τὸν Ἀναξαγόρα, τὸν Πρωταγόρα, τὸν Ἀριστοτέλη, κ.ἄ., πού τοὺς κόλλησαν τὴ ρετσινιά τῆς «ἀπιστίας».

Τί ἐπικίνδυνος πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν τοῦ λείπει ἡ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ λογική! (Δὲν κοντοστέκομαι στὰ ΒΑΡΒΑΡΑ καμώματα τῶν συγχρόνων Ἱεροεξεταστῶν, γιατί γεμίζει ἡ καρδιά μου ἀγανάκτηση και φοβῶμαι: μὴν ἐκτραπῶ, ἔστω και νοερώς).

Ἀφορμὴ νὰ γράψω αὐτὰ μοῦ

ἔδωσε ἓνα σχόλιο τῆς ἑφημερίδος «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΤΥΠΟΣ» (10. 6.78), πού κατηγορεῖ κάποιον ἀνώτερον κληρικόν ὡς «ΑΘΕΟΝ και ΜΑΣΩΝΟΝ».

Λοιπὸν και με τὴν πέννα και τὸ στόμα, βανδαλίζομε μέσα στὸν Ναὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας!...

Και λεγόμεθα «Θρησκοί»... Ἄραγε, τί θὰ ἤμεθα, ἂν μᾶς ἔλειπεν ἡ Χριστιανική διδαχὴ τῆς ΑΓΑΠΗΣ;

Πότε θὰ μάθωμε νὰ ΜΗΝ ΔΑΓΚΩΝΩΜΕ και νὰ ἀνεχώμεθα τοὺς γύρω μας;

Ἀσφαλῶς, ὅταν γίνουμε περυσσότερο ἄνθρωποι... Πῶς ὅμως, τὴ στιγμή πού κάνομε τὴν κακία και στενοκεφαλιά μας θρησκευτικό ξίφος, για νὰ πληγῶνουμε τοὺς ἀντιπρονοῦντας, πού χρειάζονται τὴν ζεστή μας ΑΓΑΠΗ και ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ;

Ἔτσι, ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴν ΟΥΣΙΑ τῆς θρησκείας, πού εἶναι ΑΓΑΠΗ.

ΑΙΔ. ΖΑΝΟΣ ΓΟΥΓΟΥΤΑΣ

Ντητρβίτ, Μίσιγκαν, Η.Π.Α.

Μερκοὶ ἄνθρωποι, με τὸ νὰ μισοῦνε τὸ κακὸ πάρα πολύ, κατανιάει ν' ἀγαποῦνε τοὺς ἀνθρώπους πολὺ λίγο.

Edmund Burke (1729—1797)

Ε Π Ι Λ Ο Γ Η

περιοδικού «ΙΛΙΣΟΣ»

Α' Τριετίας (1956 - 1957 - 1958)

Από τὰ κυριώτερα περιεχόμενα :

'Αντ. 'Αδριανόπουλος	:	Γένοι' οφος ἐσσι' μαθῶν
»		'Η Ἑλληνικὴ Θεοσοφία
»		Υποθήκαι Βιοτικῆς
'Ιω. Α. Βασιλῆς	:	Ἀγοραῖαι μαντεῖαι καὶ ἐπικίνδυνος
»		πνευματισμὸς
»		Μεγαλόπρεπες ψυχές σὲ μορφές ταπεινῶν ἀνθρώπων
»		Βαθεῖές ἀληθεῖες ἀπὸ στόμα ἀπλοῦ καὶ ἀθρώπου
»		Καλωσύνη καὶ γνωστικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀθρώπου
»		Τὰ λυτρωτικὰ φτερά τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς
»		Σπυρ. Νάγος, ὄριμο παιδί τῆς Γῆς
Hel. Zahara	:	Διστάραξιν καὶ Γαλήνη
C. Zanarajadasa	:	Νετὶ - Νετὶ
Χρῖστος Θεβαῖος	:	Περὶ ἀληθείας
Δημ. 'Α. Ἰωαννίδης	:	'Η Πυθαγόρειος φιλοσοφία
»		Οἱ φιλοσοφοὶ ἀλχημισταὶ
»		Μορφαὶ - Ἰδιότητες - Νομοὶ
»		'Η Ἰνδικὴ Σοφία
»		Οἱ Κάβειροι
»		Οἱ Ἐλευσίνιοι
»		Οἱ Ὀρφικοὶ
Νικ. Καρβούνης	:	Τὸ λαοῦτο τοῦ ἀγγέλου
R. Kipling	:	Ὁ Μαθητὴς
Krishnamurti	:	Συνομιλίαι στὴν Ἑκάλη
»		Γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πνεύματος
»		Γιὰ μιὰ ἐσωτερικὴ ἀτομικὴ ἐπανάσταση
»		Ὄμαδικὸς καὶ ἀτομικὸς κόσμος χωρὶς εἰρήνην
»		Τρεῖς εὐσεβεῖς ἐγώισται
»		Ἀπάνθισμα ὁμιλιῶν 1927—1934

- Νικ. Λούβαρις : Ο «Διδάσκαλος τῆς Δικαιοσύνης» καὶ
τὸ Τάγμα τῶν Ἑσσαίων
- Κ. Μελισσαρόπουλος : Τὸ ἄνθος τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ
» Οἱ Ροδόσταυροι
» Ἡ ἄποψις τῆς Μετενσαρκώσεως
» Πληροφοριακὸ σημεῖωμα γιὰ τὸν
Κρισναμούρτι
» Ἡ ἔννοια τοῦ Θεοῦ
- Rohit Mehta : Ἰεντολαὶ Χριστιανικοῦ Μυστικισμοῦ
Σπυρ. Νάγος : Ὁ Διόνυσος
Κωστῆς Παλαμάς : Σοφία - Δύναμη - Ὁμορφιά καὶ Ἀ-
γάπη
- N. Sri Ram : Ἐν τὸ πᾶν
» Ὁ ἄνθρωπος
» Ἀπαντήσεις σὲ ἐρωτήματα
» Ἀδελφότης στὴν καθημερινὴ ζωὴ
» Γιὰ τὸν Κρισναμούρτι
- Χρ. Ριζόπουλος : Κωστῆς Παλαμάς (Θεοσοφικὲς ἐπι-
δράσεις)
» Ζαχαρίας Παπαωντίου (Ἵπερβατι-
κὲς ἀνησιχίεις)
» Γεώργιος Ἀθάνας (Μεταφυσικὴ ἄρ-
νησις)
» Ἄγγελος Σικελιανὸς (Ὁρφικὴ Μύθη-
σις)
» Διονύσιος Σολωμὸς (Ποιητὴς τῆς Πί-
στεως).
» Ἀνδρέας Κάλβος (Ἀντίλαλοι τῆς Βί-
βλου)
» Νίκος Καζαντζάκης (Προφήτης Παν-
ελευθερίας)
» Κωνστ. Καβάφης (χωρὶς πνευματοδο-
ξία)
» Ἄριστ. Προβελέγγιος (Κοσμογονικὰ
προβλήματα)
- Ἄγγ. Σικελιανὸς : Γιατὶ θαθεῖά μου δόξασα...
» Ἱερὰ Ὁδὸς
- Ἄλ. Τζαζάπουλος : Ὁ Ἰλισός, πνευματικὸν κέντρον τῆς
ἀρχαιότητος
- Μία μέρα ζωῆς μὲ τοὺς Γιόγκι
Ἐλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ
Χένρυ Στήηλ Ὀλκοττ
Ἄννα Φράνκ

B' Τριετίας (1959 - 1960 - 1961)

- Γ. Ἀναγνωστάπουλος : Ἰακίνθια
 Ἰω. Α. Βασιλῆς : Στοχασμοὶ μπροστὰ σ' ἓνα λίκνο
 » Σιβυλλικοὶ ψίθυροι στοὺς Δελφοὺς
 » Ὁ Ἰπποτισμὸς σὰν ἀνθρωπιστικὸς
 » θεσμὸς
 » Ὁ ἄνθρωπος
 » Ἐπλησίασα τὴν Ἀχερουσία...
 Η. Ρ. Blavatsky : Τὸ Κλειδί τῆς Θεοσοφίας
 Car. Gjellerup : Ὁ προσκυνητὴς Καμανύτα
 Δημ. Ἀ. Ἰωαννίδης : Ἡ μετεναρ୍କωσις καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλ-
 ληνικὴ Φιλοσοφία
 » Ἐμπειδοκλῆς ὁ Ἀκραγαγεῖνος
 » Οἱ Ἀτομικοὶ φιλόσοφοι
 » Παρμενίδης ὁ Ἐλεάτης
 » Ἰσημερία καὶ τροπαὶ
 » Οἱ «ἐπικοινωνίες» μὲ τὸ ὑπερέραν
 » Οἱ Δελφοὶ
 Νίκος Καρβούνης : Θεοσοφία καὶ σύγχρονη σκέψις
 » Ὁ Γκαίτε ὡς Μύστης
 » Πρὸς τὰ Ἀρχέτυπα
 Rud. Kipling : Ἄν...
 Κων. Κιτρινιάρης : Σωκρατικὴ Γνώσις καὶ Ἀρετὴ
 » Ἄνθρωπος καὶ ἀνθρωπισμὸς
 Zohn Coats : Ποιὸς ζητᾷ τὴν εὐτυχία;
 Krishnamurti : Φιλοδοξία - Φόβος
 » Δημιουργικὴ εὐτυχία
 » Περίμενέ με, ὦ φίλε...
 J. van der Leeuw : Κατάκτησις τῆς πραγματικότητος
 Νικ. Λούβαρις : Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ραμακρίσνα
 Μελισσάνθη : «Εἰρήνη πᾶσι»
 » Τὸ τραγούδι τοῦ κόσμου
 Κ. Μελισσαρόπουλος : Δημ. Γαλανὸς ὁ Ἀθηναῖος καὶ αἱ μετα-
 φράσεις του τῶν Ἰνδικῶν
 » Ἐξέλιξη ἢ Ἀνακύκλιση;
 » Ματαδικὴ ἢ καθε στιγμή
 » Ἡ Μεταφυσικὴ τοῦ «Παραλλήλου
 Βίου» τοῦ Πλουτάρχου
 » Ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς.
 R. Mehta : Συγκρούσεις τοῦ αἰῶνα μας

- Σπυρ Νάγος : Ἡ Θεὰ Ἀφροδίτη
 » Ὑποθήκαι
 Νεχροῦ : Στὰ παιδιὰ ὅλου τοῦ κόσμου
 Ὅσπ. Οὐάιλντ : Τὸ ἀηδόνι καὶ τὸ τριαντάφυλλο
 Οὐσπένσκυ : Διάλογος Διδασκάλου - Μαθητοῦ
 Ν. Sri Ram : Ποιὸς θὰ μᾶς διδάξῃ τὴν σοφία
 » Συζήτησις τρελλῶν
 » Ἀνανέωσις τῶν ἑαυτῶν μας
 Χρ. Ριζόπουλος : Οἱ Ὀλύμπιοι
 » Πλύσις ἐγκεφάλου
 » Δέηση στὸ Φάληρο
 » Μισαλλοδοξία σὲ κοιμητήρια
 Ἄλμπ. Σβάιτσερ : Κάτι περισσότερο
 Κ. Στεφανίδης : Ἀνατολή καὶ Δύσις
 Στεφ. Τσβάιχ : Τὰ μάτια τοῦ αἰώνιου ἀδελφοῦ
 Ὑπάρχει ζωὴ μετὰ θάνατον;
 Ὁ Βούδδας καὶ τὸ πρόβατο
 Ἀσκησις διαλογισμοῦ
 Γιόγκα Ἀδελφότητος
 Μετενσάρκωσις καὶ Κάρμα

Γ' Τετραετίας (1962 - 1965)

- Ἰω. Ἀ. Βασιλῆς : Τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ Μυστήρια
 » Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου
 » Αὐτο - μυητικὴ
 Βολτσῆρος : Ἐλευθερία σκέψεως
 Νικηφ. Βρεττάκος : Ἀτομικὴ Ἐποχὴ
 Ἰω. Ν. Δάμπασης : Φερεκίδης
 » Παρμενίδης
 Πυθ. Δρουσιώτης : Μεγάλοι Θεοὶ
 Αἰμ. Ἰβου : Ράινερ Μαρία Ρίλκε
 Δημ. Ἰωαννίδης : Αἱ «Ἰδέαι» κατὰ Πλάτωνα
 » Ἐν τὸ Πᾶν
 » Ἡ Ἀκρόπολις
 » Ἡ Θεὰ Ἀθηνᾶ
 » Τὰ Αἰγόσθενα
 » Τὸ Ἀμφιάρειον
 » Τροφῶνιον
 » Θεοσοφία καὶ Ἑλληνικὸν Πνεῦμα
 » Ἑλληνικὴ Μυθολογία καὶ ἔσωτερισμὸς
 » Ἡ Ἀριθμολογία τῶν Πυθαγορείων
 » Τὸ ἄτομον τῶν φιλοσόφων

- Κ. Καβάφης : Ἡ διαρία τοῦ Νέρωνος
 Ν. Καζαντζάκης : Ὁ Ζορμπᾶς
 Κ. Κακόροβιτς : Ζωή
 Ὁδ. Κωσμόπουλος : Ἡ Πυροβασία
 Ἀπ. Κουκουβίνος : Σκέψις γιὰ τὴ ζωὴ
 Ἰω. Κουτσοχέρας : Ἡ ἀγάπη
 Κρισναμούρτι : Χωρὶς καλωσύνη καὶ ἀγάπη δὲν ἔχει
 » κανεὶς ἀνατροφή
 » Ἡ ἡσυχὴ μικρὴ φωνὴ τῆς συνειδήσεως
 » Ὅταν ὁ νοῦς εἶναι γαληνίος
 » Φονικὸ
 » Συνομιλία μὲ τὸν Κάρλο Σουαρὲς
 » Συνέντευξις μὲ τὸν J. Davidge
 Τζέραλδ Λέβιν : Ὁ χρυσὸς κανόνας
 Μελισσάνθη : Ἐλευθερία
 Κωστής Μελισσαράπουλος : Ὑπάρχει θάνατος;
 » Θεοσοφία
 » Παρατεκτονικαὶ ἐργασίαι κατὰ τὴν
 » κατοχὴν
 » Ἡ ὀρθὴ λειτουργία τῆς Θεοσοφικῆς
 » Ἑταιρίας
 » Ἡ ἐξέλιξη τῆς Ψυχῆς καὶ τὸ κοινωνικὸ
 » περιβάλλον
 » Ὁ ἀληθινὸς πολιτισμὸς
 » Ὁ Ἀποκρυφισμὸς ὑπάρχει; Ποιὲς δυ-
 » τότητες ἔχει;
 Ἀρ. Μικρούτσικος : Τί περιμένεις;
 Ν. Χάγερ - Μπουφίδης : Εἶναι κακὸς
 Κορηλία Μύλλερ : Περὶ χορτοφαγίας
 Παῦλος Νιρβάνας : Τὸ δραματάκι τῆς εὐτυχίας
 Οὐώλτ Οὐίτμαν : Ἡ Σοφία
 Ἑλένη Παλαιοδημοπούλου : Ἡ πρὸς τὰ ἔσω στροφή
 Κωστής Παλαμάς : Εὐρώπη
 » Ἡ μορφή τοῦ Χριστοῦ
 » Ἀρμονία
 » Τὰ περιστέρια
 Σαράντος Παυλέας : Ἐξίσωση
 » Βέβαιη γνώση
 Παν. Παναγιωτοῦνης : Μαθητὲς τοῦ Πλάτωνα
 Μιλτ. Παπαδημητρίου : Γνώθι σαυτὸν
 Ζαχ. Παπαντωνίου : Πανθειστικὸ ἀνάκρουσμα
 Πλούταρχος : Περὶ σαρκοφαγίας
 Ἀρ. Προβελέγγιος : Φύσις Ἁγία
 Ράινερ Ρίλκε : Οἱ ἄνθρωποι ὅλα τὰ ξέρουν...
 » Ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ὥρων

- Χρίστος Ριζόπουλος : Γιατί και πώς ή "Αντι Μπέζαντ έγινε
θεόσοφος
» Ἡ ἀγαμία τοῦ κλήρου
"Αλμπ. Σβάιτσερ : "Ἀνθρωποι καὶ ζῶα
"Αγγ. Σικελιανός : Προφητεία τοῦ Ἡσαΐα
» Ἡ μετάληψη τοῦ ἙΛΕΥΣΙΝΙΟΥ ΚΙΚΕΩΝΑ
Σοφакλής (μετ. Ἰ. Γρυ-
πάρη : Ὁ ὕμνος στὸν ἄνθρωπο
Νιλακάντα Σρι Ράμ : Τὸ σύμπαν καὶ ὁ ἄνθρωπος
» Περὶ κρεοφαγίας
» Ἐνότης
» Ἀπὸ τῆ σκοπιὰ τοῦ πύργου
» Ὁ ὀρθὸς τρόπος προσεγγίσεως τοῦ
Θεοσοφικοῦ ἔργου
» Γνάνα-Γιόγκα καὶ Ράτζα-Γιόγκα
Εὐ. Τσιτσώνης : Ἡ ψυχὴ καὶ ἡ σχέσις τῆς πρὸς τὴν
φύσιν
Ἄλεξ. Τζαζάπουλος : Τί εἶναι ὁ Τεκτονισμὸς
"Ἀρης Χατζηδάκης : Διπλοῦν κέρας
» Ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀρχιμήδους

Μαγικὴ λέξις

Ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν ἐπὶ τοῦ ὄρους κατὰ Ματθαῖον

Τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν

Ἰνδικὴ σοφία

Νιρβᾶνα

Περὶ Μετενσαρκώσεως

Θάνατος καὶ Ἀθανασία

Ἡ Ἰνδία τιμᾶ τὴ μνήμη τῆς "Αντι Μπέζαντ

Ἡ ἱστορικὴ συνάντησις Πάπα - Πατριάρχου

Συνέδριον εἰς Ἀθήνας Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας

Ἡ Φωνὴ τῆς Σιγῆς

Γιόγκα

Γιόγκα Ἠθικῆς

"Ἐκαστος τόμος χρυσόδετος

Δρχ. 250

Γιὰ τοὺς συνδρομητῆς τοῦ ΙΛΙΣΟΥ

Δρχ. 200

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

“ Ι Α Ι Σ Ο Υ , ,

ΘΩΜΑΣ ΚΟΡΤΣΑΡΗΣ

Πιστεύω

Πιστεύω στὸν Θεὸ
σὰν πνεῦμα καὶ δημιουργό.

Πιστεύω στὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ
καὶ στὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς.

Πιστεύω στὴν ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων
καὶ στὴν εἰρήνη μεταξύ τῶν λαῶν.

Πιστεύω στὴν οἰκογένεια
καὶ στὴν Κοινωνικὴ ζωή.

Πιστεύω στὴν ἐπιστήμη
σὰν τὴν μεγαλύτερη ἀλήθεια.

Πιστεύω στὴν ὑγεία
σὰν τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ τοῦ ἀνθρώπου.

Πιστεύω στὴν ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως
σὰν τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ τοῦ πολίτη.

Πιστεύω στὰ θαύματα τῆς φύσεως
σὰν τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀμορφιάς.

Πιστεύω στοὺς ἰδρυτὰς τῶν θρησκειῶν
σὰν τοὺς πλέον σοφοὺς ὄλων τῶν αἰώνων.

Πιστεύω στὴν Ἐνωσι τῶν ἐκκλησιῶν
διότι ἐπιδιώκουν τὸν ἴδιο σκοπὸ.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΑΛΕΞ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ

"Όταν νυχτιώνει...

Θεέ μου, ήλθε ή ώρα τών 'Απολογισμών.
 Τά χρόνια πέρασαν αφήνοντας ανεξίτηλα τά ίχνη τους.
 Κοιτάζοντας τόν έαυτό μου, βλέποντας τόν 'Ασήμι τών Μαλλιών,
 νά πλαισιώνη τόν κουρασμένο μου πρόσωπο, καταλαβαίνω ότι
 άριστικά είναι χαμένο τόν Παιχνίδι τής Ζωής
 και σκέπτομαι και όλο σκέπτομαι και κάθε βράδυ
 όταν ό ύπνος δέν έρχεται νά ξεκουράση τīs άνησυχίες μου.
 'Αναπολώ πάντα τά Περρασμένα και γυρίζω στα παιδικά άμέριμα
 χρόνια, πού άλλοίμονο, δέν τά καταλαβαίνουμε ότι είναι
 τά ώραιότερα.
 Είναι τόν ξεκίνημα και τά Νειάτα, βλέπουν στα χέρια τους
 τή θάλασσα με τόν φεγγάρι και τόν Ούρανό με τά άστρα.
 Αυτά τούς δίνουν ύποσχέσεις για μιá Μελλοντική Εύτυχια.
 Και είναι όλο όνειρα. Μπορούν. "Έχουν τόν Δικαίωμα νά
 'Ονειρεύονται, γιατί υπάρχει 'Αστείρευτη ή 'Ελπίδα.
 Και φθάνομε στη μέση ηλικία, όπου κάπου έχομε κατασταλάξει,
 άλλα τά "Όνειρα έμειναν γλυκά όνειρα,
 'Η Πραγματικότης ήταν τελείως διαφορετική.
 Και έρχεται τόν γήρας φορτωμένο με άναμνήσεις, με πόνους,
 με χίλιες δυό παραξενιές. Και τότε σκεπτόμαστε τί θα
 Μπορούσαμε νά είχαμε κάνει άν ή Τύχη ή ή Φορά τών Πραγμάτων
 ήταν διαφορετική.
 Και πεθαίνομε και Πάλι 'Ονειρευόμαστε ότι θα βρούμε
 στον Ούρανό ό,τι δέ βρήκαμε στη Γή, και τότε μόνο αισθανάμοστε
 'Ασφαλείς και Εύτυχείς, γιατί θα είμαστε κοντά σου, Θεέ μου.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΡΥΩΤΗΣ

'Αγαπῶ - κατανοῶ

Δέν μπορώ νά μιμηθῶ,
 στέχω μόνος, αυτό πού είμαι.
 'Η φύση μ' έφτιαξε έτσι,
 δέν άκολουθῶ —
 ἀγαπῶ — κατανοῶ.

Λατρεύω τόν γαλάζιο,
 τ' άσπρα μάρμαρα.

Χρυσάφενιο ήλιο, θάλασσα,
 μικρά ξωκλήσια, ήχους καμπά-
 (νας,
 λευκούς σταυρούς και κυπαρίσι,
 ταπεινούς — γέρους — φτωχούς,
 άκόμη και τρελλούς.
 Εύχαριστῶ — εὐγνωμονῶ ἀδιά-
 (κοπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΣ

Λαύρη φωτιά

Καίει μέσα μου λαύρη φωτιά
 Ύψιστη μιν πυροστία αίλοχμες τής ψυχής μου!
 Άδικα πασχίζω μιá μεταγωγή στη δροσοδόλο.
 Τότε ακριβώς φαντάζει πιότερο
 ό γιγάντιος στριφωτός σταυρος μου
 στους μετέωρους όρίζοντες του Άπειρου.
 Τό ένα χέρι καρφωμένο στο Νοτιά
 Τό άλλο στην ακροσημιά του Πολικού Άστέρα.
 Τό ένα πόδι στην Ανατολή,
 Τό άλλο στο νυχτερινό προσκέφαλο του Ήλιου.
 Και πολυόμματη πολυφτερη ροπή, ή όρασή μου.
 «Ταλαίπωρος έγώ άνθρωπος!
 Τίς με ρύσεται
 εκ του σώματος του θανάτου τούτου,»
 Άλλ' όχι!
 Μ' άρέσει τό ποτήρι μου!

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Στην άδεια νύχτα

Στην άδεια νύχτα άπλώνουμε γραμμή
 στον ίσσιο στέκει ένα πουλί
 ματιά άλαθητη, σημάδι μυστικό
 γραφή σθησμένη, τό βραδυ αυτό

Ήρθε πιá βροχή, ή νύχτα άπλώνει
 ό ίσκιος μου τινάζεται, τον ίσκιο σου ανταμώνει
 τά χέρια άπλώνονται στον έναστρο ούρανο
 σμίγ' ή καρδιά με τον χαμένο άδελφό.

ΑΛΕΚΑ ΔΗΜΟΥ

Ἐξάρτησις

Εἶμαι τὸ ἄνθος — Εἶσαι ἡ ἀρχέγερνη πεταλούδα
 Εἶμαι ἡ ἄμμος — Εἶσαι τὰ ἀνεξίτηλα βήματα
 Εἶμαι ὁ ἰδρόμος — Εἶσαι τὰ φύλλα τῆς λεύκας
 Εἶμαι τὸ σύννεφο — Εἶσαι ἡ βροχὴ τῶν διψασμένων
 Εἶμαι τὸ κύμα — Εἶσαι ὁ φλοῖσθος τῆς χαρᾶς
 Εἶμαι τὸ ρυάκι — Εἶσαι ὁ ὠκεανὸς τῆς εἰρήνης
 Εἶμαι ἡ νύχτα — Εἶσαι τὸ ἄστρο ἀδηγητῆς
 Εἶμαι ὁ ὕμνωδός — Εἶσαι ὁ ὕμνος τῆς ἀγάπης
 Εἶμαι ἡ προδοσία — Εἶσαι ἡ συγγνώμη τῶν ἀπειρῶν φιλιῶν
 Εἶμαι ὁ ἐρχαμὸς — Εἶσαι ἡ ἐπιστροφή καὶ ἡ μετανόηση
 Εἶμαι ἡ ποίηση — Εἶσαι ἡ ἐπανάσταση τῶν ψυχῶν
 Εἶμαι ὁ σταυρὸς — Εἶσαι ἡ ἀνάσταση καὶ ἡ αἰωνιότητα
 Εἶμαι ὁ λύχνος — Εἶσαι τὸ φῶς τὸ Οἴκουμενικό
 Τὸ φῶς ἡμεῶν, τὸ φῶς ἡμεῶν, τὸ φῶς.

Γ. ΣΑΝΤΗΣ

Τὸ μαῦρο μαντήλι

Τὸ μαῦρο μαντήλι
 κρύβει τ' ἄσπρα μαλλιά,
 τὸ χιόνι πάνω ἄπλωσε
 μέσα στὸ καλοκαίρι
 κι' ὁ ἥλιος ποῦ τὸ φιλά
 τὸν ἥλιο μου ποῦ ἔχασα
 δὲν θὰ τὸν ξαναφέρῃ.
 Εἶν' παγωμένη ἡ ψυχὴ
 κι' ἡ μαύρη νύχτα ἐντός μου
 πὰ στὸ μαντήλι ξεδιπλώνεται
 πένθος καὶ καημὸς μου.

ΕΠΙΣΚΟΠΙΑ

Τὸ μακελιὸ τῆς Γουιάνας

Τοῦ Ἀνδρέα Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Οἰκονομολόγου - Πολιτειολόγου

Συντάραξαν τὴν ἀνθρωπότητα οἱ αὐτοκτονίες τῆς Γουιάνας. Οἱ αὐτόχειρες ἦσαν, λέει, ὅπαδοι κάποιας θρησκευτικῆς αἵρεσης...

Ἀπὸ τίς θρησκευτικὲς ἱστορίες τῶν λαῶν, ἔχουμε μάθει γιὰ πολλές αὐτοκτονίες καὶ γιὰ πολλές καταδίκες, χάριν τῶν θρησκειῶν. Ἀποκορύφωμα δέ, στάθηκαν τὰ ὄργια τῆς λεγόμενης «Ἱερᾶς Ἐξετάσεως»...

Τί ἄραγε νὰ φταίει, σ' ὅλες αὐτὲς τίς ἐγκληματικὲς ἐκρήξεις, χάριν τῶν θρησκειῶν ἢ τῶν θρησκευτικῶν αἵρέσεων; Μία καὶ μόνη φαίνεται νὰ εἶναι ἡ αἰτία.

Ἡ κακὴ ἢ καὶ κάκιστη ἀπόδοση, ἢ διδασκαλία, ἢ μεταλαμπάδευση τῶν θρησκειῶν, ἀπὸ μέρους τῶν φορέων τους. Καὶ ἄς περιοριστοῦμε στὴ δική μας θρησκεία, τὸν Χριστιανισμό...

Οἱ λεγόμενοι «ἱεροὶ» πόλεμοι, οἱ κατακτητικὲς σταυροφορίες, δῆθεν γιὰ τὴ λύτρωση τῶν ἀγίων τόπων, οἱ πυρὲς τῆς Ζαν Ντ' Ἀρκ, οἱ δῆμοι τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, οἱ μοναστηριακὲς ραδιουργίες, τὰ παπικὰ ἀλάθητα καὶ τὰ συγχωροχάρτια, κι' ἄκομα, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, οἱ δεσποτικοὶ ἀλληλοδιαπληκτισμοί, εἶναι ἔργα καὶ ἐπινοήματα ἀντί-

θετα ἀπ' ὅσα δίδαξε ὁ Χριστός.

Ἡ θρησκευτικὴ μυθοπλασία «περὶ ἐξωτερικοῦ σκοτοῦς», περὶ πυρὸς ποὺ κοχλάζει καὶ περὶ παραδείσου, ἐξάπτει τὴν φαντασία τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρωπάκου καὶ τὸν ἀπογοιμῶνει ἀπὸ τὴ λογικὴ καὶ τὴ δύσμη τῆς θέλησῆς του. Κι ἔτσι, τὸν παραδίδει ἔρμαιο στοὺς ἀνέμους τῶν αἵρέσεων καὶ τῶν λεγθῆς «λογῆς τσαρλατανῶν» ποὺ ψαρεύουν θύματα, ὅπως ὁ Τζιμ-Γ'όουνς τῆς Γουιάνας...

Ἡ θρησκευτικὴ «φιλολογία» καὶ ἡ ἀντιπατικὴ ἐκκλησιαστικὴ ὑμνογραφία, ποὺ συγκρούεται μὲ τὰ ἴδια τὰ κηρύγματα τοῦ Χριστοῦ, κάμανε τὸν ἄνθρωπο νὰ προβληματίζεται καὶ νὰ ἀναρωτιέται, ἂν αὐτὰ ποὺ ἀκούει στὶς ἐκκλησίες, εἶναι λόγια θεῖα, ἢ εἶναι κατασκευάσματα ἀρρωστημένων «ἐκκλησιαστικῶν» συγγραφέων.

Τὰ λεγόμενα «ἀπὸ ἁμβωνος κηρύγματα», τίς πρὸ πολλῆς φορὲς, θυμίζουν κατάρεις καὶ ἀπειλὲς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τραγωδίας. Ἐμφανίζου «μπαμπούλες» καὶ ἀπειλοῦν μὲ σεισμούς, λιμοὺς, λοιμοὺς, καταποντισμοὺς, λές καὶ ὁ Χριστὸς διανοήθηκε ποτὲ, ὅτι πρέπει νὰ ἐπιστρατεύσει ὀπαδοὺς μὲ τίς φοβέρες καὶ τίς ἀπειλές,

ἢ καὶ μὲ τὸ ζόρι ἀκόμη.

Δὲν μᾶς διοχετεύθηκε ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία, ὅπως τὴν πρωτοφανέρωσε ὁ Χριστὸς στὸ «Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν» μὲ τοὺς περιφνημοὺς μακαρισμοὺς...

Τὸ ... «ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιούσι», δὲν ἔγινε οὐσία τῆς παρουσίας τῶν φορέων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας...

Ὁ λιτὸς μυστικὸς δεῖπνος, μετατράπηκε σὲ καλλιμάρμαρα δεσποτικὰ σαλόνια, ὁ «ἄρτος καὶ ὁ οἶνος» ἔδωσαν τὴ θέση τους στὰ χαδιάρια καὶ τὶς σαμπάνιες, ὁ «πῶλος ὄνου» τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, παραμερίστηκε ἀπὸ κάποια λιμουζίνα καὶ ἡ ἀπέριττη χλαμύδα τοῦ Ναζωραίου, ἀντικαταστάθηκε μὲ τὰ χρυσοποίκιλα ἄμφια.

Κάτω ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὶς ἀντιθέσεις πρὸς τὰ λόγια τοῦ γλυκοῦ Ναζωραίου, οἱ αἱρέσεις, οἱ «κύκλοι», οἱ «τάσεις» καὶ οἱ παντὸς εἶδους «κατευθύνσεις» «δίνουν καὶ παίρνουν» στὴν σημερινή μας κοινωνία — μιὰ κοινωνία, πού ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ δηγηοὺς καὶ παραδείγματα...

Φόβος ὑπάρχει, πὼς οἱ θρη-

σκείες θὰ πάρουν τὴν ὁδὸ πρὸς τὰ μουσεῖα, ὅπως οἱ «ἑώδεκα θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου», ἀν δὲν συνδυάσουν τὰ κηρύγματά τους μὲ τὴν λογικὴ καὶ τὴν ἀδήριτη συμπαντικὴ πραγματικότητα.

Οἱ ἀριθμοὶ καὶ οἱ γεωμετρικὲς ἀναλογίες τοῦ σύμπαντος εἶναι συνυφασμένες μὲ ἀλήθειες, πού δὲν πρέπει νὰ παραβλέπουν οἱ θρησκείες. Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι μιὰ δύναμη πραγματικὴ, πὺ μπορεῖ, ἀν θέλει, νὰ ἀνταποκριθεῖ στὰ «κελεύσματα» τοῦ Θεοῦ.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τίποτα δὲν εἶναι ἀπρόσιτο.

Καὶ ὅσο ὑπάρχει Θεός, θὰ ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι καὶ συμπαντικὴ τελειότητα, καὶ ἀλήθεια καὶ Λόγος...

Ἄν οἱ θρησκείες διαχωρίζουν τὴ θέση τους ἀπὸ τὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, τὸν Λόγο καὶ τὸ σύμπαν, τότε ὁ ἀνθρώπινος προβληματισμὸς θὰ παίρῃ διαστάσεις τρομακτικὲς καὶ οἱ λογῆς - λογῆς Γουϊάνες, θὰ ἀφήνουν ἐμβρόντητη τὴν ἀνθρωπότητα, πού ξαφνιασμένη, θὰ ρωτάει: Ὑπάρχει Θεός;

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ, ΟΧΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Ἐπιφυλλίς τοῦ Νίκου ΚΑΡΒΟΥΝΗ

(Πρωΐα, 8 Φεβρουαρίου 1932)

Ἐπαναλαμβάνεται, κάθε φοράν πού πρόκειται νά συζητηθῆ — ὅπως συζητεῖται, διά νά μὴ καταλήξῃ ἡ συζήτησις εἰς τίποτε — τὸ ζήτημα τοῦ Ἀφοπλισμοῦ, μία φράσις τυπικῆ ἀπὸ μερικοὺς καλοπροαίρετους ἀνθρώπους: «Διὰ νά γίνῃ δυνατὸς ἕνας πραγματικὸς ἀφοπλισμὸς, διὰ νά ἐξασφαλισθῆ ἀληθινὰ ἡ εἰρήνη, πρέπει οἱ λαοί, πρέπει οἱ ἄνθρωποι ν' ἀφοπλισθοῦν πρῶτα ἠθικῶς, ν' ἀφοπλισθοῦν μέσα των». Κανείς δὲν ἔχει ἀντίρρησην εἰς τὴν λογικὴν τῆς σκέψεως αὐτῆς. Τὴν ἐπαναλαμβάνουν ἀκόμη καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κρατῶν πού τηγαίνουν εἰς τὰς διασκέψεις τοῦ Ἀφοπλισμοῦ πάνοπλοι ἀπὸ καχυποψίαν πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους, ἀπὸ τάσεις ὑπερηλιθιστικὰς, ἀπὸ νοοτροπίαν ἐθνικιστικὴν, ἀπὸ τὸ πνεῦμα ἐκείνο τὸ ἐγωιστικὸν τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς ἐπικρατήσεως πού τοὺς καινεὶ νά βλέπουν τὰ συμφέροντα πού ἀντιπροσωπεύουν ὡσαν ἀντίμαχα πρὸς τὰ συμφέροντα ὅλης τῆς ἄλλης ἀνθρωποτήτος. Τὴν ἐπαναλαμβάνουν, μάλιστα, ἐλαφρὰ τροποποιημένην, διὰ νά ἐξυτηρητῆ ἀκόμη καλύτερα τὴν σκέψιν των: «Ὁ πραγματικὸς ἀφοπλισμὸς θὰ γίνῃ δυνατὸς, μόνον ὅταν τὰ ἔθνη ἀφοπλισθοῦν ἠθικῶς· καὶ δι' αὐτὸ χρειάζεται πρῶτα-πρῶτα ν' ἀποκτήσουν τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας...». Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον, καὶ ἐπειδὴ, ὅπως ἀφίνουν νά ἐννοηθῆ, ὁ ἠθικὸς ἀφοπλισμὸς εἶνε ἕνας ὡραῖος ὁραματισμὸς ἀπὸ ἐκείνους, πού δὲν πρόκειται ποτὲ νά πραγματοποιηθῆν, ἀκολουθοῦν, ὅπως λέγουν, τὰς ὑπαγορευσεις τῆς φρονησεως: ἐξαικολοθοῦν νά ἐξοπλίζον τοὺς λαοὺς.

Καὶ ὅμως ποῖος μπορεῖ ν' ἀρνηθῆ, ὅτι μόνον ὅταν οἱ ἄνθρωποι θ' ἀφοπλίζοντο ἠθικῶς, ὅταν θὰ ἐπαναν μέσα των νά ἀντιμάχωνται ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ὅταν τὰ σινελα τῶν ἀνθρώπων, πού λέγονται ἔθνη, θὰ ἔπαιαν νά ἔχουν ἀντιθέσεις «ἐθνικὰς», ὅταν θὰ ἔπαιε κάθε ἐχθρα καὶ κάθε δυσπιστία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, θὰ ἦτο δυνατόν οἱ ἄνθρωποι νά εἰρηνεύσουν μεταξὺ των;

Ἄς ἰδοῦμε τώρα τί γίνεται ἀπὸ τοὺς κυβερνήτας τῶν λαῶν, ἀπὸ τοὺς ὀδηγούς των, ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους των πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Κατὰ ποῖον τρόπον, δηλαδή, προσπαθοῦν νά ἐπιφέρουν αὐτὸν τὸν ἐσωτερικόν, τὸν ἠθικὸν ἀφοπλισμὸν, τὸν ὁποῖον παραδέχονται ὡς ἀπαραίτητον διὰ νά κατορθωθῆ καὶ ὁ ἄλλος.

Πρέπει να ομολογηθῆ ὅτι γίνεται ἀκριβῶς καὶ συστηματικώ-
 τата κάθε τι πού θά μπορούσε νά ἐξοπλίση τούς ἀνθρώπους ἠθι-
 κῶς τὸν ἕναν ἐναντίον τοῦ ἄλλου, τὰς ομάδας των τὰς συγκροτη-
 μένας εἰς ἔθνη, τὴν μίαν ἐναντίον τῆς ἄλλης. Φαίνεται, μάλιστα,
 ὅτι δὲν ἔχει ἄλλον προνοητικὸν προορισμὸν ἢ σημερινή Πολιτεία,
 ἢ σημερινή Κοινωνία. *Bellum omnium contra omnes* — πόλεμος
 τῶν πάντων ἐναντίον ὅλων — εἶνε ἡ ἰδέα πού διέπει κάθε σκέψιν
 των καὶ κάθε ἐκδήλωσίν των. Αὐτὴ ἡ ἰδέα, αὐτὸ τὸ πνεῦμα, χαρα-
 κτηρίζει καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν πού δίνουν στὰ παιδιά αἱ διάφοροι πο-
 λιτεῖαι καὶ τὴν ἀγωγὴν πού παίρνουν οἱ νέες γενεές μέσα στὰς
 Κοινωνίας τὰς σημερινάς. Τὸ παιδί ἀπὸ μικρὸ συνηθίζει εἰς τὴν
 ἰδέαν τῆς ἀμίλλης. Ἡ ἀμίλλα χαρακτηρίζεται «εὐγενής» — εἰς τὴν
 Ἑλλάδα μάλιστα, περισσότερο παρὰ ἄλλου, κολλοῦμε συχνότατα
 καὶ ἐμπρὸς εἰς τὴν λέξιν «φιλοδοξία» τὸ ἐπίθετον «εὐγενής». Καὶ
 ἐπειδὴ ποτὲ δὲν σκέπτεται κανεὶς ὅτι μία ἀμίλλα καὶ μία φιλοδο-
 ξία δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ προσπάθεια, ἡ ἐγωϊστικὴ, διὰ νά
 ἐπικρατήσῃ ἕνα ἄτομον ὑπεράνω ἄλλων, τὰ παιδιά ἀρχίζουν νά
 «ἐξοπλίζονται» ἠθικῶς πολὺ πρὶν λάβουν συνειδησιν τοῦ ἑαυτοῦ
 των πραγματικῆν. Τὸ σχολεῖο συστηματοποιεῖ, λίγο ὑστερώτερα,
 αὐτὸν τὸν ἠθικὸν ἐξοπλισμὸν. Τὸ παιδί διδάσκεται νά συναγωνί-
 ζεται πρὸς ὅλους τοὺς συμμαθητάς του, πρὸς ὅλους τοὺς ὀμηλί-
 κους τους, εἰς κάθε ἐκδήλωσίν του: εἰς τὰ μαθήματα, εἰς τὰ παι-
 γνίδια, εἰς τ' ἀγωνίσματα. Διὰ νά προοδεύσῃ καλλιεργᾶται ἡ ἀ-
 τομικὴ φιλοτιμία του, ἡ φιλαντία του καλύτερα, ὁ ἐγωϊσμὸς του.
 Καὶ συμβαίνει ὥστε κ' ἐκεῖνα ἀκόμη τὰ παιδιά, τὰ ὅποια δι' ὅποιον-
 δήποτε λόγον, μένουν πίσω στὴν ἀμίλλαν διὰ τὴν κατάκτησιν τῶν
 ἐπισήμων σχολικῶν ἀξιῶν—βαθμῶν, βραβείων, ἐπαίνων, φήμης
 «καλοῦ μαθητοῦ», ἀθλητικῶν ἐπιδόσεων—νά δημιουργοῦν μίαν
 δική των «ἀμίλλαν» πρὸς ὅλα τ' ἀπαγορευμένα, νά τείνουν νά γί-
 νωνται καὶ αὐτοὶ «τίποτι» πού ἐπιδίδωκιν τὸν κρυφὸν θαυμασμὸν
 τῶν ἄλλων τῶν παιδιῶν, τῶν «καλῶν μαθητῶν». Κατὰ βάθος δέ-
 χονται καὶ αὐτὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πνεύματος τῆς ἀμίλλης διὰ κά-
 ποῖαν ὑπεροχὴν· μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι κατευθύνουν τὴν προσπάθειάν
 των ἄλλου.

Εἰς τὰ γυμναστήρια, τὰ γήπεδα, τὰ παιγνίδια, κυριαρχεῖ τὸ
 ἴδιο πνεῦμα τῆς ἀτομικῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἑνὸς ἐπάνω εἰς ὅλους
 τοὺς ἄλλους, τῆς ομάδος ἀπέναντι τῆς ἄλλης ομάδος, ἐνὸς συνδέ-
 σμου, ἐνὸς σωματείου, ἀπέναντι ἐνὸς ἄλλου, ὅλων τῶν ἄλλων. Κ'
 ἔπειτα οἱ νέοι ἀποδύονται εἰς τὴν βιοπάλην, ἐφωδιασμένοι μὲ ὅλον
 αὐτὸν τὸν ἐξοπλισμὸν τῆς ἀτομικότητός των ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ
 ἀπὸ τὴν κοινωνίαν. Ἡ βιοπάλη... Ἡ λέξις τὰ λέγει ὅλα. Οἱ ἄν-
 θρωποι ἔκαμαν τὴν ζωὴν των τὴν ἀτομικὴν δυνατὴν μόνον ὑπὸ τὸν
 ὄρον νά εἶνε διαρκῶς ἐμπόλεμοι πρὸς τοὺς συνανθρώπους των. Διὰ
 νά ζήσῃ κανεὶς εἶνε ὑποχρεωμένος νά παλαίῃ ἀδιακόπως. Πρέπει
 ν' ἀνοιξῆ θέσιν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, μὲ τοὺς ἀγκῶνας του, μὲ τὰ

δόντια του, με τούς γρόνθους του. Οί ἄγριοι, κατὰ τὴν νηπιακὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξεπάστρευαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον με τιμίαν καὶ φανεράν σκληρότητα. Οἱ μορφωμένοι, οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι, οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἐπιστήμονες τῶν κοινωνικῶν μας συγκροτημάτων προσπαθοῦν νὰ ἀλληλοεξοικονομῶσιν διὰ τὴν ἀτομικὴν των τὴν ἐπικράτησιν, νὰ ὑποσκελίσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, νὰ πάρῃ ὁ ἕνας τὴν θέσιν τοῦ ἄλλου, φήμην μεγαλυτέραν, δόξαν περισσοτέραν ἀπὸ τὸν ἄλλον, κατὰ τρόπον περισσότερον, ἴσως, σκληρόν, καίτοι οἱ καλοὶ κοινωνικοὶ τροποὶ καὶ ἡ περὶ τεχνὴ συμβατικοῦ τῆς κοινωνικῆς μας ὑποκρισίας τὸν καμουφλάρον εὐχάριστα.

Ἔτσι, εἰς τὰ κοινωνικὰ τὰ συγκροτήματα τῶν σημερινῶν μας τῶν καθεστώτων, τὸ ἄτομον προπονεῖται ἀπὸ τρυφερόν ἡλικίαν εἰς τὸ νὰ κρατῇ διαρκῆ στάσιν ἀντιπάλου πρὸς τοὺς συνανθρώπους του. Ἡ ἄδικος ἀνισότης τῆς κατανομῆς τῶν ἀγαθῶν, ἡ οικονομικὴ ἐκμετάλλευσις, πού εἶνε αἱ βάσεις τῶν καθεστώτων αὐτῶν, δημιουργοῦν ἀκατάπαυστα καὶ συντηροῦν τὰς μονίμους αἰτίας τῶν μεγάλων συγκρούσεων τῶν τάξεων, εἰς τὰς ὁποίας ἀπλώνεται ὁ σκληρὸς ἀνταγωνισμός. Καὶ τὸ ἴδιον περίπλοκον σύμπλεγμα τῶν συμπερὸντων πού ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν μιᾶς ἐθνικῆς ὑποστάσεως, πολλαπλασιασθεὶς ἐπ' ἄπειρον τὰς αἰτίας τῶν ἀνθρωπίνων συγκρούσεων. Ἡ ἱστορία ἢ ἐθνικὴ, ἢ φιλοδοξία ἢ ἐθνικὴ, αἱ παραδόσεις αἱ ἐθνικαί, αἱ βλέψεις, αἱ διεκδικήσεις, αἱ κατευθυνσεις αἱ ἐθνικαί, κατὰ τὸ μέγιστον μέρος των στρέφονται ἐναντίον ἄλλων ἀνθρωπίνων συγκροτημάτων πού λέγονται ἐπίσης ἔθνη. Καὶ τὰ κράτη τὰ ἐθνικὰ, τὰ κράτη πού ἐδράζονται ἐπάνω εἰς τὸ ἐπικρατοῦν κοινωνικὸν, οικονομικὸν καὶ πολιτικὸν σύστημα, ἔχουν ὡς κυρίον, ὡς μοναδικὸν προορισμὸν νὰ ἐξοπλίσουν τὰ ἔθνη, τοὺς λαοὺς πού ἀποτελοῦν, διὰ νὰ διεκδικοῦν ἐναντίον ὁποιοῦδήποτε ἄλλου τὰ συμφέροντά των, τὰ ὁποῖα, με ὀλίγην ἰδεολογικὴν διεύρυνσιν, προάγονται εἰς ἰδανικά.

Καὶ εἰς τὰ σχολεῖα, ὄχι μόνον ἐν γνώσει τῶν κυβερνήσεων, τῶν ὁποίων οἱ ἀντιπρόσωποι εἰς τὰς διαφόρους Διεθνεῖς Διασκέψεις μιλοῦν περὶ ἡ θ ι κ ο ὕ ἀ φ ο π λ ι σ μ ο ὕ ἀλλὰ καὶ σύμφωνα πρὸς τὸ πρόγραμμά των, τὸ ἐκπαιδευτικόν, ἐξοπλίζουν τὰ παιδιά, καὶ τώρα ἀκομῆ, μεταπολεμικῶς, με τὸ ἐθνικὸν τὸ μῖσος ἐναντίον ἄλλων λαῶν, χθεσινῶν ἀντιπάλων εἰς τὰ αἵματοποτισμένα πεδία τῆς πολεμικῆς κακουργίας, μελλοντικῶν ἐχθρῶν εἰς μίαν προβλεπτομένην — ἢ καὶ ἐπιδιωκομένην — νέαν σύρραξιν.

Ἄς μὴ μιλήσοιμε με δικά μας παραδείγματα, ἀπὸ τὸν τόπον μας. Τὸ πρᾶγμα εἶνε γενικόν. Συμβαίνει παντοῦ, εἰς ὅλα τὰ σημερινὰ τὰ κράτη πού διέπονται ἀπὸ τὸ κρατοῦν σύστημα. Μία γαλλικὴ ἐφημερὶς ριζοσπαστικὴ — τὸ «Ἔργον» — ἐδημοσίευσεν, πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων, μίαν σειρὰν ἄρθρων ὑπὸ τὸν τίτλον: «Τί διδάσκουν σιὰ παιδιά μας». «Ὅλα, λοιπόν, τὰ σημερινὰ Γαλλικὰ διδακτικὰ βιβλία ξεχειλίζουν ἀπὸ τὸ μῖσος ἐναντίον τῶν «ἐχθρῶν»,

κηρύττουν τὴν ἱερότητα καὶ τὴν ὠραιότητα τοῦ πολέμου.

Καὶ ἴδου ἀκόμη ἡ ἔμμετρος ἀφιέρωσις ἐνὸς σχολικοῦ βιβλίου πατριωτικῶν ποιημάτων, πού ἐδόθη τὴν περασμένη πρωτοχρονιά ὡς δῶρον εἰς πολλὰ — πάρα πολλὰ παιδιὰ τῆς Γαλλίας ἀπὸ τοὺς γονεῖς των καὶ τοὺς δασκάλους των:

«Αὐτὸ τὸ βιβλίον, ὅπου θρηνεῖ ὁ πόνος μου,

Ὅπου τραγουδεῖ ἡ ἐλπίδα πού κάνει τὴν καρδιά μου νὰ
(χτυπᾷ,

Τὸ ἀφιερώνω στὸν καλὸ, τὸ μικρὸ στρατιώτη,

Ποῦ πρῶτος, στὴν πρώτη τὴν μάχη,

Θὰ χύσῃ τὸ αἷμα του γιὰ τὴ Γαλλία».

Καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα δίκαιοι. Δὲν εἶνε μόνον τὰ Γαλλικὰ διδασκτικὰ βιβλία πού εἶνε ἐντελῶς ἀντίθετα κατὰ τὸ πνεῦμα πρὸς ὅσα εἰρηνικὰ λόγια ἐψαλμωδοῦσεν ἕως χθὲς ὁ κ. Μπριὰν εἰς τὰς διαφόρους Διεθνεῖς Διασκέψεις, πρὸς ὅσα ἀπαγγέλλουν σήμερον τόσον ψεύτικα καὶ τόσον ὑποκριτικὰ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν κρατῶν εἰς τὴν τωρινὴν Διάσκεψιν τοῦ Ἀφοπλισμοῦ. Εἰς ὅλας τὰς χώρας, ἀλλοῦ περισσότερον, ἀλλοῦ λιγώτερον, ἀλλὰ παντοῦ — ἡ ἐκπαίδευσις στὰ σχολεῖα καὶ εἰς τοὺς στρατώνας εἶνε ἡ ἴδια. Προπαρασκευάζει τὴν νέαν σφαγὴν, τὴν νέαν σύρραξιν. Ἀντὶ τοῦ ἠθικοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἐντείνεται εἰς ἐπικίνδυνον βαθμὸν ὁ ἠθικός, ὁ ψυχικός ἐξοπλισμὸς τῶν λαῶν. Ποίαν σημασίαν πραγματικὴν μπορεῖ νὰ ἔχη, ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, μία Διάσκεψις περὶ ἀφοπλισμοῦ; Μὲ ποίαν λογικὴν νὰ περιμένῃ κανεὶς ὅτι οἱ «διασκεπτόμενοι» εἶνε δυνατόν νὰ καταλήξουν εἰς μίαν συμφωνίαν ἀφοπλισμοῦ, πάνοπλοι καθὼς εἶνε ὅλοι ἠθικῶς, ψυχικῶς, ἐναντίον ἀλλήλων; Ἄλλὰ καὶ ποίαν πρακτικὴν σημασίαν θὰ μπορούσε νὰ ἔχη μία μικροχαρὴς συμφωνία διὰ κάποιον περιορισμὸν τῶν ἐξοπλισμῶν, πού θὰ ἐγένετο, ἴσως, δεκτὸς διὸ λόγους οικονομικῶν ἀναγκῶν, οικονομικῆς ἀδυναμίας διὰ περισσοτέρας πολεμικῆς προμηθείας; Ἐφ' ὅσον ἡ βουλμία τοῦ κέρδους, τὸ πνεῦμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως τὸ κεφαλαιοκρατικὸν κινεῖ καὶ διέπει τὰ σημερινὰ κράτη, κανένας πραγματικὸς ἀφοπλισμὸς δὲν εἶνε δυνατός· ἡ βία τῆς ἐνόπλου δυνάμεως θὰ ὑπηρετῇ πάντοτε τὰ ἀρπακτικὰς βουλμίας. Εἰς τὴν Μαντζουρίαν, εἰς τὴν Σαγκάην τὸ βροντοφωνοῦν τὰ κανόνια τοῦ Μικάδου, καὶ τὰ κράτη πού συζητοῦν, τὴν ἴδιαν στιγμὴν, περὶ ἀφοπλισμοῦ εἰς τὴν Γενεύην, ἐπιδοκιμάζουν, εἰς τὰ βάθη τοῦ εἶναι των, τὴν Ἰαπωνικὴν τὴν βεβαίωσιν.

Διὰ νὰ ἐπέλθῃ ὁ πραγματικὸς ἠθικός ἀφοπλισμὸς· διὰ νὰ παύσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ εἶνε λύκος πρὸς τὸν ὁμοίον του· διὰ νὰ μὴν εἶνε πλέον ἀνάγκη νὰ παλαίῃ τὸ ἄτομον διὰ νὰ ζῆσῃ· διὰ νὰ μὴ προσπαθοῦν τὰ ἔθνη νὰ ἐπικρατήσουν εἰς θάρος ἄλλων· διὰ νὰ μὴ χωρίζεται ἡ ἀνθρωπότης εἰς τάξεις προνομιοῦχους καὶ ὑποτελεῖς, ἀλληλομαχομένας, εἶνε ἀνάγκη λογικῆ, πρωταρχικῆ, ἀπαράιτητος, ν' ἀλλάξῃ ριζικῶς καὶ ὀλοκληρωτικῶς ὁ ρυθμὸς τῆς ζωῆς

τῶν ἀνθρώπων. Εἶνε ἀνάγκη νὰ μεταβληθῇ ὀριστικῶς ὁ τρόπος τῆς σκέψεώς των. Πρέπει νὰ τεθῇ ὡς βάσις μία διανογῆς, σαφῆς ἀντίληψις τῆς σχέσεως τοῦ ἀτομοῦ πρὸς τὸ σύνολον. Τὸ ἄτομον πρέπει νὰ παύσῃ νὰ εἶνε ὁ μόνιμος ἀντίπαλος τοῦ συνόλου, ὁ ἀνταγωνιστῆς του, ὁ ἐχθρὸς του ὅταν βιοπαλαίη διὰ νὰ ἐπικρατήσῃ, ὁ ἐκμεταλλευτῆς του μόνις κατορθώσῃ ν' ἀρπαχθῇ ἀπὸ κάτου, κάτου νὰ στερεωθῇ. Τὸ ἄτομον πρέπει ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀντίληψιν, ὅτι εἶναι ἀναπόσπαστον μέρος τοῦ Συνόλου — καὶ ὄχι μόνον τοῦ ἀνθρωπίνου· ὅτι, κατὰ συνέπειαν, τοῦ συνόλου τὸ συμφέρον εἶνε καὶ τὸ πραγματικὸν ἰδικόν του συμφέρον· ὅτι τὸ ἄτομον εἶνε τὸ παροδικὸν καὶ τὸ φευγαλέον καὶ τὸ σύνολον εἶνε τὸ μόνιμον καὶ τὸ διαρκές ὅτι, ὅμως, ὄχι μόνον ἡ εὐημερία τοῦ συνόλου εἶνε καὶ τοῦ ἀτόμου εὐημερία, ἀλλὰ καὶ ἡ συνολικὴ ἐργασία εἶνε ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀτομικὴν αὐτὴν εὐημερίαν· ὅτι, τέλος, ἡ ἁρμονικὴ συνολικὴ συνεργασία, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἄτομον θὰ εἰσφέρει μὲ χαρὰν τὴν συμβολὴν του, εἶνε ἡ μόνη πὸν μπορεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸ ἄτομον πραγματικὴν ἐλευθερίαν καὶ πραγματικὴν ἀκροτάτην δυνατότητα ἐξελίξεως πρὸς μίαν τελείωσιν ἀνθρώπινην, π ο ὐ ε ἶ ν ε ἰ ρ γ ο ν τ ο ὕ ἀ τ ὀ μ ο υ α ὐ τ ῆ.

Διὰ νὰ γίνων ὅλ' αὐτά, εἶνε ἀπαραίτητον ν' ἀλλοξῆ ἡ βάσις τῶν πολιτειῶν καὶ τῶν κοινωνιῶν, ν' ἀλλάξουν αἱ συνθήκαι αἱ οἰκονομικαὶ αἱ σημεριναὶ πὸν ὠθοῦν εἰς τὴν ὑπερτροφικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀτόμου, πὸν εὐνοοῦν τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Ὅταν θὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν μέσην τὸ κίνητρον τοῦ ἀτομικοῦ, ἐγωιστικοῦ κέρδους, ἡ δυνατοτης μιᾶς ἀτομικῆς ἐπικρατήσεως, τότε τί νόημα θὰ μπορῆ πλέον νὰ ἔχουν ἡ ἀμιλλα, ἡ φιλοδοξία, ὁ ἐγωισμός, ἔστω καὶ καρυκευμένα μὲ τὸ μυρωδικὸν ἐπίθετον «εὐγενής»;

Ἄλλὰ — θὰ ρωτήσῃ κανεὶς — τί θ' ἀπομείνῃ τότε ὡς κίνητρον, ὡς παρόρμησις, ὡς κέντρισμα διὰ μίαν γενναίαν προσπάθειαν τοῦ ἀτόμου, ὅταν τοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ ἱκανοποίησις ἔστω καὶ τῆς φιλαυτίας του, ἔστω καὶ τῆς ματαιοδοξίας του, ἔστω καὶ τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ του; Τί θ' ἀπομείνῃ; Τὸ πᾶν: ἡ καθαρὰ πλέον, ἡ ἀμίαντος πλέον ἀπὸ ἐγωισμὸν, ἡ πραγματικὴ ἐκ βαθέων δημιουργικὴ ἔφεσις, τοῦ σήμερον καταπνίγεται. Διότι τότε θὰ εἶνε δυνατόν ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν δημιουργίαν ἡ φροντίς καὶ ἡ χειροτέδη καὶ ἡ κατάρα τῆς βιοπαλαῆς. Ὁ ἄνθρωπος, ἀντὶ ν' ἀνταγωνίζεταί πρὸς τὸν ὁμοῖόν του, θὰ συνεργάζεται ἀπλῶς μὲ ὅλους τοὺς ὁμοίους του. Τὸ κέρδος τὸ ἠθικόν, τὸ κέρδος τῆς ἀνθρώπινης ἐξελίξεως θὰ εἶνε κοινὸν καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ τὸ γνωρίζουν.

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΗΤΙΣ

Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας

Β' ἔκδοση, ἀναθεωρημένη, ΣΕΛΙΔΕΣ 320

Πωλεῖται δεμένον δρχ. 180

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ

Ἀποστείλατε ταχ)κὴν ἐπιταγὴν διὰ νὰ τὸ λάβετε ταχυδρομικῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν πού θὰ ἀναγράψετε εἰς τὴν ἐπιταγὴν.

**ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ**

**ΕΚΛΟΓΑΙ
ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ**

Α' Τόμος δρχ. 120

Β' » » 120

Δρχ. 100

Ἡ Θεοσοφία καὶ ὁ σύγχρονος κόσμος

Συνέντευξις τοῦ GEOFFREY HODSON

ΕΡ. 1η: Συμφωνεῖτε, ὅτι τὰ προβλήματα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἀναφέρονται λιγώτερο στὴν ἐπιδίωξη τῆς εὐτυχίας του καὶ περισσότερο στὴν ἐπιδίωξή του;

ΑΠ.: Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ὀρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν τὸν δεχθοῦμε ὡς φυσικὸ καὶ ὕλικὸ ὄν, τότε θὰ ἔλεγα ναι, τὸ πρόβλημα τῆς ἐπιδίωξεως πιθανῶς προβαδίζει, στὸ νοῦ πολλῶν λαῶν, ἔναντι τοῦ αἰτήματός τῆς εὐτυχίας, ὅσο σημαντικὸ κι' ἂν εἶναι τοῦτο. Ἄλλὰ ἡ Θεοσοφία θεωρεῖ τὸν ἄνθρωπο κυρίως ὡς ὄν πνευματικὸ, ἐνσαρκωμένο σ' ἓνα φυσικὸ σῶμα. Κατ' αὐτὸν τὸν ὀρισμὸ, κατὰ τὴν ἀληθινὴν του φύσιν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀθάνατος, ἀφθαρτος, αἰώνιος. Ὁ Παῦλος εἶπε: «Ὅχι οἴδατε ὅτι νῶς Θεοῦ ἐστὲ καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;» (Α' Κορ. 1θ. 3. 16).

Πρόβλημα ἐπιδίωξεως γιὰ τὸν πραγματικὸ ἀνθρώπο δὲν τίθεται, διότι, ὅπως εἶπε ὁ Παῦλος, «Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης» (Κολ. 1. 27). «Μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε, ὁ Θεὸς γὰρ ἐστίν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν» (Φιλιπ. 2. 13).

ΕΡ. 2η: Ἐν ὅψει τῶν ἀπειλῶν

ἀπὸ τὸν ὑπερπληθυσμὸ, τὴν χαμηλὴν οἰκονομικὴν παραγωγὴν καὶ τὴν ἐμφύλια ἀναταραχὴ, βλέπετε κανένα ἐπιστημονικὸ δρόμο ἐξόδου ἀπὸ τὰ προβλήματα τοῦ ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος;

ΑΠ.: Ἀσφαλῶς, ναι, ἀλλὰ καὶ πάλι πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἀληθινὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος. Σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο, κάθε ἄνθρωπος γνωρίζει: ὅτι εἶναι μέλος μίθς πνευματικῆς Φυλῆς, ἡ ὁποία δὲν ἔχει κανεὶς εἶδος ὑποδιαιρέσει. Ὑποβάλλω λοιπὸν τὴν ἀπόψιν, ὅτι ὅλα τὰ προβλήματα καὶ ἰδιαιτέρως ἐκεῖνο τῆς διαμάχης, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ὅτι τὸν ἄνθρωπο ὡς θεῖον ὄν, ὡς εἶνα μὲ τοὺς ἄλλους ἄνθρώπους. Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπε: «Ὁς θέλει ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῖν διάκονος» (Ματθ. 20, 26). Ἡ ὑπηρεσία, ἰδιαιτέρως ἡ εὐαγγελιστικὴ ὑπηρεσία, πηγάζει ἀπὸ καρδιὰς καὶ σκέψεις, ποὺ νιώθουν καὶ γνωρίζουν τὴν πνευματικὴν ἀδελφότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἕλοι εἶναι «εἶνα μὲ τὸ κατὰ πνευματικὸ πλᶆν». Ὁ πόλεμος, λεγεί τὸ προσήμιον τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ, ξεκινάει ἀπὸ τὸν νοῦ. Ἐκεῖ ἐπίσης, στὰ διανοητικὰ καὶ πνευματικὰ μέρη τοῦ ἀνθρώπου, ἔγκαιτα καὶ ἡ ἀληθινὴ καὶ τελικὴ λύσις τῶν

προβλημάτων του.

ΕΡ. 3η: Τί λέτε σεις οί Θεοσοφισταί για την καινούργια ήθική, την επιτρεπτικότητα πρὸ παρατηρείται στὰ βιβλία, τὴν τέχνη, τὰ θεάματα καὶ γενικὰ στὸν τρόπο ζωῆς τῶν νέων; Δὲν νομίζετε πὼς εἶναι κακὴ για τὴν ἀνθρωπότητα;

ΑΠ.: Στὴ Θεοσοφία καί, φυσικά, στὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρεία, δὲν ὑπάρχουν δόγματα, ἐπομένως οὔτε καὶ δογματισταί. Ὅλοι οἱ σπουδασταί καὶ ὅλα τὰ μέλη εἶν' ἐλεύθεροι νὰ ἐφαρμόζουν τίς διδασκαλίες σύμφωνα μὲ τὴ δική τους κρίση, καὶ ὄχι ἐκείνη τῶν ἄλλων. Ὁ δεσμός πού συνδέει τοὺς Θεοσοφιστὰς δὲν εἶναι μιὰ κοινὴ δοξασία, ἀλλὰ ὁ κοινὸς πόθος ἀναζητήσεως τῆς Ἀληθείας. Ἐγὼ, λοιπόν, ὡς ἄτομον μόνον, μπορῶ ν' ἀπαντήσω. Καὶ λέγω, ναί, πῆγε μακριὰ ἢ νέα ἠθικὴ ἢ επιτρεπτικότης, ὅπως, ἐπὶ παραδείγματι, στὴν πορνογραφία, καί, νομίζω πὼς εἶναι ἐπιδηλοῦσα στὴν ἀνθρώπινη φυλὴ. Ἡ Ἱστορία διδάσκει, ὅτι οἱ μεγάλοι πολιτισμοὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων παρήκμασαν καὶ ἔπεσαν ἐξ αἰτίας ἀκριβῶς τῆς αὐτῆς ἀνοχῆς. Ἐμεῖς οἱ Θεοσοφισταί δὲν εἰμαστε πουριτανοί, ὑπὸ τὴ στενὴ ἐννοια, πιστεύομε ὅμως δυνατὰ στὴν ἀξία μιᾶς ἀγνῆς ζωῆς, ἐνὸς ἀνοχοῦ νοῦ, μιᾶς καθαρῆς καρδιάς, μιᾶς πρόθυμης ψυχῆς καὶ μιᾶς ἀδέσμευτης πνευματικῆς δεικτικότητος, ὡς ἐξασφαλίσεις γιὰ τὴν εὐημερία, σὲ τέτοιες περιόδους τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

ΕΡ. 4η: Μπορεῖ ἡ Θεοσοφία νὰ δώσῃ ἀπαντήσεις σὲ πολλὰ

ἀπὸ τὰ βασικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου;

ΑΠ. Βεβαίως, ναί. Πῶς; Δίνοντας ἀπαντήσεις στὶς πέντε βασικὲς ἐρωτήσεις γιὰ τὸν ἀνθρώπο.

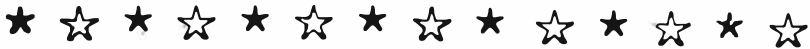
- Πόθεν ἔρχεται;
- Τί εἶναι;
- Τί ἔχει νὰ κάμῃ ἐδῶ;
- Ποῦ πάει;
- Μὲ τί μέσον;

ΕΡ. 5η: Τί εἰσηγεῖται ἡ Θεοσοφία στὸν ἀνθρώπο, ὥστε νὰ βρῇ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐτυχία;

ΑΠ.: Πρῶτον, θὰ ἤθελα νὰ δώσω ἀπάντηση στὸ φυσικὸ ἐρώτημα: «Τί εἶναι ἡ Θεοσοφία». Εἶναι ἡ καθολικὴ πνευματικὴ καὶ φιλοσοφικὴ γνῶσις γιὰ τὴν Θεότητα, τὸ Σύμπαν, τὸν ἀνθρώπο καὶ τίς μεταξὺ των σχέσεις.

Νομίζω, ὅτι ἡ εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς θὰ ἐγκατασταθῇ ὅταν ἐπαυκῆς ἀριθμὸς ἀνθρώπινων ὄντων ἀνακαλύψουν δι' ἐμπειρίας τὸ γεγονός πού προανέφερα, ὅτι ἕκαστος ἀνθρώπος εἶναι μέλος τοῦ ἑνὸς πνευματικοῦ Ὀλοῦ.

Αὐτὸ μπορεῖ νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τοῦ ἐξαγνισμοῦ τῆς ζωῆς, διὰ τῆς ἐνατενίσεως τῆς θείας μας φύσεως, ἢ, κατὰ τὰ λόγια τοῦ Παύλου, διὰ τῆς ἐμπειρίας, ὅτι: «Ὁ Χριστὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, ἢ ἑλπίς τῆς δόξης», καὶ κατὰ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι, «Ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν» (Ἰω. 14. 20). Σὲ μιὰ τέτοια πνευματικὴ ἐμπειρία, γίνεται γνωστὴ, πέραν πάσης ἀκριβολίας, ἡ ἐνότης τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ σὲ κάθε ἀνθρώπινο ὄν. Ἀφ'

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΜΥΣΤΙΚΙΣΜΟΣ

Τοῦ Παναγ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΥ

Οἱ δύο περασμένοι αἰῶνες δημιουργήσανε πολλές ιδέες, πού τὰ σπέρματά τους ριχτήκανε ἀπὸ τοὺς Ἀλχημιστές κι' Ἀστρολόγους τοῦ Μεσαίωνα, μαζί με τὴν ἀφύπνιση τοῦ Πυθαγορικοῦ καὶ Πλατωνικοῦ πνεύματος. "Αὐ κι' αὐτοὶ ἀπὸ ἄλλου ξεκινήσανε κι' ἄλλου φτάσανε. "Ὅμως μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο αὐτὴ τὴ στιγμή τὸ τέρμα κι' ὄχι ἡ ἀφετηρία τους. Δώσανε τὰ ἐργαλεῖα, πού ὁ 18ος καὶ μετὰ μεγαλύτερο ρυθμὸ ὁ 19ος αἰῶνας ἀνεοάξουνε σὲ τεράστια ὕψη τὸν ὀρθολογισμό

ἢς στιγμῆς ὑπάρξει αὐτὴ ἡ ἐμπειρία, ἀκολουθεῖ ἡ ἐκδήλωσις τῆς μετὰ ὑπηρεσίας, ὄχι μετὰ διαμνησίαν, ἀναγνώρισις τῆς ἀδελφότητος τοῦ ἀνθρώπου γίνεται τελείως φυσική. "Ἄλλος δρόμος δὲν ὑπάρχει.

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρεία ἰδρύθηκε πρὸ 100 ἐτῶν μ' αὐτὸν τὸν σκοπό: Νὰ σχηματίσῃ ἓνα πυρῆνα Ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων χωρὶς διάκριση φυλῆς, πίστεως, φύλου, τάξεως ἢ χρώματος. "Ἐκτοτε, διαδόθηκε σ' ὅλον τὸν ἐλεύθερο κόσμον καὶ εἶναι μιά πολὺ δραστήρια ὀργάνωσις.

(Theosophy in
New Zealand,
Ὁκτ. - Δεκ. 1978)

καὶ στὴ συνέχεια τὸν αὐτοκρατισμό. Κάθε ἀνθρώπινο ὄντι καὶ ἠθικό πρόβλημα ἔπρεπε νὰ λυθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη. Αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο, ἀπὸ κάποια ὀρθολογικὴ μεθοδικότητα. "Ἔτσι, βλέπουμε, ὁ Ἀποκρυφισμός, καὶ ἰδιαίτερα ὁ Μυστικισμός, νὰ ἐκτοπιζῶνται στὴν Εὐρώπη κι' Ἀμερική. Ὑπάρχουν ὁμως μερικές ἐξαρέσεις ἀπὸ ἐρευνητές, πού προσπαθήσανε νὰ ἐξηγήσουν ἀποκρυφολογικά φαινόμενα (τηλεπάθεια, τηλεκίνηση, διόραση κ.λ.π.). Ἀκόμη καὶ ἡ Ἀστρολογία ὀρίζεται σὲ διωγμὸ τὸν περασμένο αἰῶνα.

Ἔρχεται ὁ πολυτάραχος αἰῶνας μας, τὸ γέννημα τοῦ προηγούμενου σ' ὅλες τῆς ιδέες καὶ μύθους, πού δημιούργησε. Σ' αὐτὸν ἡ Ἐπιστήμη δὲν μπορεσε νὰ λύσει ὅλα τὰ προβλήματα μας. Ἀντίθετα, δημιούργησε ἄλλα δυσκολώτερα, ὅπως εἶναι ἡ μόλυνση τοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἠλεκτρονικὴ μόλυνση, ἡ κρίση τῆς ἐνεργείας, ὁ βιολογικὸς πόλεμος, οἱ τεράστιοι ἐξοπλισμοὶ κ.λ.π. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ Ἐπιστήμη μετὰ τὸν Χαίξενμπεργκ (θεωρῶν τὸν ἀπροσδιορίστου) καὶ μετὰ πολλοὺς ἄλλους ἐρευνητές, ὁμολογεῖ τὴν ἀδυναμία της. Κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἀρχίζει νὰ δέχεται τὴν Ἀστρολογία (περίπτωση Μισέλ

Γκοκελὲν) καὶ τὸν Ἀποκρυφισμό. Στὴ συνέχεια, ὁ Μυστικισμὸς ἔρχεται στὴν ἐπιφάνεια καὶ θγαίνει ἔτσι ἀπὸ τὰ σκονισμένα ἀρχεῖα. Βλέπουμε νὰ στέκονται μ' ἔκσταση καὶ μυστικοπάθεια πολλοὶ ἐπιστήμονες τῆς Δύσης (Ἄϊνστάϊν κ.λ.π.), μπροστὰ στὸ ἀπρόσιτο Ἄγνωστο.

Ἐνῶ ὅλες αὐτές οἱ ψυχοπνευματικὲς ἐνεργητικότητες καὶ παλινδρομήσεις στὴ Δύση συμβαίνουν στὸν αἰῶνα μας, ἔχουμε στὴν Ἀνατολὴ κέντρα Μυστικισμοῦ, πού διατηρήσανε τὶς ἰδέες καὶ τὸ χρῶμα σταθερό. Ὁ δυτικὸς ἄνθρωπος δὲν εἶναι μυστικοπαθὴς — εἶναι ὀρθολογιστῆς, ὅσο κι' ἂν δὲν τὸ καταλαβαίνουμε. Ὁ ἀνατολικὸς ἄνθρωπος, παρ' ὅλο πὺ ἢ Τεχνολογία τῆς Δύσης μπῆκε στὶς χώρες του, ὥστόσο ἢ φύση του εἶναι μυστικοπαθὴς. Αὐτὸ τὸ φαινόμενο σημαίνει ΛΙΤΟΤΗΤΑ σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς κι' ἔνωση μὲ τὸν Δημιουργό, χωρὶς τὴν ὀρθολογικὴ μεσολάβηση. Ὅμως, αὐτὸ τὸ φαινόμενο δὲν σημαίνει ἀπώλεια τῆς ἀτομικῆς μας ἐλευθερίας. Ἀντίθετα, σημαίνει αὐξήση τῆς ἐσωτερικῆς κι' ἐξωτερικῆς μας ἐλευθερίας.

Ἀλλὰ μήπως ὁ Χριστιανισμὸς δὲν μπῆκε στὴ Δύση μὲ μυστικιστικὲς ἰδέες; Ὅμως, τὸ ἔδαφος πὺ θρῆκε ἀπὸ τὸ πυθαγορικὸ, πλατωνικὸ καὶ ἀριστοτελικὸ πνεῦμα, χρωμάτισε μὲ κάποιο τρόπο τὶς ἰδέες του αὐτές. Σήμερα, οἱ νέοι τῆς Δύσης, πὺ βλέπουν μέσα ἀπὸ τὶς τεχνολογικὲς

ἀξίες κάποιο χάος, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ πνευματικὴ ἐπικοινωνία ἀνώτερης στάθμης, χωρὶς ὀρθολογισμοὺς κι' αἰτιοκρατίες. Ζητᾶνε τὸν Μυστικισμό, πὺ θὰ τοὺς ὀδηγήσει σ' ἕναν κόσμο ἰδεατό. Γιατί ὁμοῦ δὲν στρέφονται πρὸς τὸν Χριστιανισμό, πὺ εἶναι μέσα στὸ σπῆτι τους, πὺ γεννηθῆκανε σ' αὐτὸν καὶ πήρανε τὴν πρώτη γεύση μιᾶς ἐπικοινωνίας μὲ τὸ ὑπέρτατο ὄν, μὲ τὸν Δημιουργό; Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα εἶναι ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς τῆς Δύσης ἔπαθε κάποια ἐμπλοκή. Ἦρθε σ' ἐπαφή μὲ τὴν Ἐπιστήμη τοῦ ὀρθολογισμοῦ καὶ χρωματίσθηκε κατὰ κάποιο τρόπο. Κι' ἄλλοῦ, ταυτίστηκε. Ὁ Χριστιανισμὸς τῆς Δύσης διατήρησε τυπικὰ τὸν Μυστικισμό του καὶ τὰ Μυστήριά του, γιὰ τὸν συντάραξαν ὁ 18ος καὶ ὁ 19ος αἰῶνας. Καὶ δὲν μιλάμε γιὰ τὶς ἐξαιρέσεις. Γιὰ τὰ μεμονωμένα ἄτομα τοῦ Χριστιανισμοῦ, πὺ εἶχαν κι' ἔχουν συνέπεια τοῦ Μυστικιστικοῦ του χαρακτήρα.

Γι' αὐτό, ὁ Μυστικισμὸς τῆς Ἀνατολῆς, ὅσο κι' αὐτὸς δὲν χρωματίζεται ἀπὸ τὴν ὀρθολογικὴ θύελλα τῶν περασμένων αἰῶνων, θὰ εἶναι ὁ μαγνήτης, πὺ θὰ τραβάει πάντοτε τοὺς ἄνθρωπους τῆς Δύσης, ὅταν διαφεύδονται οἱ προσδοκίες τους. Ἔτσι, ὁ Ἀνατολικὸς Μυστικισμὸς γίνεται τὸ πρόβλημα τοῦ μέλλοντος, μὲ τεράστιες ἐπιπτώσεις στὴν κοινωνικο - πνευματικὴ ὑπόσταση τῆς Δύσης.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

«Πωγωνοτροφία φιλόσοφον οὐ ποιεῖ»

«Πωγωνοτροφία φιλόσοφον οὐ ποιεῖ». Δηλαδή, τὰ γένεια δὲν κάνουν τὸν φιλόσοφο, ἀλλὰ οἱ γνώσεις.

Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, οἱ φιλόσοφοι ἔτρεφαν μεγάλη γενειάδα καὶ τὴν ἔδειχναν μὲ καμάρι. Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὅμως ἀφησαν γενειάδα καὶ πολλοὶ ἄλλοι, πού πίστευαν πῶς ἦσαν φιλόσοφοι, ἐνῶ δὲν γνώριζαν «πού πάνε τὰ τέσσερα».

Σχετικὰ μὲ τὶς συνήθειες τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων εἶναι τὰ παρακάτω ἀποσπάσματα:

«Οἱ σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων» πού ἔφερον πώγωνα καὶ ἐφοβέριζαν μὲ τὸ ραδιὶ τῶν ὄσους συναντοῦσαν στὴν ἀγορὰ καὶ ἐκουνοῦσαν τὶς μποῦκλες τῶν μαλλιών τους καὶ ἐπεδείκνυον λεόντων μᾶλλον παρὰ ἀνθρώπων ὄψιν» (Χρυσόστομος: ὁμιλία εἰς τοὺς Γόθους).

«Οἱ φιλόσοφοι τῶν ἔθνικῶν ἀπὸ τοὺς ἡθοιοποιούς καὶ τοὺς γελωτοποιούς δὲν εἶναι καλῆτεροι. ἐπειδὴ οὗτοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν τρίθωνα, τὸ γένειον καὶ τὴν στολήν, τίποτε ἄλλο δὲν ἔχουν γὰ ἐπιδειξοῦν». (Χρυσόστομος: εἰς τοὺς ἀνδριάντας ΙΘ).

«Ποῦ εἶναι: τώρα ἐκεῖνο: πού

φοροῦν τοὺς τρίθωνας καὶ ἐπιδεικνύοντες μεγάλην γενειάδα καὶ ρόπαλο εἰς τὴν δεξιάν χεῖρα φέροντες οἱ φιλόσοφοι τῶν ἔθνικῶν». (Χρυσόστομος: εἰς τοὺς ἀνδριάντας ΙΖ).

«Οἱ φιλόσοφοι πού ὑπερηφάνευον διὰ τὸν πώγωνα καὶ τὴν ράβδον αὐτῶν». (Χρυσόστομος: Κατήχησις Β΄).

«Ὅταν κάποιος πού ὀνομαζόταν Βαγώας τὸν εἰρωνεύθησαν διότι δὲν εἶχε γένεια καὶ μούσι, συνεπῶς δὲν θὰ μπορούσε γι' αὐτὸ τὸν λόγο... γὰ θεωρεῖται ἀξιόλογος φιλόσοφος — ἐκεῖνος εἶπε: «Ἐάν, βέβαια, θὰ ἔπρεπε γὰ κρίνεται: οἱ φιλόσοφοι ἀπὸ τὸ πυκνὸ καὶ μεγάλο μούσι, ὁ τράγος δικαίωτα θὰ μπορούσε γὰ προκριθεῖ ὡς ἀξιολογότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους πωγωνοφόρους φιλοσόφους». (Λουκιανός).

«Ὅταν κάποιος σπανός, πού ἔλεγε ὅτι ἐφιλοσοφοῦσε, ἐρώτησε τὸν Δημόμακτα, ποιὸ φιλοσοφικὸ σύστημα προέκρινε καὶ ἀκολουθοῦσε, ὁ φιλόσοφος ἀπάντησε: Καὶ ποιὸς σοῦ εἶπε, ὅτι ἐγὼ φιλοσοφῶ; Καθὼς δὲ ἀπομακρυνόταν ἀπ' αὐτόν, ἐγέλασε δυνατὰ ἡ Δημόμαξ. Καὶ ὅταν ὁ σπανός τὸν

έρωτησε, για ποιό λόγο γελοῦσε. ὁ Δημῶναξ ἀπεκρίθηκε: «Μοῦ φάνηκε γελοῖο, διότι, ἐνῶ σύ, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἄλλα, μοῦ εἶπες ὅτι θεωρεῖς ἀξιόλογο ἕνα φιλόσοφο μόνον ἐφ' ὅσον ἔχει «μέγαν πώγωνα», δὲν ἐσκέφθηκες ὅτι σὺ δὲν ἔχεις ὄχι μούσι, ἀλλὰ οὔτε τρίχα». (Λουκιανός)

Ὁ Λουκιανός (για τοὺς πλερωμένους λόγιους) γράφει:

«Δὲν σὲ χρειάζεται λοιπὸν καθόλου γιὰ τὴν μόρφωσή του, μὰ ἐπειδὴ ἔχεις μεγάλη γενεάδα κι' εἶσαι μὲ σεβάσιμο παρουσιαστικὸ καὶ φορεῖς κομψὸ ἑλληνικὸ ἱμάτιο κι' ὅλοι σὲ ξέρουν πῶς εἶσαι γραμματικὸς ἢ ρήτορας ἢ φιλόσοφος, τὸ βρίσκει καλὸ ν' ἀνακατευθεῖ κι' ἕνας τέτοιος μέσα στὸ πλήθος ἐκείνων πού προπορεύονται κι' ἐκείνων πού τοὺς ἀκολουθοῦν. Ἀπ' αὐτὸ θὰ φανεῖ πῶς ἀγαπᾷ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ εἶναι φίλος τῆς παιδείας.»

Τέλος ὁ Κοραῆς, γιὰ τὰ γένη, γράφει: «Ὁ Δίων ὁ Χρυσό-

στομος (Λογ. XXXVI), λέγει γιὰ τὸν παρακμάζοντα Ἑλληνισμόν, ὅτι ὅλοι ἦσαν κατὰ τὸν παλαιὸν τρόπον ὅπως λέγει ὁ Ὀμηρος, «Κομῶντες καὶ τὰ γένηα ἀφεικότες». Ἕνας μόνον μεταξὺ αὐτῶν, στὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν ξυρισμένος, καὶ αὐτὸν περιέπαιξαν ὅλοι καὶ τὸν μισοῦσαν.

Ἐλέγετο δὲ ὅτι ἐξυρίζετο, ὄχι γιὰ ἄλλον λόγον, ἀλλὰ γιὰ νὰ κολακεύη τοὺς Ρωμαίους καὶ νὰ δείχνη τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν. «Ἡ γενειοφορία ἔπαυσε καὶ εἰς τοὺς Ρωμαίους καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἔμεινε μόνον στὰ Ἀσιατικὰ ἔθνη μέχρι τοῦ Ἀδριανοῦ (117—138) μ.Χ.). Πρῶτος ὁ Ἀδριανὸς ἀφῆκε πάλι γένηα, κυρίως γιὰ νὰ κρύπτῃ ἐξανθήματα τοῦ προσώπου του. Τὸ πάθος τοῦ Ἀδριανοῦ, καὶ κυρίως ἡ γενειοφορία του, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἀνανευθεῖ ἡ συνήθεια τῆς πωγωνοτροφίας.

Γιῶργος Σιέττος
Λογογράφος

● Ἄρτος

● Ζυμαρικά

● Φρυγανιές

γιὰ διαβητικούς

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ο Υ

«Γενείτε ως τὰ παιδιά...»

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ἡ χάρις αὐτῆς τῆς ὑψίστης σκοπιμότητος τιμαλφῆς ἐπένδυσας, δηλαδή τῆς καθιερώσεως τοῦ Νέου Ἔτους 1979, ὡς ἔτους τοῦ Παιδιοῦ, εἶναι καὶ ἡ ἐσχάτη εὐκαιρία διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ μηνύματος τοῦ Ἰησοῦ: «Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 18, 3). Εἰς ἡμᾶς τώρα ἐπέγειν ἡ γαλήνη καὶ εὐτυχία τῆς Γῆς, ὡς προάγγελος τῆς μελλούσης.

Ἄλλωστε καὶ τὰ Ἡ. Ἔθνη, ὑπὸ γενικωτέραν ἔννοιαν διεκλήρυξαν εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Διακήρυξιν τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἄνθρωπου, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δικαιούται νὰ ἀπολαμβάνῃ ὅλων τῶν δικαιωμάτων καὶ Ἐλευθεριῶν, αἱ ὁποῖα προβλέπονται εἰς τὴν Διακήρυξιν, ἀνευ διακρίσεως φυλῆς, χρώματος, φύλου, γλώσσης, θρησκείας, πολιτικῶν ἢ ἄλλων πεποθήσεων, ἐθνικῆς ἢ κοινωνικῆς καταγωγῆς, περιουσιακῆς καταστάσεως, οικογενειακῆς προελεύσεως ἢ ἄλλης κοινωνικῆς θέσεως.

Ὅσα δηλαδή πρὸ αἰῶνων πολλῶν διεκλήρυξαν εἰς τὰ ἐλάχιστα

1979 · Διεθνὲς Ἔτος τοῦ Παιδιοῦ

ἐκεῖνα λόγια ἡ Ἁγία Γραφή: «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλληγ, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ... (Γαλ. 3, 28).

Ναί, πᾶς ἄνθρωπος, ἰδιαίτερος δὲ καὶ ἡ παιδικὴ ἡλικία, καὶ πρωτίστως αὐτὴ, ἔχει τὰ δικαιώματά της.

Τὸ Νέον Ἔτος, 1979, ἂς γίνῃ ἡ πολῦτιμος ἱερὰ Φάτνη καὶ τὸ Τιμαλφὲς Λίκνον τοῦ παρόντος διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ μελλόντος.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Φροντίδα για τὸ ἑλληνόπουλο

Ἡ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Παιδιοῦ, εἶναι ἓνα σοφὸ κείμενο, θεωρητικῆς μόνο ἀξίας. Γιατὶ ὅπως ὄλες οἱ Διακηρύξεις, ἀπλῶς τὰ μέτρα ποὺ πρέπει νὰ νομοθετηθοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ Κράτη μαζί καὶ ἀπὸ καθένα χωριστά, γιὰ νὰ ἀπαλυνθεῖ ἡ τραγικότητα τοῦ προβλήματος.

Ἀπηχοῦν σὰν εἰρωνεῖα στὰ αὐτιά τῶν ὑποαναπτύκτων λαῶν, ὅπου τὰ παιδιὰ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα, καθὼς καὶ τῶν λαῶν ποὺ ρημάζονται ἀπὸ τοὺς πολέμους, οἱ ὑποδείξεις τῆς Διακήρυξης τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Παιδιοῦ, ὅταν λένε:

«Τὸ παιδί πρέπει νὰ ἀπολαμβάνει εἰδικὴ προστασία καὶ νὰ παρέχονται σ' αὐτὸ οἱ εὐκαιρίες καὶ οἱ δυνατότητες ὥστε νὰ ἀναπτυχθεῖ ψυχικὰ, σωματικὰ, ἠθικὰ, πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ, κατὰ τρόπο σωστὸ, φυσιολογικὸ, ἐλεύθερο καὶ ἀξιοπρεπῆ».

Δὲν ξέρω νὰ «ἰδρωσε τὸ αὐτί» ἐκείνων ποὺ διευθύνουν τὶς τύχες τοῦ κόσμου γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Βιετνάμ καὶ ιδίως γιὰ τὰ «γύθα», ποὺ γεννήθηκαν ὄχι ἀπὸ τὶς ἀναγκαῖες συνέπειες ἐνδὸς πολέμου, ἔστω καὶ «ὀρώμικου», ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ καὶ συγκεκριμένη εὐθύνη τῶν «Ἴπποτων τῆς Κονσέρβας», ποὺ τὴν εἶχε ἀδήριτη ἀνάγκη ἢ φτωχὴ μάνα γιὰ νὰ ζήσει.

Εἶναι ἀνάγκη, καὶ θέλω νὰ ἐλπίζω ὅτι τὸ «ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ» δὲν θὰ εἶναι μιὰ εὐκα-

ρίζ γιὰ ἀνώδυνη ἢ ὑποκριτικὴ ἐκδήλωση εὐαισθησίας, ποὺ θὰ ἐθώπευε ἀνήσυχες συνειδήσεις.

Μέσα στὸ ἀνωτέρω γενικὸ πλαίσιο γιὰ τὸ ΕΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ, τοποθετεῖται καὶ τὸ μερικό, τὸ ἰδιαίτερο πρόβλημα γιὰ τὸ δικὸ μας παιδί, τὸ Ἑλληνόπουλο. Ἔχει υλοποιηθεῖ ἐδῶ ἡ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων του; Καταφατικὴ ἀπάντηση θὰ ἐλεγχόταν ἀνεύθυνη καὶ προκλητικὴ. Ὅταν καὶ στὶς οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ἀναπτυγμένες χώρες, ποὺ ὀρθὰ παλαίψαμε γιὰ νὰ μπου-με, δὲν ἔχουν ἰκανοποιηθεῖ μὲ πληρότητα οἱ ὅροι τῆς Διακήρυξης τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Παιδιοῦ, θὰ ἦταν ἐξωπραγματικὸ ἀνισχυρίζοταν ὁποιαδήποτε ἐλληνικὴ κυβέρνησις, ὅτι στὸ θέμα αὐτὸ «πᾶμε καλά».

Δὲν προτίθεται νὰ ἀπαριθμῆσω κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ἀνάγκες μας στὸν τομέα αὐτόν, ποὺ χωλαίνουμε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων. Θέλω πάντως νὰ τονίσω, ὅτι παιδικὴ προστασία σημαίνει ἀφθονὸ χρῆμα. Σημαίνει ἀκόμα ἐπάρκεια ἀπὸ μέρους τῶν ὑπευθύνων κυβερνητικῶν παραγόντων, σωστὴ ἱεράρχηση τῶν ἀναγκῶν, ἐργατικὴ καὶ δημιουργικὴ φαντασία. Ἡ ἀσκηση τῆς ἀποστολῆς γιὰ τὴν προστασία τοῦ παιδιοῦ, εἶναι πράγματι ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες, ἀλλὰ καὶ τὶς δυσκολώτερες τοῦ ὅλου ἔργου μιᾶς κυβερνήσεως.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΚΚΕΒΗΣ

τ. ὑπουργός

ΤΟ ΒΗΜΑ, 30.12.78

Ὁ Ἑλ. Βενιζέλος περὶ Δεισιδαιμονίας

Ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς Πηνελόπης Δέλτα, «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος», ἐκδόσεις «ΕΡΜΗΣ».

Ὁ Βενιζέλος ὅπως σ' ὄλες του τὶς σκέψεις, ἔτσι καὶ στὸ θρησκευτικὸ ζήτημα ἦταν φιλελεύθερος. Ὅλες τὶς θρησκείες τὶς ἤθελε—ὅπως γράφει ἡ Δέλτα— νὰ ἐξασκούνται ἐλεύθερα. Μιὰ μέρα πού συζητοῦσαν ζητήματα ξένων ἐπιρρωῶν, ὁ Βενιζέλος εἶπε: «Δὲν παραδέχομαι προπαγάντες, αὐτὰ μάλιστα, νὰ τιμωρηθοῦν. Μὰ καὶ πιέσεις τῆς συνειδήσεως, δὲν τὶς ἀνέχομαι!» Καὶ μὲ μιὰ βίαιη κίνηση τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ του, τὰ μάτια γιμάτα σπίθες, τῆς εἶπε φωνάζοντας: «Βρὲ ἀδερφέ, μπορεῖ ἐγὼ νὰ θέλω νὰ λατρεύω τὸ Βελζεβούλ. Θὰ μὲ ἐμποδίσεις δηλαδή;».

Ὅταν, στὴν ἀρρώστια τοῦ Κωνσταντίνου, στὰ 1915, ἔφερε ὁ Γούναρης καὶ τὴ κυβέρνησή του, τὴν Παναγία τῆς Τήνου καὶ τὴν πῆγαν μὲ πομπή στὸ παλάτι, κι ἔγραψαν στίς ἐφημερίδες τὴν ἐπαύριο, πὼς τὴν ἀκούμπησαν στὸν ἀναίσθητο καὶ ἑτοιμοθάνατο Βασιλέα καὶ αὐτὸς ἀμέσως συνῆλθε, καὶ ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή ἄρχισε ἡ ἀνάρρωσή, ὁ Βενιζέλος ἀγανάκτησε.

Εἶχαν μαζέψει κόσμο στοὺς δρόμους, ἄνδρες, γυναῖκοὺλες, παιδιὰ, ὄλοι στὰ γόνατα πεσμένοι, δέουνταν κλαίγοντας στὸν ὕψιστο, νὰ σώσει: «τὸ λαοφιλή βασιλέα Κωνσταντῖνο», καὶ πέρα-

σε ἀνάμεσά τους ἡ θαυματουργὴ εἰκόνα μὲ θεατρικὴ—ὅπως γράφει ἡ Δέλτα—σκηνοθεσία ἄξια τοῦ Μεσαίωνα, γιὰ νὰ καταλήξει, μετὰ τὸ «θαῦμα», σὲ καυγάδες μεταξὺ τῶν παπάδων πού τὴ συνόδευσαν καὶ τῶν παπάδων τῆς Μητροπόλεως, ὅπου τὴν εἶχαν ἐκθέσει γιὰ προσκύνημα.

Τότε — γράφει ἡ Δέλτα — εἶδε θυμωμένο τὸν Βενιζέλο.

«Εἶναι ἀπαίσια, εἶναι ἐγκληματικὴ αὐτὴ ἡ ἐκμετάλλευση τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ», εἶπε ἔξω φρενῶν. «Εἶναι ντροπή, καὶ εἶναι κακοθήθεια!. Αὐτοί, πού ἔαμαν αὐτὴν τὴ σκηνοθεσία, δὲν πιστεύουν αὐτὰ πού κάνουν. Ἄλλὰ σπρώχνουν τὸν ἀγράμματο κοσμάκη στὴν εἰδωλολατρία, στὴν πιὸ σκοτεινὴ μεσαιωνικὴ δεισιδαιμονία. Πῶς θ' ἀναπτυχθεῖ αὐτὸς ὁ λαός», πρόσθεσε μὲ θυμὸ, «ὅταν οἱ ἡγέτες του τὸν σπρώχνουν σὲ τέτοια σκοτάδια πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ; Καὶ τί θρησκεία τοῦ μαθαίνει; ὁ κληρὸς, ὅταν τοῦ λέει πὼς ἡ θεϊκὴ δύναμη μπήκε μέσα σ' αὐτὸ τὸ ξύλο; Καὶ τί Θεὸς τοῦ διδάσκουν, πού χρειάζεται ἓνα ὕλικὸ ἀνθρώπινο κατασκευάσμα, γιὰ νὰ περάσει τὴ θεία χάρη του, μέσα ἀπὸ τὸ ξύλο, πού ἀκουμπᾷ στὸν ἄρρωστο, καὶ νὰ τοῦ ξαναδώσει ζωὴ; Δηλαδή, θὰ σκότωνε ὁ Θεὸς τὸν Κωνσταντῖνο ἂν δὲν εἶχαν συλλογιστεῖ οἱ ἄνθρωποι: νὰ ἀκουμπήσουν ἀπάνω του μιὰ ξύλινη ἀναπαράσταση τῆς Παναγίας, καμωμένη ἀπὸ ἄνθρώπους, γιὰ ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση ἢ γιὰ στολίδι ἐκκλησίας!».

ΤΟ ΒΗΜΑ, 12.11.1978

Ὁ ἐφιάλις τοῦ θανάτου κράμα φόβου καὶ ἐλπίδος

Τοῦ κ. Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

Ὁ φόβος τοῦ θανάτου ἔχει βαθιές τίς ρίζες του μέσα στήν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἀπελπισμένες προσπάθειες πού ἔγιναν καὶ γίνονται γιὰ νὰ τὸν διαλύσουν ἢ νὰ τὸν ἀπαλύνουν, ἀποδεικνύουν πόσο βασανιστικὸ καὶ ἐπίμονο εἶναι τοῦτο τὸ ἀγχος.

Δοκιμάστηκε πρῶτα ὁ θρησκευτικὸς μύθος. Κορυφαῖες διανοίες γοητεύτηκαν ἢ προβληματίστηκαν ἀπὸ τὰ σύμβολά του. Ἐνας ὀρθολογιστῆς σὰν τὸν τραγικὸ ποιητὴ Εὐριπίδη δὲν διατάζει: νὰ διατυπώσει τὴν ἀπορία (σ' ἓνα ἀπόσπασμά του πού μᾶς διασιώθηκε): «μήπως ἡ ζωὴ εἶναι: θάνατος, καὶ ὁ θάνατος ζωή;». Μήπως πεθαίνουμε τὴν ὥρα πού γεννιόμαστε, καὶ ἀρχίζουμε νὰ ζοῦμε πραγματικὰ ὅταν πεθαίνουμε; Ὁ διονυσιακὸς μύθος καὶ ἡ συνέχεια τῆς ἐπικοινωνίας, ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ἐπίγειας μὲ τὴν ὑποχθόνια ὑπαρξή, ὅπως τὴν ἀποκαλύπταν στοὺς μυημένους οἱ Ἐλευσίνιες τελετουργίες, βρίσκονται φανερά πίσω ἀπὸ τὸ ἐναγώνιο τοῦτο ἐρώτημα. Ὁ Πλάτων θὰ εἶναι σαφέστερος καὶ πιὸ κατηγορηματικὸς. Ἡ ἀληθινὴ σοφία, διακηρύττει μὲ τὸ στόμα τοῦ Σωκράτη, τῶν διαλόγων του, εἶναι: «μελέτη θανάτου». Καὶ μελέτη ἐδῶ σημαίνει ὄσκηση, γύμνασμα. Μὲ ἄλλους λόγους: σοφὸς εἶναι ἐκεῖνος πού γυμνάζεται: πῶς νὰ νεκρώσει τὸ σῶμα

του, νὰ ἀχρηστέψει τὰ ὄργανα τῆς πλάνης, τίς αἰσθήσεις, γιὰ νὰ ἀφήσει τὸ πνεῦμα του ἐλεύθερο νὰ ὑψωθεῖ στὸν ὑπερουράνιο τόπο τῶν ἀπόλυτων ὄντων καὶ τῶν αὐθεντικῶν ἀξιών. Μὲ τὴν ἔννοια αὕτη ὁ φυσικὸς θάνατος εἶναι μιὰ καλὴ τύχη: λύτρωση ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης.

Ἰστερα ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸ μῦθο ἐπιχείρησε καὶ ὁ φιλοσοφικὸς λόγος νὰ συμφιλώσῃ τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἰδέα τοῦ θανάτου. Τὸ πρόβλημα τώρα μεταφέρεται ἀπὸ τὴ μεταφυσικὴ στὴν ψυχολογικὴ σφαῖρα. Ὅχι τὸ «πού» μᾶς πηγαίνει ὁ θάνατος (σὲ μιὰν ἄλλη ὑπαρξή, ἢ στὴν ἀνυπαρξία;), ἀλλὰ τὸ «πῶς» θὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τὸ ἀγχος του, εἶναι τὸ πρόβλημα πού ἔχει νὰ λύσει ὁ φιλόσοφος. Καὶ θὰ τὸ λύσει ἅμα συνειδητοποιήσει ὅτι ὁ φόβος εἶναι μιὰ ἀλλοίωση, ἓνα πάθος τῆς ψυχῆς πού γεννιέται καὶ διατηρεῖται ἀπὸ τὴν ἀμάθεια καὶ τὸν παραλογισμό. Ὁ ἄνθρωπος μὲ φρόνηση πρέπει νὰ ἐξελίξει τὰ πάθη ἀπὸ τὴν ψυχὴ του, νὰ φτάσῃ στὴν «ἀπάθεια» πού εἶναι: ἡ εὐδαιμονία. Καὶ τοῦτο θὰ τὸ ἐπιτύχει ἂν δξύνει τὸ πνεῦμα του γιὰ νὰ τὸ κάνει ἱκανὸ νὰ διαλύσῃ τίς δεσποδαιμονίες. Στὴ ζωὴ ἐρχόμαστε (ἐλεγαν οἱ ἀρχαῖοι Στωϊκοί, ἓνας Ἐπίκτητος λ.χ. ἢ ἓνας Σενέκας), χωρὶς τὴ θέλησή μας: στὸ χέρι μας ὄμως

είναι να την εγκαταλείψουμε, εάν ζυγίζοντας την, όπως όλα τα νομιζόμενα αγαθά, τη θρούμε λειψή: δδυνηρή ή ασυμβίβαστη με την αξιοπρέπεια μας. Τίποτα δέν έχουμε να χάσουμε απ' αυτή την έκούσια έξοδο' απεναντίας θα κερδίσουμε, αφού θα απαλλαγούμε από ένα ένοχλητικό ή προσβλητικό δάρος.

Ο σοφός πού θεωρεί την ανθρώπινη ύπαρξη απ' αυτή τη σκοπιά, δέν μπορεί πλέον να φοβάται το θάνατο. Τόν βλέπει σαν απλή μετάβαση από μιάν εφήμερη μορφή του είναι: σέ μιάν άλλη εξέσου εφήμερη.

Από τις δύο παραδοσιακές (στο δυτικό πολιτισμό) λύσεις, ποιά άραγε να δρίσκεται; σήμερα πλησιέστερα προς το αίσθημα και τη σκέψη μας; Στο έρώτημα του-τό ο καθένας ως δώσει την προσωπική του απάντηση. Έκείνο πού κατά τη γνώμη του χαρακτηρίζει περισσότερο την στάση της εποχής μας απέναντι στο θέμα πού συζητούμε, είναι ή δραματική (και κωμική κάποτε) προσπάθεια του σύγχρονου ανθρώπου να άπωθήσει: στα παρασκήνια του συνειδητού την εικόνα του θανάτου, να σωθεί από τον έφιάλτη του με την φυγή. Διώχνει από τη σκέψη του την ιδέα της μοιραίας φθοράς και νομίζει ότι θα πάψει να υπάρχει, γι' αυτόν το πρόβλημά της, άμα επινοήσει και έφαρμόσει αποτελεσματικές μεθόδους για να εξασφαλίσει την εύθανασια, να κάνει ανώδυνη την έξοδο από τη ζωή. Διάβασα τελευταία, μεταφρασμένες στη γλώσσα μας, μερικές συγχρονιστικές σελίδες από

ένα αφήγημα του Α. Huxley (Θαυμαστός καινούργιος κόσμος», μετάφρ. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλου «Νεοελληνικά» έκδ. Παπαζήση). Η σκηνή σ' ένα πρωτότυπο ίδρυμα, οργανωμένο με έπιστημονική τελειότητα για να κάνει ευχάριστο τον επικείμενο θάνατο υπεργλίκων και άνιάτα άρρώστων: αναπαυτικά κρεβάτια, εγκαταστάσεις πού προσφέρουν ευφρόσυνα δράματα και άρώματα, φάρμακα πού εξασφαλίζουν την άναίσθησία στους πόνους και θυθίζουν τους έτοιμοθάνατους σέ τερπνά όνειρα, άτμόσφαιρα, ευθυμίας — σά να μη συμβαίνει τίποτα. Αυτή την ώρα πού ένας θλιμμένος νέος επισκέπτεται την ψυχοραγοΰσα μητέρα του, ένα σμάρι ζωηρών παιδιών επισκέπτεται και άναστατώνει παίζοντας στο θάλαμο, για να εξοικειωθεί με το φαινόμενο του θανάτου... Η διαφορά του πνευματικού μας κλίματος είναι: όλοφάνερη: ή έγγοιά μας σήμερα είναι όχι: τί θα άπογίνουμε μετά το θάνατο, αλλά πώς θα πεθάνουμε ανώδυνα και ευχάριστα, πώς θα σπάσουμε το φράγμα της ζωής με όλες τις άνέσεις. Έκει όπου άλλοτε ή θρησκεία προσπαδούσε να μάς βοηθήσει με την πίστη, και ή φιλοσοφία με τη λογική, ο πολιτισμός μας προσφέρεται να μάς καθησυχάσει με την ύπόσχεση ενός «τεχνητού παραδείσου». Κάθε εποχή (θα συμφωνήσετε), έχει το δικό της στυλ, το ίδιο σέ όλες τις περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών πρώτης ανάγκης — από το κομμωτήριο ως τον προθάλαμο του νεκροταφείου...

Παραφράζοντας το σωκρατικό

«γνώθι σαυτόν» Ένας έστεμμένος φιλόσοφος, ο Μάρκος Αύρηλιος, δίνει στον πάντοτε διστακτικό (άπο δκηνηρία; από δειλία;) άνθρωπο τή συμβουλή «Ένδον σκάπτε». "Άς τόν άκούσουμε και άς σκάψουμε βαθιά μέσα μας για να ανακαλύψουμε τόν «άνθρωπο», αυτό τό παράδοξο και μοναδικό στον πλανήτη μας δίποδο που μόλις χάραξε στήν κοιλότητα του κρανίου του ή πρώτη άκτίνα τής σκέψης, δέν έστερξε να συνθηκολογήσει με τή μοίρα του και να παραδεχτεί τó κενό τής άνυπαρξίας, αλλά έθεσε τήν άπαιτήσή του χώνοντας ένα ορθιο λιθάρι στο λάκκο, όπου έθαψε τόν άγαπημένο του νεκρό. Άπό τήν ώρα εκείνη, τήν τόσο μακρινή, τή χα-

μένη στον όρίζοντα τής προϊστορίας, τέθηκε τó πρόβλημα τών όρίων τής ύπαρξης. Και τέθηκε με ανθρώπινους όρους ως φόβος του θανάτου και ως έλπίδα τής άθανασίας. Έχουμε άλλωστε και μιá πρόσθετη άπόδειξη, πολύ πλησιέστερη: από τή συμβολική γλώσσα όλων τών μεγάλων θρησκειών δέν λείπουν δύο εικόνες, ή θανή και ή άνάσταση. Γίνεται να εξαφανίσει ό άνθρωπος αυτά τά άρχέτυπα από τά θάθη τής συνείδησής του, χωρίς να θέσει σε δεινό κίνδυνο τήν ίδια τήν ανθρωπιά του; Έδω καταλήγει σε τελευταίαν άνάλυση τó πρόβλημά μας.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ
ΤΟ ΒΗΜΑ, 5.11.1978

Ή άληθινή φιλία είναι φυτό βραδείας άναπτύξεως.

Γεώργιος Ουάσιγκτων

Ή πιό σκοτεινή ώρα έχει κι' αυτή 60 λεπτά.

Morris Mandel

στήν έφημερίδα Jewish Press

Τά λάθη μας μάς ένοχλούμε πιό πολύ όταν τά βλέπουμε στους άλλους.

Όλλανδική παροιμία

Μίλα καθαρά, αν πρόκειται να μιλήσης. Λάξευε κάθε λέξη σου, πριν τήν άφήσης να έξέλθη.

Oliver Wendell Holmes

Ναί, μπορεί νά υπάρχει μετεμψύκωση

Δέκα τρία χρόνια ο δρ "Ιαν Στήβενσον μελετᾷ σχολαστικά δεκάδες «περιπτώσεις πού καταδεικνύουν μετενσάρκωση», καί έτοιμάζει 3 βιβλία μέ ὄλο τό «ἀποδεικτικό ὕλικό», ἀλλά ἀρνεῖται νά πει τό τελικό «ΝΑΙ».

ΣΑΡΑΟΤΣΒΙΑ (Βιργινία).

Τά τελευταία 13 χρόνια ο δρ "Ιαν Στήβενσον μελετᾷ ψυχραιμα καί σχολαστικά τίς «περιπτώσεις» πού καταδεικνύουν μετενσάρκωση» κατά τόν ἐπιστημονικό τους χαρακτηρισμό.

Μητέρα ἀπό τή Νέα Υόρκη γράφει:

«Ὁ γιός μου, 9 χρονῶν, μιλάει συχνά γιά μιᾶ ἄλλη ζωή, ὅπου πέθανε σέ ἡλικία 20 χρονῶν σέ αὐτοκινητικό δυστύχημα. Οἱ περιγραφές του γιά τό πῶς καί ξαναγεννήθηκε δέν ἐπιδέχονται ἀντίρρηση καί δέν ἔχουν δραματοποιήσεις. Ὡς τώρα δέν ἐνθάρρυνα τήν ἐξαντλητική συζήτηση αὐτοῦ τοῦ θέματος καί δέν

ξέρω πῶς νά τό χειριστώ. Ἀπό τήν ὑποτιθέμενη προηγούμενη ζωή του ὁ γιός μου ξέρει τό ὄνομά του, τὰ ὀνόματα καί τὰ ἐπαγγέλματα τῶν γονιῶν του, πού ζοῦσε καί πῶς πέθανε. Ἡ ἱστορία του δέν παραλλάζει παρά μόνο σέ μικρές λεπτομέρειες. Ὁ γιός μου ἐπιμένει ὅτι τοῦ εἶπαν νά διαλέξει ἑμᾶς γιά γονεῖς του».

Ἡ μαρτυρία αὐτή προέρχεται ἀπό τὰ ἀρχεῖα τοῦ Στήβενσον στό τμήμα παραψυχολογίας τοῦ κλάδου ψυχιατρικῆς τῆς ἱατρικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Βιργινίας.

— Ἀπό παιδί ἐνδιαφέρομαι γιά τήν παραψυχολογία, λέει ὁ

Στήβενσον. Ἡ μητέρα μου εἶχε δλόκληρη βιβλιοθήκη γι' αὐτὸ τὸ θέμα καὶ ἐγὼ διάβαζα πολὺ τὰ βιβλία της ὅταν ἦμουν μικρός. Ἄλλὰ τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὴ λεγόμενη σήμερα παραψυχολογία ἐγινε ἐπιστημονικὸ πολὺ ἀργότερα, ἀφοῦ ἔβγαλα τὴν ἰατρικὴ καὶ ἐργάστηκα ὡς ψυχίατρος.

»Στὴν ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ ὑπάρχουν πολλὰ γνωρίσματα πού οἱ ὑπάρχουσες ψυχολογικὲς θεωρίες δὲν μποροῦν νὰ τὰ ἐρμηνεύσουν ἐπαρκῶς. Οἱ παιδικοὶ φόβοι λόγου χάρη. Τὸ ἓνα παιδί φοβάται τοὺς κινητῆρες τοῦ ἀεροπλάνου, καὶ ἐνῶ εἶναι ξαπλωμένο στὸν ἥλιο, ἀναστατώνεται καὶ βάζει τὰ κλάματα μόλις περάσει ἀεροπλάνο. Τὸ ἄλλο παιδί φοβάται τὸ νερὸ καὶ κλαίει ὅποτε τοῦ κάνουνε μπάνιο, προτοῦ ἀκόμη νὰ μπορεῖ νὰ μιλήσει.

» Ὡστε λοιπόν, θὰ μοῦ πεῖτε, τὸ ἓνα μωρό, στὴν προηγούμενη ζωὴ του, σκοτώθηκε σὲ ἀεροπορικὸ δυστύχημα καὶ τὸ ἄλλο πέθανε ἀπὸ πνιγμό.

» Τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσο ἀπλά, ἀλλὰ μποροῦμε νὰ κάνουμε συναρπαστικὲς συσχετίσεις. Μελετῶ τώρα μιὰ περίπτωσι, ὅπου ἓνα ἀγόρι 10—12 χρονῶν ἐπαίξε μὲ ἓναν φίλο του στὸ σπίτι τοῦ τελευταίου. Σὲ μιὰ στιγμή, ὁ φίλος ἔστρεψε ἓνα γεμάτο ὄπλο πρὸς τὸ ἀγόρι καὶ τὸ πυροβόλησε κατὰ λάθος. Τρίτο παιδί πού γεννήθηκε λίγο μετὰ, κατονόμασε τὸ ἀγόρι πού εἶχε πυροβολήσει, περιέγραψε τὸ σπίτι του καὶ ἔδωσε ἀναφορὰ τῆς προηγούμενης προσωπικότητάς του πλοῦσια σὲ λεπτομέρειες.

Τὸ κλειδί σ' αὐτὸ τὸ εἶδος ἐρ-

γασίας εἶναι ἡ προσεκτικὴ προφορικὴ ἐξέταση τῶν ἀτόμων, ἡ ἐπαλήθευση τῶν γεγονότων σὲ κάθε περίπτωσι καὶ ἡ ἐξακρίθωση τῶν δυνατοτήτων πού τυχόν εἶχε τὸ παιδί νὰ μάθει: μόνο του τίς σχετικὲς πληροφορίες. Γιὰ τὴ διαδικασία αὐτὴ ἔχουν ἀντιρρήσεις ὀρισμένοι ἐπικριτῆς.

Ὁ δρ. Ἀλμπερτ Στάνκχαρντ, καθηγητῆς τῆς ψυχιατρικῆς στὴν ἰατρικὴ σχολὴ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Πενσυλβανίας, παρατηρεῖ:

— Τὰ ὅσα λέει ὁ Στήβενσον εἶναι πολὺ ἀνησυχητικὰ γιὰ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο σκεπτόμαστε. Τὸ πρόβλημα εἶναι ὅτι ὁ Στήβενσον ἀνακατεύεται μὲ κάτι πού δὲν μποροῦμε νὰ τὸ χειρισθοῦμε ἐμπειρικὰ. Γνωρίζω ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι πού διαφωνοῦν μαζί του, ἀλλὰ οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς ἐπικρίσεις διατυπώνονται χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐξετασθεῖ ἡ δουλειὰ πού κάνει ὁ Στήβενσον. Ὁ Στήβενσον εἶναι ἀπίστευτα μεθοδικός, πράγμα πού ἀποκλείει νὰ κάνει λάθος. Εἶναι πολὺ πειστικός ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἔχω πεισθεῖ. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἔρευνά του εἶναι ἀδόσιμη.

Ὁ Στήβενσον ἐνδιαφέρεται κυρίως γιὰ περιπτώσεις μικρῶν παιδιῶν πού ἰσχυρίζονται ὅτι ἔχουν ξαναζήσει, ἰδίως ὅταν τὸ παιδί παρέχει αὐθόρμητα ἐνδείξεις γιὰ τὴν προηγούμενη προσωπικότητά του.

— Εἶμαι καχύποπτος ἀπέναντι στίς περιπτώσεις τῶν ἐνγλίκων λέει ὁ Στήβενσον, ἐπειδὴ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐλέγξει ἀποτελεσματικὰ τίς ὑποσυνείδητες ἐπι-

δράσεις από τις πληροφορίες που έχουν λάθει.

Για τον ίδιο λόγο ο Στήβενσον είναι επιφυλακτικός απέναντι στην καθοδήγηση ανθρώπων σε προηγούμενες προσωπικότητες μέσω της ύπνωσης, αν και υπάρχουν ελάχιστες περιπτώσεις που τις θεωρεί καλές: της Αμερικανίδας νοικοκυράς Μπράιντυ Μάρφνυ, του Γένσεν, ο οποίος, όταν δρισκόταν σε κατάσταση ύπνωσης, μιλούσε σουηδικά, και πρόσφατα της Ντολόρες Τζέι, από τη Βιργινία, η οποία λέει ότι πριν από έναν αιώνα δολοφονήθηκε στη Γερμανία, όπου το όνομά της ήταν Γκρέτχεν Γκότλιμπ.

— Έχεινο που ζητάει κανείς από τις καλές περιπτώσεις, λέει ο Στήβενσον, είναι ο πλούτος σε σκοτεινές λεπτομέρειες. Η Μπράιντυ λόγου χάρη, που ούδέποτε έχει πάει στην Ιρλανδία ούτε γνωρίζει κανέναν από εκεί, μίλησε για μια τοποθεσία στο Κόρκ, ονομαζόμενη Μέντουςς. Είναι δύσκολο να ξεγγήσουμε από που μπορεί να προέρχεται αυτή ή πληροφορία.

Ο Στήβενσον απορρίπτει επίσης τις προηγούμενες ζωές που αποκαλύπτονται: στα όνειρα, μολονότι όρισμένες περιπτώσεις αξίζουν περισσότερη προσοχή από άλλες.

— Έχουμε την περίπτωση μιας ηλικιωμένης Αμερικανίδας που έδωσε συχνά και ζωηρά στο όνειρό της ότι την κυνηγεί ένας Ινδιάνος. Την αρπάζει από τα μαλλιά και τη στιγμή που κατεβάζει καταπάνω της το τσεκούρι του, αυτή ξυπνάει. Στο θ-

ναιρο ή γυναίκα έχει σγουρά ξανθά μαλλιά. Στην πραγματικότητα καστανά και ίσα. Μπορεί θέσει να πρόκειται για κληρονομική μνήμη: ιστορικά είναι γνωστό ότι η τελευταία επιδρομή των Ινδιάνων στη Βιργινία έγινε στο πατρογονικό κτήμα της γυναίκας και ότι το σπίτι της οικογένειας πυρπολήθηκε.

» Φυσικά, υπάρχει η πιθανότητα — που θα την πρότεινε ίσως ο Φρόνιτ — να είναι το όνειρο πιο ρεαλιστικό, να αποτελεί υποσυνείδητη έκφραση των φόβων ή των ελπίδων της γυναίκας ή να είναι ακόμη ή μεταμόρφωση κάποιας παιδικής εμπειρίας.

» Σίγουρα, αυτά τα επιχειρήματα θα πρόσβαλλαν οι φρουδιστές. Αλλά θα έκαναν λάθος. Και αυτή ακριβώς η άκαμπτη στάση με έκανα να απομακρυνθώ από τη φρουδική ψυχολογία, καθώς και από πολλές άκαμπτες αντιμετώπισεις της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

» Πρέπει να παραδεχτώ ότι τα αποτελέσματα στην παραψυχολογία δεν υπήρξαν τόσο καλά. Δεν υπήρξαν μεγάλα επιτεύγματα. Αλλά ούτε στην ορθόδοξη ψυχολογία υπήρξαν μεγάλα επιτεύγματα. Δεν πιστεύω ότι στην επιστήμη υπάρχουν πραγματικές αποδείξεις, παρεκτός στα μαθηματικά. Έχουμε μόνο πιθανότητες.

Όπως δήποτε, όποιος κι αν είναι οι πιθανότητες, ή μετενάρκωση γοήτευε πάντοτε τους ανθρώπους. Ο Πλάτων τη συζητάει στην «Πολιτεία», και ένας στοχαστής του αναστήματος του Ίμ-

μάνουελ Κάντ αντιμετωπίζει με σοβαρότητα τὰ παραφυσικά φαινόμενα.

Τὸ γεγονός πού προκάλεσε τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον τῆς Δύσεως γιὰ τὴ μετενσάρκωση, ἦταν ἡ ἀπὸ μέρους τοῦ Δαρβίνου ἔμμεση ἄρνηση τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς. Τὸ 1882 ἰδρύθηκε στὸ Λονδίνο ἡ Ἑταιρία Ψυχικῶν Ἐρευνῶν (μέλος τῆς ἦταν καὶ ὁ Ἄγγρι Μπερξόν) γιὰ νὰ ἐφαρμόσει τὴν ἐπιστημονικὴ μέθοδο στὰ παραψυχολογικὰ φαινόμενα. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1930 ἡ ἔρευνα παράτησε τὴ θεωρητικὴ ἐπιδίωξη μετὰ θάνατον καὶ στράφηκε στὶς μελέτες τῆς ἔξωαισθητικῆς ἀντιλήψεως.

Τὸ 1960, παρακινημένος ἴσως ἀπὸ τὶς πολλὲς ἐπιχορηγήσεις πού δίνονταν γιὰ ἔρευνες σ' αὐτὸν τον τομέα καὶ ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ μυστικισμό καὶ γιὰ τὶς ἐμπειρίες ἀπὸ τὰ ναρκωτικά, οἱ μελέτες γιὰ τὴ μετενσάρκωση ξανάρχισαν.

Ἐν τῷ μεταξύ, στὴν Ἀνατολή ἡ ἔννοια τῆς μετενσάρκωσης ἦταν ἀπὸ τὰ παλιὰ ἀποδεκτὴ, πράγμα πού ἐξηγεῖ ἴσως γιὰτὶ στὴν πλειονότητά τους οἱ περιπτώσεις τοῦ Στήβενσον προέρχονται ἀπὸ ἐκεῖ.

— Στὴν πραγματικότητα, λέει ὁ Στήβενσον, δὲν γνωρίζουμε πόσο συνηθισμένες εἶναι αὐτὲς οἱ περιπτώσεις ὅπουδήποτε. Ἔχω 1700 φακέλλους. Δὲν ἔχω τὴν παραμικρὴ ἰδέα γιὰ τὸ πόσο συχνὰ συμβαίνει αὐτὸ τὸ πράγμα.

» Ὡστόσο, μᾶς κάνει ἐντύπωση ἂν συγκρίνουμε τὴ στάση τῶν Δυτικῶν γονέων μετὰ τὴν στάση τῶν Ἰνδῶν γονέων. Στὴ Δύση ἡ ζωὴ

ἀρχίζει μετὰ τὴ σύλληψη, ἐννέα μῆνες στὴ μήτρα, προῖόν σίγουρα τῆς συγκρούσεως ὠαρίου καὶ σπέρματος καὶ τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ προσωπικότητα συναρμολογεῖται σὰν αὐτοκίνητο: δὲν ἔχει προηγούμενα πρὶν ἀπὸ τὴ σύλληψη.

» Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ δημιουργεῖ τρομερὸν ὄγκο ἐνοχῆς ἀπὸ μέρους τῶν Δυτικῶν γονέων. Ἄν τὸ παιδί εἶναι σωματικὰ ἢ ψυχικὰ ἐλαττωματικὸ, ἢ ἐνοχὴ ἐγγράφεται, ὅπως ἀκριβῶς ἡ κοινωνία κρίνει τὸν Φόρντ ἐνοχο γιὰ ἐλαττωματικὰ φρένα καὶ 100.000 αὐτοκίνητα ἀνακαλοῦνται.

» Ἐνῶ στὴν Ἰνδία τὰ παιδιά εἶναι ἀπλῶς ἄνθρωποι πού περνοῦν ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα μαζί με τοὺς γονεῖς τους. Τοῦτο ἐπιτρέπει στοὺς γονεῖς νὰ χαίρονται περισσότερο τὰ παιδιά τους, καὶ τὰ παιδιά δὲνμποροῦν νὰ κατηγορήσουν τοὺς γονεῖς τους καὶ ἀντίστροφα, ὁπότε τὰ πράγματα εἶναι πιὸ ἐλεύθερα καὶ λιγότερο ἄκαμπτα.

» Ὑπῆρξαν στὴ Δύση περιπτώσεις παιδιῶν πού ἀρχίζαν νὰ μιλοῦν γιὰ προηγούμενη ζωὴ καὶ οἱ γονεῖς τους τὰ ἀπειλοῦσαν ὅτι θὰ τρελλαθοῦν.

» Ἡ συμβουλή μου πρὸς τοὺς γονεῖς εἶναι, ἂν τὸ παιδί ἀρχίσει νὰ μιλάει γιὰ προηγούμενη προσωπικότητα, νὰ τὸ ἀκούσουν. Ἄν λέει διάφορα πράγματα, νὰ τοῦ κάνουν ἐρωτήσεις. Ἄν τὸ παιδί πεῖ: «Ἡ μητέρα μου δὲν ντυνόταν ἔτσι», νὰ τὸ ρωτήσουν πῶς ντυνόταν. Ἀλλὰ νὰ μὴν τὸ φουσκώνουν τὸ παιδί.

Ὁ Στήβενσον γράφει τώρα

τρία βιβλία για θέματα σχετικά με τή μετενσάρκωση. Τò ύλικò δέν τοῦ λείπει. Είναι πνιγμένος στήν ἀλληλογραφία καί στά τηλεφώνηματα καί ταξιδεύει ἀδιάκοπα ἀνά τήν ὑδρόγειο γιά νά ἐξετάζει τίς διάφορες περιπτώσεις καί τοὺς μάρτυρές τους.

— Μερικὲς ἀπὸ αὐτές, λέει, εἶναι τρομερὰ γοητευτικὲς. Ἐνα παιδί στήν Ἰνδία ἰσχυρίζεται ὅτι ἔζησε κάποτε στό Κάνσας. Ὑπάρχουν φυσικά καί οἱ σαχλαμάρες. Τὰ περὶ προηγούμενης ζωῆς σέ ἄλλους πλανῆτες τὰ ἀπορρίπτουμε.

» Εἶναι φανερό ὅτι ἐλπίζουμε νά ἀποκτήσουμε περισσότερες ἀποδείξεις, γιά τήν ὑπαρξή ζωῆς μετὰ θάνατον. Ἀλλά σάν ψυχίατρος ἐνδιαφέρομαι καί γιά τὸ φῶς πὸ αὐτὲς οἱ μελέτες μποροῦν νά ρίξουν σέ ὀρισμένα θα-

σικά προβλήματα, ὅπως οἱ παιδικὲς φοβίες, τὰ ἐνδιαφέροντα καί οἱ ἐφιάλτες, ἡ σχέση γονέων - παιδιοῦ, τὰ σεξουαλικά προβλήματα.

Κατὰ τὰ ἄλλα, ὁ Στήβενσον μιλάει γιά ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις πὸ δείχνουν ὅτι μπορεῖ νά ὑπάρχει μετενσάρκωση, ἀλλὰ παρ' ὅλα αὐτὰ ἀρνείται νά κάνει τὸ τελικό βήμα, τοῦλάχιστον δημοσίᾳ, ὅτι πιστεύει στή μετενσάρκωση.

— Ἄρνούμαι νά ἀπαντήσω, λέει. Ἐχει σημασία γιά μένα νά κρατήσω τή γνώμη μου γιά τὸν ἑαυτό μου. Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά ἀποφασίσουν μόνοι τους ἐπὶ τῆ βάσει τῶν ἀποδείξεων πὸ ὑπάρχουν.

TOM ZITO

The Washington Post
TO ΒΗΜΑ, 6.1.1979

Ἐὰν

δέν ἔσπεύατε ἀκόμη τὴν συνδρομὴ τοῦ 1979,

Σᾶς παρακαλοῦμε νά τὸ πράξετε ΤΩΡΑ καί Σᾶς

εὐχαριστοῦμε.

Δ ρ χ. 200

μὲ ΕΠΙΤΑΓΗ—Τραπεζικὴ ἢ Ταχυδρομικὴ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐξέδωσε, περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου 1978, μακροσκελέστατη, ἀλλὰ καὶ βιαιότατη ἐγκύκλιο κατατὰ τοῦ ἀθηναϊκοῦ Τύπου, κυρίως, διότι «διογκώνει καὶ διευρύνει» τὴν εἰδησεογραφία εἰς θάρος κληρικῶν, ἢ ὁποῖα, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀντλείται ἀπὸ «λαθρόβια θρησκευτικὰ φυλλάδια».

«Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον — λέγει ἐπὶ λέξει ἡ ἐγκύκλιος — τὸ ἱερὸν σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς καμμίαν φιλάνθρωπον ἢ νομικὴν προστασίαν, ἀφέθη βορᾶ τῶν κοράκων. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ τῆς σκανδαλοθηρίας εἰς θάρος θρησκευτικῶν ἡγετῶν εἶναι μοναδικὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ παγκοσμίου Τύπου.

» Πρὸ αὐτῆς τῆς πρωτοφανοῦς καταστάσεως — συνεχίζει ἡ ἐγκύκλιος — θὰ ἠδύνατο ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀντιδράσῃ μὲ πολλοὺς τρόπους. Θὰ ἠδύνατο, ἐὰν ἤθελε, νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα διὰ νὰ κρουσθοῦν, ἐν εἶδει πνευματικοῦ συναγερμού καὶ ἐν μᾶ στιγμῇ, οἱ κώδωνες τῶν πολυαριθμῶν Ὀρθοδόξων Ναῶν ὅλης τῆς ἐπικρατείας, ἔτσι ὥστε

νὰ ριγῆσουν ἐκ συγκινήσεως οἱ εὐσεβεῖς, νὰ ἀφυπνισθοῦν οἱ ἀδιάφοροι καὶ νὰ ἀνησυχῆσουν οἱ πολλοί. Θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιστρατεύσῃ τὸν ἄμβωνα καὶ νὰ ἐκφωνήσῃ χιλιάδας κηρυγμάτων διὰ νὰ κατονομάσῃ καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ πρόσωπα καὶ γεγονότα αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας ἐναντίον τῆς. Θὰ ἠδύνατο ἀκόμη νὰ παραλάβῃ τὰ ἱερὰ καὶ τετιμημένα λείψανα τῶν ἁγίων ἐκ τῶν ἱερῶν σκηνωμάτων αὐτῶν, τὰς εἰκόνας, τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ τὰ ἱστορικὰ λάβαρα, διὰ νὰ τὰ λιτανεύσῃ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, προκειμένου νὰ ὑπομνήσῃ αἰσθητῶς εἰς ὀλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τὴν ἀνεκτίμητον ἀποθησαυρισμένην, ἀλλὰ καὶ ζῶσαν κληρονομίαν τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως. Ἄλλὰ ἡ Ἐκκλησία, μιμουμένη τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, σωφρονεῖ, ὑπομένει, ταπεινοῦται καὶ ἀνέχεται.»

Καὶ περιορίζεται εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς ἐγκυκλίου. Ἀφοῦ δὲ ἐπικαλεῖται τὰς θυσίας τῆς Ἐκκλησίας στὸ 1821 κλπ., ἀναφέρεται στὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως καὶ λέγει:

«Ἡ Ἐκκλησία, ὡς στοργικὴ Μητέρα, παραλαμβάνει κατὰ τὴν

τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως, τὰς ἁμαρτίας χιλιάδων καὶ ἑκατομμυρίων ἐξομολογουμένων κατὰ τὴν διάρκειαν ἑκάστου ἔτους Χριστιανῶν. Αὐτὰς τὰς ἁμαρτίας τὰς θάπτει καὶ τὰς ἀφανίζει, συγχωρεῖ τοὺς ἁμαρτήσαντας καὶ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἀναγάγῃ εἰς μετάνοιαν καὶ ἀναψυχὴν. Ὅταν ἔμωσ ἕνας ἐκ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας ἀτυχῆσῃ εἰς τὴν ζωὴν του, ἄνθρωποι ἀνεύθυνοι καὶ ἄγευστοι τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως, καθιστοῦν τὸ ἁμαρτήμα τοῦ κληρικοῦ δημόσιον ἀνάγκισμα συνεχές.»

Καταλήγει δὲ ἡ ἐγκύκλιος ὡς ἑξῆς:

«Ἄς σταθῶμεν, λοιπόν, ὅλοι εἰς τὰς τάξεις τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ζωσθῶμεν ὡς ἄλλην ζώοντι τὴν ἀληθείαν, ὥστε ὁ ἐκ τῆς ἀληθείας φωτισμὸς νὰ μᾶς διδῇ δύναμιν καὶ εὐκινησίαν. Καὶ νὰ ἐνδυσθῶμεν ὡς ἄλλον θώρακα τὴν δικαιοσύνην, ὥστε νὰ εἴμεθα ἀπλήγωτοι ἀπὸ τὰ θέλη τῆς ἀδικίας καὶ νὰ μὴ παρασυρόμεθα εἰς ἔργα ἀδίκᾶ κατὰ τοῦ πλησίον. Καὶ νὰ φορέσωμεν εἰς τοὺς πόδας ὡς ἄλλα ὑποδήματα τὴν ἐτοιμότητα καὶ τὴν δρᾶσιν, τὴν ὁποῖαν δίδει εἰς τὴν ψυχὴν ἡ τήρησις τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης. Μαζὶ μὲ ὅλα αὐτὰ νὰ φορέσωμεν ὡς ἄλλην ὀλόσωμον ἀσπίδα τὴν πίστιν, μὲ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐξουδετερώσωμεν τοὺς καυστικoὺς πειρασμοὺς τῶν καιρῶν μας. Καὶ ἀφοῦ δεχθῶμεν ὡς ἄλλην περικεφαλαίαν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, νὰ λάβωμεν καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, «ὅ ἐστι ρῆμα Θεοῦ». Ἀλλὰ καὶ μὲ

ὅλον αὐτὸν τὸν ὅπλισμόν, νὰ ἀναθέτωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐκ τῆς βοηθείας ἐκείνου νὰ ἐξαρτῶμεν τὴν νίκην μας. Νὰ μὴ παραλείπωμεν δέ, εἰς πᾶσαν ὥραν, τὴν πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὴν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τῆς πίστεως, διὰ νὰ ἐνδυναμῶνται ἐν Χριστῷ καὶ οὐδέποτε νὰ πτοῦνται, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς νὰ προσευχώμεθα, διὰ νὰ φωτισθοῦν καὶ «εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας» νὰ ἔλθουν».

Κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἀτόμων τινῶν;

Ἐξ ἄλλου, οἱ Μητροπολίται Ἰδρας κ. Ἱερόθεος, Γόρτυνος κ. Θεοφίλος καὶ Ἀλεξανδρουπόλεως ἐπασκέφθησαν, ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Ἱεράς Συνόδου, τοὺς Ὑπουργοὺς Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως κ. Κ. Στεφανόπουλον καὶ Δικαιοσύνης κ. Γ. Σταματῆν,

ΕΛΕΥΘΕΡΟΕ Ο ΤΥΠΟΣ
ΝΑ ΤΑ "ΦΕΛΑΝΕΙ"
ΕἶΠΟΝ ΙΕΡΑΡΧΕΣ

(Βασ. Μητρόπουλος,
Ἐκφρῶσις, 26.11.1978)

ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐζήτησαν νὰ παρέμβουν, στὰ πλαίσια τῶν ἀρμοδιοτήτων των, ὥστε νὰ παύσῃ ἡ πολεμικὴ μερίδος τοῦ Τύπου ἐναντίον μελῶν τῆς ἱεραρχίας.

Οἱ δύο ὑπουργοὶ δῆλωσαν στοὺς ἱεράρχες, ὅτι τέτοιες δυνατότητες δὲν ἔχουν, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἐλευθεροτυπία, πού κατοχυρώνεται μάλιστα καὶ συνταγματικὰ καὶ ὅτι ἡ ἀντιμετώπιση τῆς πολεμικῆς τοῦ τύπου θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς μητροπολίτες, ὅταν καὶ ἐφ' ὅσον θίγονται.

Ἐξ ἄλλου, οἱ δύο ὑπουργοὶ ἐδήλωσαν ὅτι, κατὰ τὴν γνώμη τους, ἡ διὰ τοῦ Τύπου κριτικὴ εἰς ἄραος Μητροπολιτῶν στρέφεται ἐναντίον αὐτῶν καὶ ὄχι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀντίθετα πρὸς τὶς ἀπόψεις αὐτές, τὸ διοικητικὸ συμβούλιο τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κλήρου Ἑλλάδος, μετὰ ἀπὸ ἔντονας πιέσεις μητροπολιτῶν, ἔστειλε στὸν πρόεδρο τῆς δημοκρατίας, τὸν πρωθυπουργό, τοὺς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων καὶ τοὺς ἀρμοδίους ὑπουργούς, ἕνα μακροσκελὲς τηλεγράφημα διαμαρτυρίας, ὅπου ὑποστηρίζεται ὅτι, μὲ τὴν ἀνοχὴ τῆς πολιτείας, γίνεται ὀργανωμένη ἐπίθεση ἀπὸ μερίδα τοῦ τύπου ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας, ἡ ὁποία θίγεται σὰν θεσμὸς καὶ ὅτι, ἡ ἐπίθεση αὐτή, ἀποτελεῖ μέσον ἐξουθενώσεως τῆς πίστεως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ καταστῇ λεῖα τῶν ξένων συμφερόντων.

Κάποια κινήσεις γιὰ κοινὸ «πιστεύω»

Καθὼς γράφει ὁ θεολόγος κ.

Σπ. Ἀλεξίου, γίνεται κάποια κίνησης, στοὺς κόλπους τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, γιὰ τὴν διατύπωση ἑνὸς κοινοῦ «Πιστεύω» ὄλων τῶν Χριστιανῶν. Ἡ κίνησης αὕτη δὲν φαίνεται νὰ ἔχη ἐλπίδες εὐδοώσεως, γιατί, ὅπως ἐδήλωσε πολὺ στοχαστικὰ, ὁ ὀρθόδοξος Μητροπολίτης Τρανοπόλεως, πού διευθύνει τὸ Πατριαρχικὸ Κέντρο Γενεύης, κ. Δαμασκηνὸς Παπανδρέου, ἡ Ἐκκλησία σήμερα, δυστυχῶς, «δὲν κάνει διαχωρισμὸ μεταξὺ οὐσίας καὶ τύπου». Μὲ ἄλλα λόγια, θὰ ξαναρχίσῃ ἡ διαμάχη γιὰ τὸ ἂν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἢ «καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ»;

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μητροπολίτης εἶπε:

«Νὰ ὀμολογήσουμε τὴν πίστη μας σήμερα, σημαίνει νὰ στρέψουμε τὸ βλέμμα μας πρὸς τὸν συγκεκριμένον ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας. Τὸν ἄνθρωπο πού ζεῖ στὴν ἐποχὴ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, πού ἔχασε τὴ ρίζα του καὶ δὲν γνωρίζει πιά, ποῖος εἶναι. Πρόκειται γιὰ ἐκεῖνον πού ἀναζητεῖ τὴν εἰρήνην καὶ τὴ δικαιοσύνην καὶ πού ἀμφισβητεῖ τὴν συμβολὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως στὸ καλὸ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ στὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Πρόκειται γιὰ τοὺς πεινασμένους, γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ περιθωρίου, ἐκείνους πού φάχνουν νὰ βροῦν τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια, ἐκείνους πού εἶναι τραγικὰ ἀπομονωμένοι».

Καὶ ἀφοῦ προχωρεῖ σὲ μιὰ βαθεῖα θεολογικὴ ἀνάλυση τοῦ θέματος, συμπεραίνει πῶς, «ἡ ἀγά-

πη μας πρὸς τὸν Θεὸ θὰ μᾶς ὀδηγήσει πρὸς τοὺς συναθρώπους μας καὶ ἀντιστρόφως. Τότε, οἱ χωρισμένοι χριστιανοὶ θὰ βροῦν τὸ δρόμο πρὸς μιὰ κοινὴ ἑκμολογία πίστεως πρὸς τὸν Χριστό, ἀδικοῦντες, ὅπως ἀδικεῖτε εἶναι καὶ ὁ Χριστός».

Ὁ φοβερὸς «κόσμος» τῆς Ἀφροδίτης

Ἐνας κόσμος σκεπασμένος μὲ ὄξυανθρακοῦχο ὑγρὸ, πού σφυρίζει, πετάγεται καὶ ἀναβράζει στὸ διάστημα, σὰν τεράστια σόδα.

Ἐνας κόσμος ἀπὸ ἀτιμῶδη ἔλγυ καὶ ἄγρια βλάστηση, ἕνας πλανήτης-θερμοκήπιο, γεμάτος τερατώδη ἕρπετὰ καὶ ἀνήσυχα ἡφαίστεια.

Ἐνας κόσμος σκεπασμένος ἀπὸ ἀναβράζουσες θάλασσες πετρελαίου.

Ἐνας κόσμος πού αἰώνια σύννεφα τὸν κρατοῦν στὸ σκοτάδι καὶ ρίχνουν ἀδιάκοπες βροχὲς θεϊκοῦ ὄξεος...

Αὐτὲς καὶ ἄλλες εἶναι οἱ εἰκόνας γιὰ τὸν πλανήτη Ἀφροδίτη, οἱ ὁποῖες, ἐπὶ χιλιάδες χρόνια, αἰχμαλωτίζουν τὰ ὑποχθόνια στρώματα τῆς ἀνθρώπινης φαντασίας στὴν ἀρχαία μυθολογία, στίς δεισιδαιμονίες τοῦ Μεσαίωνα, στίς ὄνειροπολήσεις τῶν ἀστρονόμων τοῦ 18οῦ αἰῶνα καὶ στὰ γόνημα μυαλῶν τῶν συγχρόνων συγγραφέων ἐπιστημονικῆς φαντασίας.

Καὶ δὲν εἶναι παράξενο. Μολονότι ἡ Ἀφροδίτη εἶναι ὁ πλησιέστερος πλανητικὸς γείτονας τῆς Γῆς καὶ τὸ λαμπρότερο ἀντικείμε-

μενο στὸν οὐρανὸ μετὰ τὸν Ἥλιο καὶ τὴ Σελήνη, μέσα στοὺς αἰῶνες, ὁ ἄνθρωπος, δὲν ἔχει μάθει σχεδὸν τίποτε γι' αὐτὸν τὸν πλανήτη, καὶ ὁ λόγος εἶναι τὰ ἀδιάσπαστο σάβανο τῶν σύννεφων πού τὸν περιβάλλει.

Ἀπὸ τὴν ἀπαρχὴ τῆς διαστημικῆς ἐποχῆς, οἱ μὴ ἐπανδρωμένες ἔρευρες ἔχουν ἐξοβελίσει πολλές ἀπὸ τίς ἀλλόκοτες ἀντιλήψεις γιὰ τὴν Ἀφροδίτη, καὶ τώρα ἡ προσέγγισις τεσσάρων ἀμερικανικῶν καὶ σοβιετικῶν διαστημοπλοίων σ' αὐτὸν τὸν πλανήτη, κατὰ τὴν διάρκεια τῶν τελευταίων ἐβδομάδων τοῦ 1978 καὶ τῶν πρώτων τοῦ νέου ἔτους, ἀναμένεται, ὅτι θὰ ἀνοίξει ἀκόμη πλατύτερα τὸν πέπλο τοῦ μυστηρίου.

Ἡ ἐξερεύνησις τῆς Ἀφροδίτης ἔχει ἀρχίσει οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὸ 1962, ὅταν ὁ «Μάρινερ 2», ἐπὶ 109 ἡμέρες συγκέντρωνε ἐπιστημονικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν ἐχθρικό πλανήτη, τοποθετημένος σὲ «ἡλιακὴ τροχιά». Ἐκτοτε, δεκάδες ἀμερικανικὰ καὶ σοβιετικὰ διαστημόπλοια ἔσκιζαν τὸν πέπλο τῆς Ἀφροδίτης, ὀδηγώντας τοὺς ἐπιστήμονες ἀπὸ ἐκπληξί, σὲ ἐκπληξί.

Γιατί οἱ διαστημικοὶ ἐπιστήμονες δείχνουν αὐτὴ τὴν ἰδιαιτέρη ἀδυναμία στὴν Ἀφροδίτη;

Διότι, ἡ Ἀφροδίτη, κατὰ κάποιον τρόπο, μοιάζει πολὺ μὲ μιὰ «μολυσμένη Γῆ», λέει ὁ δρ. Γκάρρυ Χάντ, πού διευθύνει τὸ ἐργαστήριον τοῦ «Γιουνιβέρσιτυ Κόλλετζ» στὸ Λονδίνο, ἕνα ἐργαστήριο, εἰδικὰ κατασκευασμένο γιὰ τὴν μελέτη τῆς ἀτιμώφαιρας ἄλλων πλανητῶν.

«Ξέρουμε, συνεχίζει ο δρ Χάντ, ότι το διοξείδιο του άνθρακος, έχει αυξηθεί επικίνδυνα στην ατμόσφαιρα της Γης, κυρίως εξ αιτίας των καυσίμων. Καί το μόνο που κάνουμε, είναι μια ήλθια αυτοκαταστροφή, όπως το κόψιμο έκατομμυρίων δέντρων, που δροϋν σαν φυσικοί άπορρυπαντές της ατμόσφαιρας και άφαιρούν από τον άερα το διοξείδιο του άνθρακος».

Θά μπορούσε αυτή ή διαταραχή στην ίσορροπία της ατμόσφαιρας, νά μετατρέψη τή Γή σε μιá παρόμοια «φωλιά θανάτου»;

Ένας σφφρων άνθρωπος, θά δεχόταν αυτή την πιθανότητα, λέει ο δρ Χάντ και θά προσπαθούσε νά μάθη τι μπορεί περισσότερο για τά διαφορετικά στάδια εξέλιξης που άκολουθήσαν αυτοί οί δύο κόσμοι.

Κατά τά λεγόμενα του έρευνητού της ΝΑΣΑ, Λώρενς Κόλιν, ή περιπέτεια στην Άφροδίτη θά είναι ταυτόχρονα και ένα ταξίδι στον χρόνο. Οί κλιματολογικές συνθήκες που δημιουργήθηκαν, καθώς τά ήφαιστεια της Άφροδίτης ξενοϋσαν το διοξείδιο του άνθρακος, μοιάζουν με τίς αντίστοιχες συνθήκες που επικρατούν στη Γή, καθώς το στρώμα του άερος που την καλύπτει, άρχισε έδω και κάμποσες δεκαετίες νά φορτίζεται με διοξείδιο του άνθρακος — από τίς βιομηχανίες και τά καυσάτρια των αυτοκινήτων, αλλά και από την έξαφάνισι των δασών στίς ανεπτυγμένες χώρες.

«Κοντεύουμε», λέει χαρακτηριστι-

στικά ο Κόλιν, «νά δημιουργήσουμε κι' έμεις γύρω από τή γή ένα σχεδόν τόσο πυκνό μανδύα διοξειδίου του άνθρακος, που πλησιάζει σε όριακά σημεία.»

Οί ανακαλύψεις για τήν Άφροδίτη, που έγιναν λίγα χρόνια πριν, ήταν πραγματικά ένα σοκ. Πριν από την διαστημική εποχή, ή Άφροδίτη θεωρείτο σαν ένας «άδελφός» πλανήτης της Γης.

Η Άφροδίτη έχει σχεδόν το ίδιο μέγεθος με τή Γή (διάμετρο 12.700 χλμ., έναντι 13.200) και δημιουργήθηκε περίπου τήν ίδια περίοδο.

Αν ή Γή μας θρισκόταν μόλις ένα έκατομμύριο μίλια πιο κοντά στον Ήλιο, θά είχε γίνει «σέρρα» σαν τήν Άφροδίτη. Και περίπου πέντε έκατομμύρια μίλια μακρύτερα προς τήν άλλη κατεύθυνση, θά είχε έξελιχθή σε έναν παγωμένο πλανήτη, όπως θεωρείται τώρα ο Άρης. Οί άποστάσεις αυτές είναι έλάχιστες με τά κριτήρια του ήλιακού συστήματος.

Αλλά, τώρα οί επιστήμονες φαίνεται νά έγκαταλείπουν τήν θεωρία περί της Γης, ως «άδελφού πλανήτου» της Άφροδίτης. Ένα από τά στοιχεία που συνέλεγγσαν από τήν Άφροδίτη, είναι το Άργόν 36.

Το άέριο αυτό, που συναντάται στην ατμόσφαιρα της Άφροδίτης 100 φορές περισσότερο, σε σύγκριση με τήν ατμόσφαιρα της Γης και 1000 φορές σε σύγκριση με τήν ατμόσφαιρα του Άρη, έδηγει τούς επιστήμονες στο συλ-

λογισμό, ότι οι πλανήτες δὲν ἔχουν δημιουργηθῆ μετὸν ἴδιο τρόπο.

Ἀπὸ τὰ σημερινὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα, εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ ἀέριο Ἄργον 36, δὲν ἐμφανίζεται μετὰ τῆ δημιουργία ἑνὸς πλανῆτη.

Ἐὰν ἡ Ἀφροδίτη δημιουργήθηκε μετὸν ἴδιο τρόπο, ὅπως ἡ Γῆ καὶ ὁ Ἄρης, πιστεύουν οἱ ἐπιστήμονες τῆς Φυσικῆς καὶ τοῦ Διαστήματος, τότε τὸ ἀέριο αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ συναντᾶται στοὺς παραπάνω πλανῆτες στὴν ἴδια ποσότητα.

Γιὰ τὸ λόγο αὐτό, οἱ ἐπιστήμονες υπογραμμίζουν ὅτι ἡ Ἀφροδίτη, δημιουργήθηκε ἀπὸ διάφορα ἄλλα συστατικὰ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, ἢ ὅτι ἡ διαδικασία τῆς δημιουργίας τῆς εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τῆς μέχρι σήμερα γνωστῆς θεωρίας.

Ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Χάρβαρντ, δρ. Μάικελ Μάκ-Ρού, ἐδήλωσε ὅτι ὑπάρχουν 100 περίπου νέα στοιχεία, τὰ ὁποῖα, ὅταν θὰ ἐξετασθοῦν, θὰ ρίξουν περισσότερο φῶς στὴν θεωρία τῆς δημιουργίας τοῦ Σύμπαντος καὶ τῶν γειτονικῶν πλανητῶν.

«Ἀνθρωποποίησης»

τοῦ πιθήκου
καὶ στὴν Ἑλλάδα

Ἡ Ἑλλάδα ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς χώρους, ὅπου συνετελέσθη ἡ «ἀνθρωποποίησης» τοῦ πιθήκου, κατὰ τὴν γνώμη τοῦ εἰδικοῦ ἐπιστήμονος κ. Ἄρη Πουλιανού. Σὲ συνέντευξή τύπου, ὁ γνωστὸς

ἀνθρωπολόγος μίλησε γιὰ τὰ τελευταῖα πορίσματα τῆς ἐρεῦνης του, πού ὑποστηρίζουν τὴν ἄποψη αὐτή:

Ἐπιβεβαιώνεται ἡ ὀρθία στάση, ἐπιβίωση, κατασκευή ἐργαλείων, χρῆση φωτιάς: Αὐτοὶ οἱ τέσσερις παράγοντες, συνδυασμένοι, ἀποτελοῦν τὸ κύριο γνώρισμα τοῦ ἀνθρωποποιημένου πιθήκου. Ἀτέλειωτους αἰῶνες, ἑκατομμύρια χρόνια, κράτησε ἡ ἐποποιία τῆς μεταλλαγῆς τοῦ πιθηκάνθρωπου σὲ ἄνθρωπο. Τρομακτικὰ οἰκολογικὰ φαινόμενα παρακολούθησαν τούτη τὴ μεταλλαγὴ. Πολλὰ εἶδη δὲν ἄντεξαν καὶ ἐξαφανίστηκαν. Ἄλλα προσαρμόστηκαν, χάρις στὶς κοσμοϊστορικὲς ἀλλαγές, στὶς ὁποῖες προχώρησαν.

Ποῦ ἀνθρωποποιήθηκε ὁ ἄνθρωπος;

«Πρὶν ἀπὸ 4.000.000 χρόνια, στὴν Ἀφρική», ἦταν ἡ πρώτη διαπίστωση. «Καὶ πρὶν ἀπὸ 7.000.000 χρόνια στὴν Εὐρώπη», εἶναι ἡ νεότερη διαπίστωση. Μ' ἄλλα λόγια, οἱ νέες ἀνακαλύψεις στεροῦν ἀπὸ τὴν Ἀφρική τὴν «πρωτιά». Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία παίρνουν τὸ προβάδισμα, ἀλλ' ὄχι καὶ τὴν ἀποκλειστικότητα. Γενέτειρα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σχεδὸν ὁλόκληρη ἡ Γῆ.

Ὁ ἑλλαδικὸς χώρος βάζει σήμερα ὑποψηφιότητα σὰν ἓνα ἀπὸ τὰ σημεῖα τῆς Γῆς, ὅπου συνετελέσθηκε ἡ ἀνθρωποποίηση τοῦ ἀνθρώπου.

Τὰ σχετικὰ εὐρήματα τοῦ κ. Πουλιανού προέρχονται ἀπὸ τὴν Τρίγλινα τῆς Χαλκιδικῆς καὶ εἶναι, κυρίως, ἱππάρια, δηλαδὴ μικρὰ ἄλογα, πού ἡ παρουσία τους

δειχνει, ότι τὸ οἰκολογικὸ περιβάλλον (πανίδα, χλωρίδα κλπ.) ἐπέτρεπε τὴν παρουσία τῶν ἐξελιγμένων πιθήκων, πού θεωροῦνται: οἱ πρόγονοι τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτά, ὁ κ. Πουλιανὸς τὰ ἀνάγει σὲ ἐποχὴ πρὶν ἀπὸ 10 ἑκατομμύρια χρόνια!

Τὸ ἀπολίθωμα ἑνὸς τέτοιου πιθήκου τὸ εἶδε ὁ ἴδιος ὁ κ. Ἄρης Πουλιανὸς καὶ τὸ ἐξέτασε. Σήμερα δὲν ὑπάρχει πιά. Τὸ παρέσυρε ἡ «νεροφαγιά» καὶ θρίσκειται στὸ βυθὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ, γιατί ἡ ἄδεια τῆς ἀνασκαφῆς πού ζητήθηκε ἀμέσως, ἄργησε νὰ φθάσει... Ἐχει ἀπομεινεί ὅμως, ἕνας κοπρόλιθος (ἀπολιθωμένο κόπρανο), μοναδικὴ μαρτυρία τῆς παρουσίας του.

«Ἐπιστράτευσις» τῶν μικροβίων γιὰ τὸν ἄνθρωπο

Ὁ κ. Γκαμπριέλ Φαργκά γράφει στὴ «Φράνς Σουάρ» ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας κ. Βαλερὺ Ζισκάρ ντ' Ἐσταίιν ἐξήτησε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Παστέρ νὰ ἐντείνῃ ἔρευνες γιὰ τὴν στράτευση τῶν... μικροβίων, στὴν ὕπηρεσίᾳ τοῦ ἀνθρώπου!

Σχετικὲς ἔρευνες διεξάγονται ἤδη στὴν Ἀμερική, τὴν Ἰαπωνία καὶ ἄλλες χῶρες, πού ἔφεραν μιὰ ἐκπληκτικὴ ἀποκάλυψη. Τὰ μικρόβια εἶναι, κατὰ κόποιον τρόπο ζωντανὰ ἠλεκτρονικὰ σύνθετα, ἀρκεῖ νὰ «ἀναπρογραμματισθοῦν», ὥστε νὰ κατασκευάσουν οὐσίες χρήσιμες στὸν ἰατρικὸ τομέα ἢ προϊόντα γιὰ βιομηχανικὴ

χρήση. Ἡ ἐξέταση αὐτὴ ἔχει μεγάλη σημασία.

Τὰ «ἠλεκτρονικὰ σύνθετα» εἶναι ἕνας ὄρος τὸν ὁποῖο μάθαμε ἔδῳ καὶ μερικὰ χρόνια. Γιὰ νὰ παραχθοῦν ἠλεκτρονικοὶ ἐγκέφαλοι, τηλεοράσεις, ἀριθμομηχανές, τηλεφωνικὰ κέντρα κλπ., χρησιμοποιοῦνται σήμερα ἀπειροελάχιστα σύνθετα. Αὐτὰ «προγραμματίζονται» γιὰ νὰ κάνουν ὀρισμένες λειτουργίες.

Ὅμως ἀποδείχθηκε ὅτι προγραμματίζοντας τὰ βακτηρίδια μποροῦν νὰ μεταμορφωθοῦν σὲ ζωντανὲς «μικρο-μονάδες».

Ἐδῶ καὶ δύο χρόνια ἔρευνητὲς στὴν Μασαχουσέτη, στὶς Η. Π.Α., πέτυχαν νὰ θάλουν μέσα σὲ ἕνα βακτηρίδιο ἕνα τεχνητὸ γονίδιο τὸ ὁποῖο διέθετε μηχανισμοὺς μεταβλητότητας καὶ νὰ κάνουν τὸ βακτηρίδιο αὐτὸ νὰ λειτουργεῖ σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὲς πού μετέδιδαν.

Τὸν περασμένο Ὀκτώβριο μιὰ ομάδα Γάλλων εἰδικῶν τῆς γενετικῆς πέτυχε μὲ τὴν σειρά τῆς ἕνα ξεχωριστὸ ἐπίτευγμα. Χάρη σὲ ἕνα εἶδος μικρο-μορίου, οἱ βιολόγοι τοῦ Ἰνστιτούτου Παστέρ πέτυχαν νὰ κατασκευάσουν ἀπὸ ἕνα κολοβακτηρίδιο — πού εἶναι τὸ βακτηρίδιο τῶν ἐντέρων — μιὰ «ἰσχυρὴ πρωτεΐνη»: οὐσία πού ἐμπεριέχεται στὸ αὐγὸ τῆς κότας.

Τὸ εὑρημα αὐτὸ ἔχει μεγάλο ἐνδιαφέρον, γιατί προαναγγέλλει μιὰ πραγματικὴ ἐπανάσταση στοὺς τομεῖς τοῦ περιβάλλοντος, τῆς γονιμοποίησης τῆς γῆς, τῆς κατασκευῆς τροφῶν κλπ.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθημερινῶς πλὴν Σαββάτου, 8 30-12 30 π.μ. Τηλ. Γραφείων 3246-837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζικὰς ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν.

Αἱ Τράπεζαι ζητοῦν χαρτόσημον καὶ παρουσιάζουν δυσκολίας.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν, ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Ἀποστόλου, Σκουφᾶ 75

Π. Βελισσάριος, Αἴαντος 18. Π. Φάληρο

Θ. Ἰσαρης, Πωγωνίου 33, Παπάγου

Ρόζα Κορακίτου, Ρόδων 10

Ἰω. Πριόβολος, Ναυάρχου Βότση 35

Μάρω Στεφανίδου, Δασκαλάκη 31

Θεόδ. Τριαντάρης, Πριγκιπωνήσων 29, Πολύγωνον

Ἰω. Τσελεκούνης, Ἡσιόδου 4

Μίνως Τσιπάπουλος, Πανσελήνου

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Εὐδοκία Βαλτᾶ, Ἀρχαιολ. Μουσείου 19, Θεσ)νίκη

Γ. Φουντόγλου, Δελφῶν 193, Θεσ)νίκη

Ἀλέκα Δήμου, Δημητριάδος 231, Βόλος

Λουκᾶς Κυραμάριος, Ρέθυμνον - Κρήτης

Ν. Παυλόπουλος, Ἀντ)ρχης Χωρ)κῆς, Ἐλασῶν - Λαρίσης

Γ. Παπανάγου, Ρ. Φερραίου 14, Λαμία

Γ. Σωτηριάδης, Ὀμονοίας 13, Καβάλα

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Χρυσάνθη Ἰωσηφοπούλου, Ἀθήναι

Ἀ. Κουκουλοματῆς »

Δημ. Μασκαλέρης, » Πειραιεύς

Θεοδ. Φακιολάς, Βόλος

Νικ. Δρόσος, Ρόδος

Ἄγγ. Παπαδάτος, Κέρκυρα

Γεώργ. Στεριώτης, Κέρκυρα

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

(μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Μπέρτολτ Μπρέχτ: Ποιήματα (Ἀπόδοση Σταύρου Μελισσινού). Ἀθήνα

Αἰκατερίνη Τσόπελα: Κρίνα κι Ἀστέρια (Ποιήματα). Ἀθήνα 1978

Πετρούλα Ἀλ. Παναγιωτίδης: Τὸ τραγούδι τῆς ζωῆς μου (Ποιήματα). Ἀθήνα 1978

Φώτη Τριάρχη: Ὁ ποιητὴς Λευτέρης Κιντζονίδης. Θεσ)νίκη 1978

Χρυσ. Κυπριανοῦ: Κυπριακὲς σελίδες. Λευκωσία 1978

Ὁ Φυσιολάτρης: Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη Χρ. Γιαννουλοπούλου. Ἀθήνα 1978

Σπύρου Νάγου: (Επιμελεῖα Διοδ. Καρυδακῆ): Τεκτονικὲς Ὀμιλίαι, Β' Τόμος, 1978

Σαρ. Παυλέα: Αὔριο θὰ χρειασθῆ νὰ φοροῦμε φτερά (Ποίηση). Θεσσαλονίκη 1978

Ίδιοκτήτης: Έκδόσεις «Ίλι-
σός» Συν.Π.Ε., Δραγατσανίου
6. Έκδότης - Διευθυντής: Κω-
στής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. Έθνικής Τραπεζής 3,
Φιλοθέη, Προιστάμ. Τυπογρα-
φείου: Ε. Σωτηρόπουλος &
Σία, Κερατσινίου 72, Τ.Τ.
209-Τηλ. 5224728.

Τιμή τεύχους δρχ. 40
ΊΑθηναι, Ίαν. - Φεβρ. 1979

Πολιτικό Κριτήριο (Νοεμ., Δεκ.)
ΊΑνοιχτοί ΊΟρίζοντες (Αγγελιοφό-
ρος) Νο 763, 765 Δεκ.)
ΊΟ Φυσιολάτρης (Ίαν. - Φεβρ.)

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ

ΊΑντ. Στυλιανού, Βιβλιοπωλείον,
Σαριπόλου 15, Λεμεσός

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Εύάγ. Ψαράς, Βιβλιοπωλείον, Πλατ.
ΊΙπποδρομίου 10, τηλ. 265-042

Βασ. Εύαγγέλου - Γαζή: ΊΟ Βαρώ-
νος (Μυθιστόρημα). ΊΑθήνα 1978

Κούλη Κάση: Συνάντηση (ΊΕπος).
ΊΑθήνα 1978

ΊΟλγας Βατίδου: Δευτέρα ΊΕπιστο-
λή στον έξωγήνιο (ποιήματα).
ΊΑθήνα 1978

Δημοσθένη Ζαδέ: Για σμέρνες...
(Διηγήματα). ΊΑθήνα 1977

ΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κυρίαν "Ανναν Χαλίμου
— Γαθριηλίδου: Τό μεγα-
λύτερο μέρος του ποιητικού έργου
του Ούώλτ Ούίτμαν έχει μεταφρά-
σει στα έλληνικά ο Νίκος Προεστό-
πουλος, στα «Ϋύλλα Χλόης», έκδ.
Βιβλιοπωλείου της ΊΕστίας.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Νέα Σύνορα (ΊΑπρ. - Ίούν.)
ΊΗπειρωτική ΊΕστία (Ίούλ. - Αϋγ.,
Σεπτ. - ΊΟκτ.)

ΊΟ κόσμος της Ϋυχής (Ίούλ.-Αϋγ.,
Σεπτ. - ΊΟκτ.)

Λαογραφική Κύπρος (Μάης - Δεκ.)

Κρίκος (Σεπτ.-ΊΟκτ., Νοεμ.-Δεκ.)

Κρητική ΊΕστία (Σεπτ. - ΊΟκτ.)

Σύγχρονη Σκέψη (Σεπτ., ΊΟκτ.,
Νοεμ.)

Πνευματική Κύπρος (ΊΟκτ. - Νοεμ.,
Δεκ. - Γεν.)

ΊΙσραηλινά Νέα (ΊΟκτ., Νοεμ.)

Χρονικά (ΊΟκτ., Νοεμ., Δεκ.)

Σταθμοί (ΊΟκτ. - Νοεμ.)

Προβλήματα έκκλησιαστικά - κοινω-
νικά (ΊΟκτ. - Δεκ.)

Περιοδικό ΊΕλληνίδων Βορ. ΊΕλλά-
δος (ΊΟκτ. - Δεκ.)

Κρητικό Βήμα (Νοεμ.)

Σμύρνα (Νοεμ. - Δεκ.)

ΑΝΤΊΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ»

ΊΑλεξ)πολις: ΊΕλ. Γιαννώτας
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Δράμα: Φίλ. Τζάλλας
Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλής
ΊΗράκλειον: Λ. Κουνητής
Θεσσαλονίκη: Εύ. Ψαράς
ΊΙωάννινα: Μιχ. Πραπίδης
Καβάλα: Κ. Παπαγεωργίου
Καλαμάτα: Π. Γκλεγκλές
Κέρκυρα: Κ. ΊΑγιούς
Κομοτινή: ΊΙω. Σαμουρκασίδης
Λαμία: Κ. Φαλίδας
Λάρισα: Βασ. Παπαζήσης
Μυτιλήνη: ΊΑριστ. ΊΑρμούτας
Πάτραι: ΊΑθ. Κοντοσάκης
Σύρος: Π. Ζαραφάνιτης
Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου
Χανιά: Ν. Βαρδάκης
ΊΑμμώχαστος: ΊΑνδρ. Τσόκκος
Λεμεσός: ΊΑντώνιος Στυλιανού
Λευκωσία: ΊΑχ. Ζαβαλλής
Πάφος: Κ. Καθητζιώτης
ΊΙσταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

ΊΟ κ. Παν. Σκούταρης κατέθεσεν ύπέρ της Θεοσοφικής ΊΕταιρίας έν
ΊΕλλάδι δρχ. 300, εις μνήμην ΊΕλένης Δ. Βογιατζή.

Τὸ ὠραιότερο δῶρο
ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων
εἰς σελ. 2 ἐξωφύλλου

(Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν)

Ἐγγράψετε νέους συνδρομητὰς

Συνδρομὴ 1979 δρχ. 200 ἐξωτερικοῦ δρχ. 300
ἀεροπορικῶς 500

Ἄλλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα

νὰ ἀγοράζουσι τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

Γ' Τετραετίας 1962—1965

ἕκαστον πρὸς δρχ. 200 ἀντὶ δρχ. 250

Ἡ συνδρομὴ τοῦ 1979 εἶναι δρχ. 200. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν δρχ. 300
ἀεροπορικῶς 500

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλωνται μὲ
ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν — ὄχι μὲ ἐντολήν — ἐπὶ
ὀνόματι Κωστή Μελισσαροπούλου ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6,
Ἀθήνας 122.

Έτησια Συνδρομή ΙΛΙΣΟΥ
Δρχ. 200

Έπιλογαί ΙΛΙΣΟΥ

Τριετίας 1956 — 1958

» 1959 — 1961

Τετραετίας 1962 — 1965

έκάστη Δρχ. 250

Διά τούς συνδρομητάς του ΙΛΙΣΟΥ
μόνον Δρχ. 200

Νέα βιβλία :

H. P. Blavatsky < μετ. Αιμ. "Ίβου > :

Ή φωνή τῆς σιγῆς —

Τὰ πρῶτα βήματα στὸν Ἀποκρυφισμὸ

Δρχ. 100

.....

J. J. van de Leeuw : Θεοί σέ ἔξορια

Δρχ. 40